

FCB 585

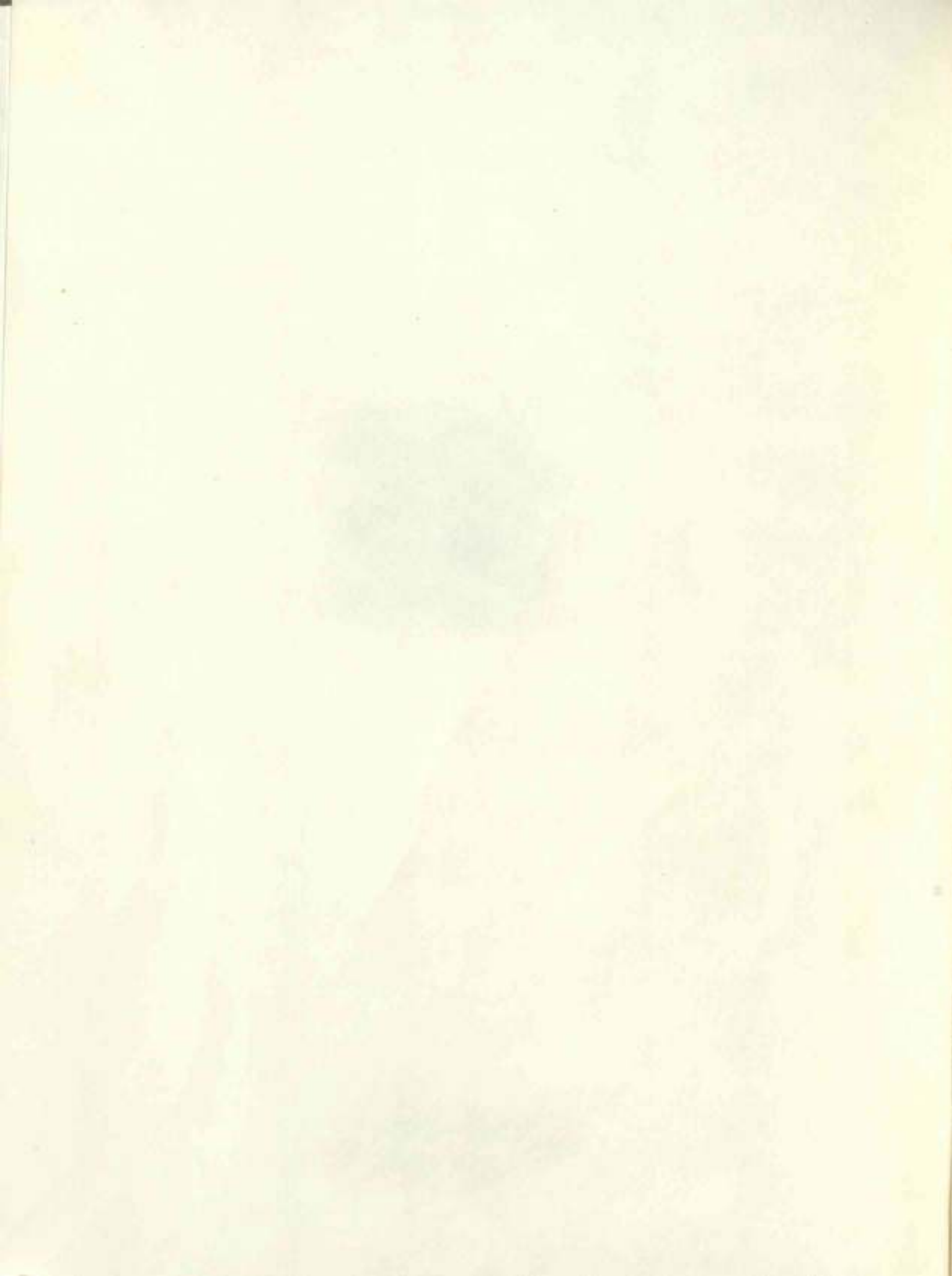

WARBURG

18 0196054 8

07/626

F
C
B
585

IOANNIS MACARII
CANONICI ARIENSIS
A B R A X A S,

SEV

A P I S T O P I S T V S;

QVÆ EST ANTIQVARIA
DE GEMMIS BASILIDIANIS
DISQVISITIO.

A C C E D I T

A B R A X A S P R O T E V S,

SEV MVLTIFORMIS GEMMÆ BASILIDIANÆ
PORTENTOSA VARIETAS;

Exhibita, & Commentario illustrata à IOANNE CHI-
FLETIO, Canonico Tornacensi, PHILIPPO IV. Regi
Catholico, & Serenissimo Principi IOANNI AV-
STRIACO. à Sacris Oratorij.

A N T V E R P I Æ,

EX OFFICINA PLANTINIANA
BALTHASARIS MORETI.
M. DC. LVII.

IOHANNIS MACARII
CANONICI ARIENSIS

ABRAXAS

SEU

APISTOPISTVS

QVAE EST ANTIQVARIA

DE GEMMIS BASILIDIANIS

DISQVISTIO

ACCEDIT

ABRAXAS PROTEVS

SEU MULTIFORMIS GEMMAE BASILIDIANAE

PORTENTOSA VARIETAS

Abbas & Canonicus illustris & Joannes CHR-
ISTO, Canonico Tomacensi, Philoso IV. Regi
Catholico, & sanctissimo Francisci Joannis Ar-
chiduci & Sacerdoti Canonici.

AMYERDIE

EX OFFICINA PLANTINIANA

BALTHASARIS MORETTI

M DC LVII

SERENISSIMO PRINCIPI
I O A N N I
A V S T R I A C O,
BELGARVM SEQVANORVMQVE
P R O R E G I,
F O R T I, P I O, F E L I C I.

ARMATA in seipsam Eu-
ropâ, ipso secum dis-
cordante mundo, So-
lem inter umbras in-
dagare tentavi, SERE-
NISSIME PRINCEPS. Iuuit auspicio Tuæ
Felicitatis, & vno Macario præeunte,
subire specum Mithræ, atque illinc
educere Simulacra portentosa, quæ
pro Sole primi hæretici extulerunt.
Non miserius quidquam hisce homi-
nibus,

nibus, aut superbius; qui dum effigiem Dei formamque quærunt, curiosâ cælestium affectatione, sideri summo innumera animalium probra, rerumque cunctarum impressiones, veluti maculas, indiderunt. Hoc aliquid sereni habuit nubilus ac tristis conatus, hoc boni tetris imaginibus deforme opus, ut lucem appeteret: neque hæc vsquam maior, quam apud Te. Aduentu siquidem Tuo nubila ferenasti, cæli Belgici tristitiam discussisti, quam nouennali recedente Sidere moesti patiebamur, nisi tenebrescenti Reipublicæ lucem alteram fœnerasses, præclarus, eximius, omnia intuens, omnia etiam exaudiens; quo in vno, principi litterarum Homero Solem placuisse ferunt. Hispanici Imperij

rij populis affulges per interualla, apud
eos semper maior & clarior, quibus
postremùm illuxisti. Pacatâ Siciâ,
quam teneris adhuc annis viri pru-
dentiâ rexisti; Neapoli restitutâ; Po-
puliâ & Portu-Longonio expugna-
tis; Gothalaniâ receptâ, quot annos,
tot triumphos numerasti. Subactò
mari Tyrrheno, Turcis Maurisque
nequidquam aduersantibus, quæ Te,
& fortunam tuam Triremis vexit,
lauro redimita optatos subiit portus.
Quocumque accessisti, dum ad nos
accurreres, æqualis ab omnibus ex
aduentu Tuo lætitia percepta est. Fru-
strâ Tuos celabas ignes: Te nusquam
incognitum, perinde ac Solem tenui
nebulâ redimitum, nec videri cupien-
tem, tantò auidius suspexere. Sic Ge-

nua, Mediolanum, Venetiæ etiam
ipsæ Serenitatis Tuæ blandioribus
radiis exhilaratæ. Sed ô nos felices,
dum Te felicem prædicamus! Tuis
humeris innixum Belgium, Tuâ iu-
uentâ, Tuo robore inualuit. Vix om-
nium votis expetitus adueneras, tam-
quam alter à PHILIPPO MAGNO,
à Regum Maximo; cùm Tornacum
nostrum, priscam illam Francorum
Regiam, immisso opportunè præsi-
dio, liberaisti. Valencenæ mox obses-
sæ; sed vt frontem Tuam laurus cin-
geret, & exortum Tuum parta de
hostibus victoria decoraret. Tanta
virtus Tua, tantâque felicitas, vt per
imperuos aggeres, viam Tibi tuisque
aperiens, in urbem, ad quam tanto-
perè aspirabant, Francos ipse intro-
duce-

duceres, sed captiuos. Condatum ci-
tò receptum quantæ nobis, quantæ
hostibus admirationi fuit! Breuissimo
tempore, ingenti circummunitio-
ne perfectâ, tormentis bellicis vno at-
que altero explosis in alatam molam,
solâ, vt ita dicam, Tuâ præsentîâ de-
cussisti moles illas giganteas, quibus
erigendis, anno integro, nullóque ir-
ritæ operæ metu, ærarium Franciæ
effusum. Tum verò, si vñquam aliàs,
præsidium eluxit Virginis Matris, re-
bus Tuis perpetuò patrocinantis; cùm
die xv. Augusti, quo in cælos assum-
pta est, Te quoque videre voluit in-
cruentâ victoriâ triumphantem, &
quater mille quingentos obsessos Te-
cum paciscentes, vt in deditiōem ac-
ciperentur. Illis labore macièque con-
fectis,

fectis, & ad rem gerendam inutilibus,
validissimis, qui ab acceptâ clade Va-
lencenensi supererant hostium, fa-
num sancti Venantij aggressi, rece-
ptui canere coacti sunt, non digni
eos vincere, qui Tuis auspicijs & me-
liore pro causâ certabant. Exin ad vi-
cum Helenæ, nullis admodum fir-
matum aggeribus, sed Gassionis fato
illustrem, Te tuosque aduentantes
expectare non ausi, quò minùs gra-
uatè aufugerent, suâ ipsi face proprias
munitiones incenderunt. Sic aliam
ex aliâ cælum Tibi lauream peperit,
vt esses vbique:

Σοτήρ, Πολιορκήτης, Επιφανής.

Hoc anno, mense Martio (à quo Ro-
mani tempora metiebantur, quem-
que Romulus genitori suo dicaue-
rat)

rat) cum Sole nouo Te Martius ar-
dor corripuit, atque isthac Tuâ alacri-
tate milites incaluere: graui hoste Han-
nones liberati: terram madentem eius
sanguine prius videre, quàm Veris ve-
stitam primis coloribus: Gissenopo-
lis, Hannoniæ oppidum, arte & palu-
stri situ munitissimum, in Tuam po-
testatem cessit. Ipsâ rei difficultate
creuit victoriæ nomen, dum apertâ
vi, nec longâ, ijs potitus es, quos solâ
inediâ expugnari posse fama iactabat.
Nunc meâ qualicumque operâ, Te
quoque victorem agnoscet hæreti-
cus liuor:

*Viperei referes spoliū memora-
bile monstri.*

Iamque augustis Tuis pedibus iacet
affusa Basilidianorum barbaries, ne-

★★

que

que Tibi audet assurgere monstro-
rum terrâ marique domitori. Illi se
mundi Principes appellabant; hos vi-
cisti: barbaro feroque ritu coenas
Thyestæas frequentabant; feritatem
ipsam debellasti. Hæc monstra quo-
que elide nouus Alcides. Nihil forti-
tudini Tuæ cum hisce quantumuis
pretiosis Amuletis, & famâ prodigâ
fallentibus. Per imaginem Virginis
Deiparæ, quam bello præfers cum
lemmate, SVB TVVM PRÆSIDIVM, pa-
lâm facis, quibus auspicijs hostem ag-
grediare, quo patrocinio vincas. Ma-
cte hoc Palladio SERENISSIME PRIN-
CEPS; atque, vt facis, à statione castrensi
ad quietem hibernam receptus, depo-
ne in gremium optimæ Matris lauros
Tuas, illic in pacis oleam conuerten-
das,

das, vnde iam dudum hauris virtutum omnium harmoniam, & adeò compositam, adeò benignam formæ Maiestatem, vt planè in ambiguo sit, vtrùm Te magis nostris mentibus, an obtutibus vultus insinuet. Quo quidem efficis, inprimis dum Te alloquor, SERENISSIME PRINCEPS, & antequam ad institutum opus aggredior, vt iam eos arguere libeat vanitatis, qui Gemmas aiunt prodesse Reges adituris, si in his aquilæ sculpantur aut scarabæi. Patent accedentibus in Tui venerationem interiora Palatij, neque imputas copiam Tui: hæret lateri quisquis accessit, finémque alloquiis pudor dumtaxat facit, & Tuæ reuerentia Serenitatis. Cuius virtuti summæ, Religioni maximæ PROTEVM hunc

ABRAXAM appendo; GEMMAS hasce
BASILIDIANAS, velut ex ære trophæa
constituo, litteris ac monumentis san-
ctorum Patrum in omnem conse-
quentis temporis memoriam, Eccle-
siæ Catholicæ laudem, hæreseos igno-
miniam, duratura.

SERENISSIMÆ CELSITVDINI TVÆ

*Bruxella Kalendis April. ipso
die Christi resurgentis,
Anno M.DC.LVII.*

Deuotissimus Capellanus

Ioannes Chifletius.

IOANNIS MACARII
CANONICI ARIENSIS
ABRAXAS

SEV

APISTOPISTVS;
QVÆ EST ANTIQVARIA
DE GEMMIS BASILIDIANIS
DISQVISITIO.

IOANNIS MACARI

CANONICI ARIENSIS

ABRAXAS

SEV

APISTOPITVS;

QVAE EST ANTIQVARIA

DE GEMMIS BASILIDIANIS

DISQVISTIO.

D E

IOANNE MACARIO, ET EIVS SCRIPTIS.

Valerius Andreas Desselius, in Bibliothecâ Belgicâ.
 Antonius Sanderus, Canonicus & Pœnitentiarius Iprensis,
 lib. II. de Scriptoribus Flandriæ.
 Franciscus Swertius, in Athenis Belgicis.

MIOANNES MACARIUS, vulgò L'HEVREUX, Greue-
 ninganus, Flander, Aëriensis apud Artesios Cano-
 nicus, vir in linguarum Græcæ atque Latine cog-
 nitione eximius, quas puer Bergis S. VVinoci apud
 Flandros sub PAULO LEOPARDO hauserat: annos
 ipsos viginti egit in Vrbe, orbis Dominâ, in scrutandis Veterum
 monumentis, excutiendisq; Bibliothecis assiduus; multaq; è mediâ
 Graciâ allata Latio donavit. Nihil tamen in lucem ac doctorum
 ora venire passus est, quâ erat modestiâ, bonis & doctis omnibus
 submolestâ. Scripta Schedasq; suas moriens Bibliotheca Collegij
 Trilinguis Buslidiani, apud Louanienses, legavit: è quibus luce
 & prælo digna sunt:

DE Antiquâ scribendi Ratione.
 De Naturâ verbi medij, ac ferè de totâ Naturâ verborum
 Græcorum: ex rudiori maioris operis delineatione.
 Inscriptiones Græcæ, Macario Interprete, cum Notis eiusdem.
 Emendatio Bibliorum Romana.
 DISQVISITIO ANTIQVARIA DE GEMMIS BASILIDIANIS, cui
 titulus ABRAXAS, seu APISTOPISTVS.
 Commentarius de Picturis, & Sculpturis sacris antiquioribus,
 præsertim quæ Romæ reperiuntur, cui titulus HAGIOGLYPTA.
 Basilus, Seleuciæ Episcopus, de Vitâ S. Theclæ, Interprete Ma-
 cario.

- 4
 —Eiusdem Homiliæ in Quatriduanum Lazarum: In Proditionem Iudæ, & mysticam Cœnam: in sanctum Pascha: in Abraham, & Isaac.
 —Eiusdem Epistola ad Optimum, de eo Scripturæ loco iuxta LXX. *Omnis qui occiderit, septies vindictam exsoluet.*
 Cyrilli oratio in Transfigurationem; & altera de Deiparâ;
 —Item in Hypapantem, id est Purificationis diem.
 Chrysofomi Homilia in Theophaniæ diem. *omnia Interprete Macario.*

Aubertus Miræus, Decanus Antuerpiensis, in Bibliothecâ Ecclesiasticâ, seu Scholijs ad librum D. Hieronymi de Scriptoribus Ecclesiasticis, cap. XXI.

IOANNES MACARIUS, *Ariensis in Artesiâ Canonicus, noster olim amicus, Græcè Latineq; doctissimus, scripsit DISQUISITIONEM ANTIQVARIAM DE GEMMIS BASILIDIANIS, cui titulus ABRAXAS, seu APISTOPISTVS. Extat MS. Louanij in Trilingui Collegio, & TORNACI in Bibliothecâ WINGHIANA, que nunc est BASILICÆ CATHEDRALIS.*

Vitâ functus est Ariæ XI. Iunij M. DC. XIV. sepultus in Diui Petri, cum hoc Titulo, ac marmoris ornamento, quod spectatur in sacello diuæ Magdalenzæ.

D. O. M.

D. O. M.

HONORATISSIMI ET LITTERATISSIMI VIRI
DOMINI AC MAGISTRI
IOANNIS MACARII,
ALIAS L'HEVREUX,
IN HAC ECCLESIA EX XIII. CANONICI
MANIBVS SACRVM.

IANVS MACARIVS, Gallicè HEVREUX dixeris,
Beaurainide genitrice, patre cognomine,
Grauelingæ in oras sum editus luminis.
Puerum poliuit Berga, Leopardo auspice,
Graiaæ Latinæque artibus facundiæ;
Sophiaæque scitis imbuit Louanium.
Annis Quirites, bis decem ampliùs, meâ
Industriâ docentis vsi, hanc gratiam
Habuere, vt precibus virorum Principum,
Quibus placueram, & scripta placuerant mea,
Detulerit vltro Pensionem Pontifex
Isthac in Ædè, quem Canonicatum vocant.
Bis sena vixi lustra plus trieride;
Vndecima vitam Iunij lux abstulit
M. DC. XIII.

Tibi Christe laudi vertat omne quod sumus,
Quod fuimus, & quod erimus æuo in altero.

RECENTIORVM SCRIPTORVM
DE GEMMIS BASILIDIANIS
ALIQUOT TESTIMONIA.

Cæsar Baronius S. R. E. Cardinalis Tomo 2. Annalium
Ecclesiasticorum, anno Christi 120. num. 10.

AD hæc certius comprobanda atque firmanda, dignum quidem fideq; exploratum Antiquitatis monumentum accedit, quo satis perspicue declaratur, quales esse solerent imagines, quibus ait S. Irenæus uti consuevisse Basilidis sectatores. Siquidem haud pridem, nempe post primam editionem Tomi huius Romæ factam, e rudibus, ut accidit, emerfit in lucem Gemma ex amethysto, hisce imaginibus & notis incisa, cuius exemplum hic (ut vides) representandum curauimus. Extat ipsa apud virum insignem, sincerâ fide, & egregiâ eruditione spectatum, Fulvium Vrsinum; cuius in rebus antiquioribus explorandis ac dignoscendis solertia incomparabilis de Gemmâ elucidauit, quæ ceteris rerum Antiquarum studiosis penitus videbantur obscura; nimirum hanc vnâ ex illis imaginibus esse, quibus uti solerent Basilidiani heretici, quas loco Bullæ, vel Amuleti, aut aliâ causâ superstitiosè gestarent.

P. 15.

Lau-

Laurentius Pignorius I. Symbolarum Epistolicarum.

MEas arculas insigniora calamina sunt qua ornent: Serapis, Nemeſis, Cupido, Venus, Mercurius, Fortuna, & Roma ſchemate militari. Cythara item Eunomi Locrenſis, Flos cui inſidet papilio, Muſca, Lupa Gemellorum altrix: Aegyptiorum deliria, & Baſilidianorum aliquot portenta.

Idem in Auctario ad Characteres Aegyptios.

SECTARIORUM veterum Hieroglyphica, nugae veriùs, adiunxi per-
motus doctorum virorum adhortatione, & impulsus exemplo
Illuſtriſſimi viri Caſaris Baronij Cardinalis, qui hiftoriam anni
C. XX. ſculptâ huius generis Amethyſto, exornatam voluit.

Claudius Salmaſius lib. de Annis Climaſtericis,
vbi de Deo Abraxa capite Galli gallinacei.

PLURIMA Gemma ſeruantur in oculis curioſorum, qui eam fa-
ciem exhibent. Viſitur & in Daſtyliothecâ Gorlei abſque in-
ſcriptione, & pro ſtagello in manu dextrâ corollam habet quaſi ſpi-
neam, in ſiniſtrâ eaſidem. Sex tales edendas curavit Pignorius in
Tabula Iſiaca Commentario, quarum tres expreſſum nomen
ABPACA Ξ preferunt. Tres aut quatuor ſimiliter in Daſtyliotheca
Gorlei viſuntur. Plures alias ipſe vidi, eâdem aut minimum
diſparili formâ in $\tau\alpha\upsilon\epsilon\iota\omicron\iota\varsigma$ Antiquariorum.

Ioſephus Scaliger lib. 2. Epift. 119. ad Caſaubonum.

Nihil tam frequens eſt, quàm hæc $\epsilon\kappa\tau\omicron\tau\alpha$ in Gemmis incluſa
videre, etiam vetuſtiſſima. Ea nemo intelligit, niſi qui faci-
enda curavit, & fruſtrâ illis interpretandis opera datur. Quot
enim veriſimilia dici poſſunt, quorum nullum mentem eorum ape-
ruerit? Veteres Heretici, præſertim Valentiniani, & Marcoſiani,
multa cuiusmodi reliquerunt, quæ hodieq; in Antiquariorum oculis
aſſeruantur cum eorum deo ABPA Ξ A Σ .

Idem lib. 3. Epift. 226. ad Marquardum Freherum.

OMNIſi de Figuris illis, quæ $\sigma\omicron\chi\epsilon\iota\alpha$ à veteribus vocari dixi,
inſinitas hodie extare vetuſtiſſimas, Gemmis inſculptas, cum
ſtellis, quibus horoſcopantibus incifa fuerunt; argumentis, propter
pro-

prodigiosum multis ex rebus atque animalibus confusum corporis habitum, obscurissimis. In illis enim quadam loricata sunt, ceruice humanâ, capite Aquilino, aut Galli gallinacei, alterâ manu scutum, alterâ scuticam tenentes vel flagellum: serpentibus pro cruribus insistentes. Multas eiusmodi cum litteris ΑΒΡΑΞΑΣ vidimus. Quae veterum Valentinianorum, & aliorum Hæreticorum figmenta sunt.

Ioannes Seldenus Syntagmate 1. de Diis Syris cap. 2.

Vix dubito quin Amuletum illud ad Hemitritaum sanandum, in quo conscribi debet, ad Magorum præcepta ΑΒΡΑΚΑΔΑΒΡΑ ab ΑΒΡΑΧΑ primùm fluxerit. Nominis enim vestigia in portento illo vocabulorum satis parent. Et hæc me plusquam suadent tot & aduata, & Gemma elementis eiusdem inscripta nonnumquam repetitis, quorum copiam habes in Gallicis Scaligeri epistolis ad Vazetum.

Petrus Gassendus de Nicolao Fabricio Peireskio, in eius Vitâ.

Collegerat complura ad illustrandum, quòd ille [Annalium Scriptor Baronius] in secundum Tomum coniecisset, ex Amethysto Fuluij Ursini circa vocem ΑΒΡΑΞΑϸ, quâ Basilidiani intellexere summum Deum, continentem Angelos septem, calorum septem præsidēs; ac præterea eorum trecentas sexaginta quinque virtutes, iuxta anni dies; idq̄. ob septem litteras, numeralemq̄. earum valorem (iunctis scilicet numeris pro ordine vniuscuiusque in Alphabeto litteræ) & id genus similia, quæ deinceps quoque ad Natalium Benedictum litteris exposuit.

Athanasius Kircherus de Gnosticis, & eorum Magiâ Amuletariâ, Parte alterâ Tom. 2. Oedipi Ægyptiaci, Classē 11. cap. 6.

Ægyptiacas superstitiones, quarum se heredes iactabant, ab inferis suscitantes, totum ijs Orientem infecerunt. Erroneis enim eorum dogmatis insistentes, nouam characteristicam Artem condiderunt, quâ varia confecerunt Amuleta, quæ in varijs lapidibus, pro ratione & proprietate Numinis, quod per ea inuocabant, exsculpta, characteribus antiquis Ægyptiacis circumscripta, & Nominibus potentium Angelorum insignita, iuxta Legum Hieroglyphicarum præcepta, ponebant; quibus mira se præstare posse gloriabantur.

IOAN-

IOANNIS MACARII
CANONICI ARIENSIS
ABRAXAS

SEU

APISTOPISTVS;
QVÆ EST ANTIQVARIA
DE GEMMIS BASILIDIANIS
DISQVISITIO.

I. N antiquis Gemmis Monstrum quod-
dam cælatum capite galli, trunco cor-
poris humano, pedibus in serpentes duos
desinentibus, qui se reflectunt, scutum
habens vnâ manu, alterâ flagellum, cer-
tis indiciis ductus iudicauit esse com-
mentitium Basilidis impij hæretici deum, cui nomen
ABRAXAS. Cuius meæ sententiæ testis esse potest, qui
tum inter Auditores Rotæ Primarius & Decanus, nunc
inter Cardinales est, Illustrissimus Seraphinus Oliuarius:
petiit enim à me aliquando, quid de eâ formâ Monstri
sentirem. Cui cum dixissem me opinari esse ABRAXAM,
statim reperta Gemma, quæ vnâ parte Monstrum illud
haberet, alterâ nomen ABRAXAS, omnem dubitandi an-
sam præripuit.

II. De Abraxa autem Tertullianus libro de Præscriptio-
nibus aduersus Hæreticos sic ait: *Posteâ BASILIDES he-*

B

reticus

reticus erupit: hic esse dicit Summum Deum nomine ABRA-
 XAM, à quo Mentem creatam, quam Græcè *vēr* appellat. Inde
 Verbum, ex illo Providentia, ex Providentiâ Virtutem &
 Sapientiam; ex ipsis deinde Principatus, & Potestates, &
 Angelos factos: deinde infinitas Angelorum editiones, & pro-
 bolar: ab istis Angelis trecentos sexaginta quinque calos insti-
 tutos. In ultimis quidem Angelis, & qui hunc fecerunt mun-
 dum, nouissimum ponit Iudeorum Deum, id est Deum Legis
 & Prophetarum; quem Deum negat, sed Angelum dicit.
 Non immeritò portentosum vocat Abraxam B. Hiero-
 nymus ad ea verba capituli Abdiæ primi: *Quomodo per-
 scrutatus est Esau, deprehensa sunt occulta eius? Vide Marcio-
 nem, inquit, & Valentinum, & omnes hereticos, qui modò
 in doctrinis demoniorum cauteriatam habentes conscientiam,
 applaudunt sibi, & simplices animas, quasi quibusdam di-
 uinis mysteriis initiantes, composito sermone decipiunt. Sed
 cum triginta Aonas, & Quadradas, & Octoadas, & Duo-
 decadas, & duplicem Deum, & PORTENTOSVM ABRA-
 XAM in medium sermo protulerit, tunc prudentia Esau stulti-
 tia demonstrabitur, & inuestigabuntur secreta eius. Item in
 Naum caput primum, ad illud: Ex te exhibit cogitans con-
 tra Dominum, ait, inimica cogitatio. An non videtur aduersus
 Deum malitia & præuaricatio dicere, quod Valentinus, quasi
 abortiuum errantis sapientiæ extremum editum creatorem?
 Nonne contra Deum cogitatio est BASILIDIS impudica, &
 PORTENTOSVM ABRAXAS NOMEN, quod præfertur Do-
 mino conditori? Rursum in Amos caput tertium, ad ea
 verba: Congregamini super montes Samariæ, & videte in-
 fanias multas in medio eius. Et quia semel, inquit, iuxta leges
 Tropologiae, Samaria refertur ad hereticos, qui custodes man-
 datorum Dei esse se mentiuntur, præcipit sermo Diuinus, ut*

in Gentibus prædicent, quæ non habent notitiam Dei; in quarum doctrina ignis exurens est, & tribulatio, & angustia, ut considerent falsam Samariam, & ascendant ad montes superbie eius, & videant multas insanias in medio civitatis, dum unusquisque fingit quod voluerit, & adorât figmentum suum: ut Marcion bonum Deum & otiosum: ut Valentinus ἀδωρα, triginta, & extremum Christum, quem appellat ἐκτρομα, id est abortivum: ut BASILIDES, qui omnipotentem Deum PORTENTOSO NOMINE appellat ABRAXAS, & eundem secundum Græcas litteras, & annui cursus numerum, dicit in SOLIS circulo contineri, quem Ethnici sub eodem numero aliarum litterarum vocant MITHRAM, & Iberæ ineptiæ in Balsamo Barbeloquæ mirantur. Nonne hæc insanie sunt, & multæ insanie, unoquoque fingente quod in animum eius incidit? Declarabo Hieronymum ex Augustino: BASILIDES, inquit, trecentos sexaginta quinque callos esse dicebat, quo numero dierum annus includitur. Vnde etiam quasi SANCTVM NOMEN commendabat, quod est Ἀβραξας: cuius nominis litteræ secundum Græcam supputationem, eundem numerum complent. Sunt enim septem: α, & β, & γ, & δ, & ε, & ς: id est unum, & duo, & centum, & unum, & sexaginta, & unum, & ducenta, quæ fiunt in summâ, trecenta sexaginta quinque.

Atque hunc numerum contineri nomine Abraxas, multi alij tradiderunt. Verùm nomine Mithræ supputationem eandem includi, neminem vidi qui declaraverit. Quod tamen ita esse reperio, si Græcè proferatur ΜΙΘΡΗΣ, qui & ΜΙΘΡΑΣ dicitur. Sunt enim sex litteræ Græcæ: Μ, & Ι, & Θ, & Ρ, & Η, & Σ. Et μ, 40. nota 1, 10. θ, 8. ρ, 100. η, 7. σ, 200. quorum summa eadem, quæ in Abraxas 365. Ne mireris autem me θ dicere 8. & η 7. cum

III.

i. l. p. 66.

aliter sit vsus. Videntur enim, qui hunc numerum collegerunt, in eo nomine ΜΙΘΡΗΣ perrexisse recto ordine, numerando Alphabeti litteras vsque ad Θ, quæ est octaua littera, & nonam fortassis eam fecisse, quæ sexto loco solet inferi, notam; nec potest hic numerus in nomine ΜΙΘΡÆ reperiri aliter. Colebant ergo Basilidiani sub alio nomine Deum Gentilium Mithram, qui Persis familiaris, irrepfit etiam in Romanum orbem; eiusque Sacra Christianis Sacris valdè affinia fuisse notarunt Veteres. Nam & lauacro tingebant, & signabant in fronte suos, & speciem Eucharistiæ habebant, martyrij etiam initiationem, & resurrectionis opinionem. Et quidem de Eucharistiæ specie Iustinus Martyr Apologiâ II. pro Christianis: *Apostoli, inquit, in Commentarijs à se scriptis, quæ Euangelia vocantur, ita tradiderunt præcepisse sibi IESVM. Eum enim pane accepto, cum gratias egisset, dixisse: Hoc facite in meam commemorationem. Hoc est Corpus meum. Et poculo similiter accepto, & gratis actis, dixisse: Hic est Sanguis meus; & solis eis tradidisse. Quod quidem in mysterijs atque initijs ΜΙΘΡÆ fieri docuerunt per imitationem prauis demones. Quòd namque panis, & poculum aquæ in sacrificijs, siue Rediuinâ eius qui initiatur, ponatur verbis quibusdam additis, aut certè scitis, aut cognoscere potestis. De eâdem specie Eucharistiæ & ceteris, etiam Tertullianus libro de Præscriptionibus Hæreticorum: Sed queritur, inquit, à quo intellectus Interpretum eorum, quæ ad Hæreses faciunt? à diabolo scilicet, cuius sunt partes interuertendi Veritatem, qui ipsas quoque res Sacramentorum Diuinorum, in Idolorum mysterijs emulatur. Tingit & ipse quosdam, utique credentes & fideles suos; expiationes delictorum de lauacro repromittit, & sic initiat ΜΙΘΡÆ; signat illic in frontibus milites suos,*
celi-

celebrat & panis oblationem, & imaginem resurrectionis inducit, & sub gladio redimit coronam. Quid sit autem sub gladio redimere coronam, declarat libro de Coronâ Militis: Erubescite Romani commilitones, iam non ab ipso [Christo] iudicandi, sed ab aliquo MITHRÆ Milite, qui cum initiatur in spelæo, in castris nempe tenebrarum, coronam interposito gladio sibi oblatam quasi mimum martyrii, dehinc capiti suo accommodatam, monetur obuiâ manu capite depellere, & in humerum, si fortè, transferre, dicens: MITHRAM esse coronam suam. Atque exinde numquam coronatur; id quod in signum habet ad probationem sui, sicubi tentatus fuerit de sacramento: statimque creditur MITHRÆ Miles, si deiecerit coronam, si eam in Deo suo esse dixerit. Agnoscamus ingenia diaboli, idcirco quedam de diuinis affectantis, ut nos de suorum fide confundat, & iudicet.

Refero ad id genus ficti martyrii Lampridij locum de Commodo: SACRA MITHRIACA homicidio vero polluit, cum illic aliquid ad speciem timoris dici vel fingi soleat. Fingi, inquit: nam homicidium seu martyrium, gladio interposito, simulabatur: Commodus verò, quâ erat petulantia, gladium adigebat, ut puto, ad necem usque. Similes eius proteruitæ, dum Bellonæ seruientes verè exsectare brachium præcepit, & Isiacos pinæis ad perniciem usque se tundere coëgit; & cum Anubim ipse portaret, capita Isiacorum grauiter obtundebat ore simulacri. De eodem simulato martyrio intelligo Suidam in voce ΜΙΘΡΟΥ. Μίθραν νομίζουσι οἱ Πέρσαι εἶναι τὸν Ἡλιόν, ἐν τῷ θύσει πολλὰς θυσίας, ἐκ αὐτῶν εἰς αὐτὸν θυσιάζουσι τις τελεθῆναι, εἰ μὴ διὰ τῶν βαθμῶν παρελθὼν τὴν κόλασιν δείξει ἑαυτὸν ὅσον ἑ ἀπαθῆ. MITHRAM existimant Persæ esse SOLEM, & huic maculant multas victimas, ne quis possit ipsi initiari, nisi per multos gradus cruciatuum

IV.

seipsum ostenderit sanctum, & indolentiâ præditum. Duodè-
cim verò gradus horum cruciatuum fuisse docet interpres
Gregorij Nazianzeni, super inuectiuâ in Iulianum priore.

V. Mithram autem & Titanem eundem esse, & Apollin-
em & Osirim, habes Thebaidis libri primi fine:

PHOEBE *parens.* post quædam interiecta:

*Adsis ô memor hospitij, Iunoniaque arua
Dexter ames, seu te roseum TITANA vocari
Gentis Achemenia ritu, seu præstat OSIRIM
Frugiferum, seu PERSEI sub rupibus ANTRI
Indignata sequi torquentem cornua MITHRAM.*

*Mithræ simulacrum (inquit Lutatius interpres Statij) fin-
gebatur reluctantis Tauri cornua retentare, quo significabatur
Lunam ab eo lumen accipere, cum cæperit ab eius radiis se-
gregari. Erat autem ipse SOL leonis vultu, cum tiarâ, prisco
habitu; utrisque manibus, seu diximus, bouis cornua com-
primens. Siquidem SOL principale signum inculcat, & fra-
nat leonem scilicet, ideò quòd hic deus ceteros sui nominis &
potentiæ impetu excellat, ut inter reliquas feras leo, vel
quòd sit rapidum animal. Conspectus à me Romæ multis
locis Mithres, formâ penè consimili. Penè inquam; nam
caput non est leonis, sed humanum, cum pileolo Parthi-
co seu tiarâ. vnâ tantùm manu tauri cornua prehendit,
alterâ genu in taurum nixus cultrum tergo infigit. Mul-
ta circa cum apposita sunt, præsertim in eâ imagine Mi-
thræ, quæ conspicitur in tabellâ fictili, muro insertâ, in
ædibus, quæ olim dicebantur Octauij Zeni; vbi & ma-
iores Mithræ è marmore. Edita est tabella illa, & no-
men illi indiderunt, *Typum Agriculturæ*; sed non benè,
nam typus Mithræ est. Leones porrò sacramenta fuisse
Mithræ docet Tertullianus aduersus Marcionem: *Sicut
arida**

aride & ardentis, inquit, *naturæ sacramenta* LEONES MITHRÆ *philosophantur*. Hinc discimus, cur in eâ figurâ Abraxæ, quam edidit Baronius, humanâ nempe formâ (nec enim vna eademque semper cernitur) appositus sit leo ab alterâ parte. p. 6.

Mithræ autem cultus diu mansit etiam sub Principibus Christianis, quæ abolita Romæ suo tempore narrat Hieronymus, Epistolâ ad Latam de Institutione filiæ: *Ante paucos annos propinquus vester Gracchus, nobilitatem Patriciam sonans nomine, cum præfecturam gereret urbanam, nonne specum MITHRÆ, & omnia PORTENTOSA SIMULACRA, quibus Corax, Niphus, Miles, Leo, Perses, Helios, Bromius Pater initiantur, subuertit, fregit, exussit? Quod facit ad Prudentij lucem, libro primo aduersus Symmachum:*

VI.

*Iam quid poplicolas percurram carmine Gracchos
Iure potestatis fultos, & in arce Senatus
Præcipuos, simulacra deum iussisse reuelli,
Cumque suis pariter licetoribus, omnipotenti
Suppliciter Christo se consecrasse regendos.*

Sed illustremus paululùm ea verba, *Portentosa simulacra, quibus Corax, Niphus, Miles, &c. initiantur*. Ego sic existimo, Mithram non vnâ specie, vt dixi, effictum; sed & Leonis, & Militis, & Helij, id est Solis, & Bromij Patris, id est Bacchi, & aliarum, etiam deorum & rerum. Ita vt multi dij, & res variæ fuerint veluti initiatæ ipsi Mithræ, & transierint ad eius Sacra. Quod sic colligo. Cùm in Abraxa lateat Mithres, viderimque Abraxas diuersis efformatos modis, etiam sub deorum effigie, verisimile videtur, vt idem contigerit & Mithræ. Vidi enim præter eam formam, quæ in Batonio est, formâ nudi hominis.

VII.

hominis, capite radiato, dextrâ tangebatur scutum, quod ad pedes erat, sinistrâ flagello armabatur: nomen à tergo appositum sic:

ABAPA

Z

IAO.

Vidi & formâ Ifidis apposito nomine ABPACAΞ. Et cum ad monstrum illud capite galli, quod in principio descripsi, sapissimè in scuto, vel infra ad oram apponatur vox IAO, & à tergo variæ interdum litteræ, quæ inter se connexionem non patiuntur ad syllabam conficiendam; quoties absque nomine Abraxæ, illa vox IAO, & illæ, quæ illam comitantur sæpè, vt SABAO, & similes, & litteræ illæ inconnexi soni apponentur, cogitandum erit esse quoddam genus Abraxæ, aut ad eum pertinere. Et, cum leo à tergo positus sit Abraxæ, quem Baronius edidit, quoties monstra, vel homines capite leonino videbuntur, etiam eodem spectabunt.

VIII. Incidi in Gemmam, in quâ homo, capite leonino, gestans situlam, dextrâ tenens serpentem radiato capite, quod ad Abraxam Isiacum referetur meo iudicio, in cuius sacris situla gestabatur. Vidi & hominem, more militis accinctum gladio, sed caput erat leonis, dextrâ tenebat caput Medusæ, quem vocauero Abraxam Militem, seu Mithram Militem. nec enim hîc verus aliquis Miles Mithræ studiosus intelligitur, vt video aliquos sensisse, cum hic Miles numeretur inter simulacra portentosa. Visa est à me Gemma, cui ab vnâ parte erat auicula, gestans ramum fortè lauri, ab alterâ positum nomen ABPACAΞ, qui

qui fuerit Abraxas, vel Mithres Corax, id est coruus. Sic fuerit & Mithres vel Abraxas Bromius Pater sub specie Bacchi, quem non vidi, sed arbitror reperiri posse; ut existimo sub Neptuni formâ latere Abraxam, cui nomen erat appositum Ο Δ Α Ρ Τ Α Ζ Α Σ. Et cum viderim monstrum illud capite galli, præter solita, habere appositae septem circum se stellas, quas postea in Ioue sedente cum aquilâ vidi appositae nominibus quibusdam incognitis, Κ Ο Ν Τ Ε Υ Κ Α Ν Τ Ε Υ Α Ι Γ Υ Ν Ζ, existimo & eodem pertinere. Nam & visum à me illud capite galli monstrum, cui à tergo apponebatur Γ Ι Γ Α Ν Τ Ο Α Ε Τ Ο Ρ, quod ad Iouem pertinet. Harpocratem vidi cum iis, quæ solent comitari Abraxam, & Cynocephalum, & alios Ægyptios deos.

Et quia paulò antè dixi, quoties Ι Α Ω additur, venire nos in coniecturam alicuius noui Abraxæ, hinc est ut existimem, ad Abraxam pertinere monstrum quoddam mirificum, quod humanâ specie nudum habet alas quaternas, gestans cancerum dextrâ; caput humanum quidem, sed horrificum: sub pedibus est vox Ι Α Ω. Quare & eodem pertinebit simile monstrum binis tantum alis, pudendâ parte affectâ, cuius sub pedibus finguntur, sub spatio quodam breui, animalcula varia: cui monstro nomen libens dederò Phaëthontis seu Protogeni, eius præsertim, in quem Orpheus Hymnum conscripsit. Alæ fortè referendæ ad anni tempora, quæ præteruolant, & primariâ diuisione duo sunt, Æstas & Hiems; secundariâ quatuor, Ver, Æstas, Autumnus, Hiems. Pudendum appositum ad notandam generationem: nam *Deus & Sol, teste Philosopho, omnia generant.* Et animalcula illa sunt appositae ad res à Sole productas indicandum. Vnde & ulterius licet colligere, quoties in Gemmis reperiuntur

770.

IX.

X.

IX.

animalia in pedes erecta, ut canes affectis pudeñdis, & circum appositis vocibus, & litteris inconnexi soni, eodem referenda. Quòd autem monstrum illud nudum alatum pertineat ad Abraxas, vel inde quis iudicet, quòd monstrum primum nostrum capite galli, aliquando à me cum similibus alis visum, & totidem. Nam ille Abraxas capite auis non vno eodemque modo figuratum cernitur. Caput non eiusdem semper auis, galli sæpiùs, aliquando quasi accipitris, aut alterius auis rapacis, dicas aliquando corui. Et Antonius le Pois Antiquarius libro Gallico de Cœlaturis, ponit vnam figuram, quam ignorauit, est tamen Abraxæ, cui caput aquilinum, additis cornibus ceruinis. Imò & leonis, inquit Camillus Leonardus in Speculo Lapidum; & ipse habeo Ectypum eiusmodi Abraxæ. Pedes in duos sæpiùs desinunt serpentes, aliquando & in vnum, sæpiùs sine alis, ad humeros & pectus aliquando alatum.

X. Licet & pergere eò, quòd cum videamus Phaëthontem illum, superiùs à me nominatum, apprehendere, seu gestare cancrum, quoties in Gemmis cancrum solum videbimus cum litteris & vocibus, erit symbolum Abraxæ, imò cum lacertis, & cum scarabæis, quæ omnia animalia Solaria, aut saltem Mithræ & Abraxæ videntur dicata. Et cancer quidem etiam reperitur comes veri Mithræ in tabellâ fictili à me dictâ. Vidi Gemmam, in quâ ab vnâ parte velut insectum quoddam, fortè scarabæus, & circa eum per orbem serpens, capite caudam apprehendens, quo annum significari existimo: ab aliâ parte erat ΙΑΩ CΑΒΑΩ ΑΔΩΝΕΙ. Et nihil frequentius solido corpore è Gemmâ effictis scarabæis, qui perforati gestabantur.

XI. Addamus & ad turbam Abraxarum omnes Gemmas,

mas quæ habent serpentem rectum, caudâ circumuolutâ, capite radiato, præsertim leonino. Nam in eâ figurâ Abraxæ (quam supra dixi sub specie sacerdotis Iſidis geſtantis ſitulam vnâ, & ſerpentem alterâ manu) ſerpens erat capite radiato. Quod ſi alicubi cum eodem ſerpente ponatur pyxis, ſit ille Abraxas Æſculapius. vt tandem verum ſit, Abraxam inſtar eſſe equi Troiani, qui vt Heroes Græcos vtero gerebat, ita Abraxas vtero condat omnium Deorum familias, ſeu Ægyptij, ſeu Græci, & Latini, & Perſici; & cogat initiis ſuis imbuï, & ſacrari. Verè Apistoſti Baſilidiani, id eſt, merè infideles ſub fidelium nomine, lupi Pagani ſub ouis Chriſtianæ vellere: quibus præiuit, & facem prætulit in hoc genere impietatis pater eorum Simon Magus. Epiphanius Hæreſi Simonianorum: *Imaginem quamdam [Simon] tradidit iſtis, velut quæ ipſius ſit, & adorant eam in ſpecie Iouis, quin & aliam Helenæ imaginem tradidit iſtis in figurâ Mineruæ; & adorant has, qui ab ipſo decepti ſunt.* Et Theodoretus de Valentinianis, qui Gnoſticorum ramus: *Celebrant, inquit, Feſta Gentilia.*

Tempore autem horum hæreticorum magnâ in veneratione apud Romanos erat Sol, vt ferè cœperint ſordere alij dij præ huius cultu; plurimaq; ſit mentio dei Mithræ in ſcriptoribus & profanis, qui ætate huiusmodi hæreticorū ſcripſerunt, cuius ſacra durarunt etiam ſub Chriſtianis Imperatoribus: quod inde colligitur, quòd ſuo tempore ſublata B. Hieronymus & Prudentius teſtentur, vt ſupra memini. Inſcriptio vetus eſt, quæ ſub Gratiano & Merobaude Conſulibus, nominat Rufum Ceionia addictum Mithræ:

XII.

*Idem Augur triplicis cultor venerande Diane,
Perſidiciq; MITHRÆ Antistes Babylonie templi.*

Nec Romæ solùm colebatur Mithres, sed & in Græciam se ingesserat: nam & Epiphanius libro contra Hæreses, de Marcione agens, *Epimenidem, veterem Philosophum, templi MITHRÆ, siue SOLIS, apud Cretenses, ait, fuisse sacerdotem.* Atque ad eius dei sacra conuellenda, Antiochiæ laborarunt Præsides Ecclesiarum per idem ferè tempus, aut paulò antè, quàm Romæ Gracchi. Sic enim Nicephorus Callistus libro decimo Historiæ refert: *Insuper tum quoque, quod de MITHRÆO, (id est Mithræ sacrario) actum fuerat, tumultum contra eum (nempe Georgium Alexandrinum, Arianum tamen) motum auxit. Nam locum eum diu neglectum Constantius Ecclesiæ Alexandrinæ donauerat. Georgius autem eum repurgans, ut Ædem sacram Deo excitaret, subterraneum antrum reperit, in quo simulacra, & alia quædam symbola, & signa Græcarum nugarum, & prestigiarum, ut ita dicam, eorumque qui sacris ab ipsis instituti atque initiati fuissent. Græci autem pudore, ob mysteria & arcana sua reuelata, affecti, confestim manu coactâ, gladiis, lapidibus & clauis impetum in Christianos fecerunt, & multos occiderunt, quosdam vulnerarunt, & nonnullos etiam ex eis, ad dogmatis contumeliam, in crucem egerunt, atque abierunt. Georgius cæptum opus imperfectum reliquit. Ecce quàm tenaciter Græci, id est Pagani, càm ætate sacris illis inhærebant.*

XIII. Quin & Apostata ille Iulianus, dum à vero Deo defecit, non ad alium conuersus, quàm ad suum HAION, id est SOLEM, ut in Saturnalibus fatetur ipse. Et in deum suum SOLEM Encomium composuit. Nil igitur mirum, si corruptores Christianæ Fidei & Religionis, aut potius desertores, ad castra Mithræ, & Solis cuiusdam confugerint, eiusque se deuouerint sacris, & mysteriis profanis &

& execrandis. Quorum sacrorum symbola in Gemmis expressa, partim explicata iam clarescunt, partim melius intelligemus, si meminerimus eundem esse Mithram, qui Apollo, qui Osiris, qui multi alij dij. Nam vt vnum pro multis sumam exemplum; cur vnâ parte coruus cum ramo lauri, ab alterâ nomen Abraxas, si petatur; dicemus, coruum & laurum dicatum Apollini, quem inter suos initiatos habet Mithres. Cur monstri primi caput interdum sit corui, vt mihi videtur? Eadem. Cur milui, vel accipitris? Quòd, ni fallor, vt inter quadrupedes leo dicatus Mithræ, ita & inter aues miluus, rapida volucris. vel quòd, vt inquit Ouidius:

Placat equo Persis radius Hyperiona cinctum,

Ne detur celeri victima tarda deo;

ita rapidæ & veloces ad prædam volucres addicantur Mithræ. Nam de gallo facilè est cogitare esse Solis prænuntiam auem, & lucis.

Benè portentosa simulacra Mithræi specus dixit beatus Hieronymus, vti sunt & hæ Gemmarum effigies. Sed quid dicemus? Et ipsi Mithræ cultores omnino portentosi, & non nisi meræ larvæ. Audiamus Porphyrium libro primo *περὶ ἀποχής*, id est, de Abstinentiâ ab esu carniuum: *Εν τοῖς τῆ Μίθρα μουσελῶν ἢ κοινότητι ἡμῶν ἢ πρὸς τὰ ζῶα ἀντιτόμοι δὲ τῶ ζῶων μὲν ἐν εἰώθει, ὡς τὰς μετέχουσας τῆ ἀντὶς ὀργίων μῦσαι, λέοντες καλεῖν, τὰς δὲ ζωαῖνας Γάλας, τὰς δὲ ὑπερτέρας Κόρατας. Ἐπί τε τῆ πατέρον, αἱ τοὶ γὰρ ἔθετες ἔτοι πρὸς ἀποχρῶν. ὅτι τὰ Λεοντὰ Ὁγαλαυάων ἀετιδῶν παντοδαπὰς ζῶων μορφὰς*

In mysteriis, inquit, MITHRÆ, communionem, quam habemus cum animalibus, subindicare volentes, per animalium nomina consueverunt nos interstinguere; adeò vt eos, qui iam initiati participes sunt eorumdem sacrorum, LEONES vocent,

.XX

XVL

XIII.

ipsasque feminas HYENAS; famulantes autem CORVOS. Itidem in Patribus; AQVILÆ enim, & ACCIPITRES hi appellantur. Et qui LEONINA assumit, circumponit sibi OMNIGENAS ANIMALIVM FORMAS.

XV. Quòd autem pedes in serpentes desinant, non minùs mirandum, quàm reliqua. Non defuerunt, scio, Gentilibus bifformes Dij. Tertullianus Apologetico: *Sed illi debebant adorare statim BIFORME NVMEN, quia & LEONINO & CANINO capite commistos, & de CAPRO & de ARIETE cornutos, & à lumbis HIRCOS, & à crure SERPENTES, & à plantâ vel tergo ALITES DEOS receperunt. Gigantes etiam, qui aduersus Iouem pugnaverunt, serpentes pro pedibus habuisse finxit Antiquitas. Ouidius Tristium IV. Elegiâ III.*

Sphingaque & Harpyas, SERPENTIGEROSQUE gigantes, Centimanumque Gygem, semibouemque virum.

Et v. Fastorum:

Terra feros partus, IMMANIA MONSTRA, gigantes Edidit, ausuros in Iouis ire domum.

Mille manus illis dedit, & pro CRVRIBVS ANGVES;

Atque ait: In magnos arma mouete Deos.

Sanè tali monstro, quale depinxerunt Apistopisti, serpentes erant pro cruribus dandi, quod instar gigantis aduersus magnum Deum arma moueret, & eum veluti throno extrudere conaretur. Erichthonio etiam dederunt anguinos pedes, de quo Seruius in illud Virgilij Georgicorum II.

Primus Erichthonius currus, & quatuor ausus

Iungere equos, rapidisque rotis insistere victor:

ait: Ad tegendam pedum fœditatem, iunctis equis usum esse curru, quòd ANGVINIS esset PEDIBVS. Cuius Erichthonij

nij ortum noverunt, qui paulum in fabulis versati sunt, & eodem loco ponit Seruius & Lactantius libro primo Institutionum; quod omitto in presentiarum, uti & duplicem eius nominis derivationem, quam qui volet, ab aliis petat. Hoc solum addo, Erichthonio, & Mithræ magnam in ortu esse affinitatem, vel B. Hieronymo teste contra Iovinianum differente, cuius ipsius verbis in hac re utar: *Qui, inquit (nempe Erichthonius & Mithras) iuxta Gentilium fabulas, vel in lapide, vel in terrâ, de solo aestu libidinis sunt generati.* Ad quam similitudinem ortus ostendendam, existimo pedes Abraxæ datos anguinos ab Apistopistis, quales Erichthonij. Et sanè fuerunt Basilidis impura sacra, quæ licet valdè pudenda, non erubuit tamen effari B. Epiphanius, & ex eo Baronius.

Sed cur scutum vnâ, flagellum alterâ manu tenet hoc XVI. monstrum, aut scutum ad pedes aliquando? An ut pugnet instar gigantis aduersus summum Deum? Qui id diceret, non incommodâ ratione videretur uti. At verius puto dicendum, quòd hæ Gemmæ ad amuleta formarentur, & auertenda mala, & fortè quòd significare vel lent Abraxam suos credulos defensurum esse, & scuto protecturum, & aduersantes flagello castigaturum; & ideò illi pectus thorace sæpissimè tectum. Huc pertinet, quod suprâ memoravi; repertum monstrum nostrum cum voce à tergo: ΓΙΓΑΝΤΟΑΕΤΟΡ, id est Gigantum perditor; quòd instar Iouis cuiusdam perderet aduersus se insurgentes gigantes, & aduersarios.

Quòd autem essent Amuleta, notavi è numismate, XVII. vnâ parte insignito solito monstro Abraxæ, & ab alterâ personam habente confictam tribus capitibus, è quibus vnum videbatur Isis esse, cuius deæ iram reformidabant

bant admodum Gentiles, quòd, vt credebant, exacerbata graues inferret pestes & ærumnas. Adde quod foramen inerat numismati ad traijciendum funiculum, quo ad collum gestaretur; vt & constat Veteres gestasse appensa numismata, non solùm aduersus mala, sed etiã ad bona, vt arbitror, procuranda; vt de Alexandri Magni imagine B. Chrysofostomus meminit Homiliã xxv. ad Populum Antiochenum: *Quid verò diceret aliquis de his, qui carminibus & ligaturis vtuntur, & de circumligantibus AVREA ALEXANDRI MACEDONIS NUMISMATA capiti vel pedibus? Dic mihi, hanc sunt spes nostræ, vt post crucem & mortem Domini, gentilis regni imagine spem salutis habeamus? Triceps porrò in eo nummo aureo capitis figmentum accedit ad Hecates figuram, quam breuissimis verbis Minutius Felix vnà cum multorum Deorum formã depingit. Diana, inquit, interim est altè succinõta venatrix, & Ephesia multis mammis & veribus extructa, & TRIVIA TRINIS CAPITIBVS, & MULTIS MANIBVS horrifca. Sũnt autem in eò nummo præter tria capita senæ manus. Triuia verò Hecate est, quamquam Natalis Comes ait libro tertio Mythologiæ: E tribus capitibus Triuia, dextrum equinum, sinistrum caninum, medium hominis fuisse. Quam Hecatem Veneficam inuocabant.*

Theocritus Pharmaceutriã;

Τα θρονία δ' Εκάτα, τὰν ἑσολαυεῖς τεθμείοντι.

Ἐρχομέναν νεύουσι ἀνά τ' ἡεῖα κ' μέλαν αἷμα.

Χαῖρ' Ἐκάτα διασπλήν, κ' ἐς τέλ' ἄμμιν ὀπίηδει.

Id est:

Infernæque HECATÆ, quam canes tremunt

Venientem mortuorũ per cadauera, & per sanguinem atrum.

Salve HECATE grauis, & ad finem vsque nobis esto comes.

Gnosti-

Gnosticos autem magicis artibus addictos fuisse tradunt Veteres. Hieronymus Epistolâ xxix. ad Theodoram: *Et quia hæreseos, inquit, semel fecimus mentionem, quâ Lucinus noster eloquentiæ tubâ cani potest? qui spurcissimâ per Hispaniam BASILIDIS hærese sciuente, & instar pestis & morbi totam intra Pyrenæum & Oceanum vastante prouinciam, Fidei Ecclesiasticâ tenuit puritatem, nequaquam suscipiens Armagil, Barbelon, ABRAXAS, Balsamo, & ridiculum Leusiboram, ceteraque magis portentâ quàm nomina, quæ ad imperitorum & muliercularum animos concitandos, quasi de Hebraicis fontibus hauriunt; barbaro simplices quosque terrentes sono, ut quod non intelligunt, plus mirentur. Refert Irenæus, vir Apostolicorum temporum, & Papiæ, auditoris Euangelistæ Ioannis, discipulus, Episcopus Ecclesiæ Lugdunensis, quod Marcus quidam de BASILIDIS GNOSTICI stirpe descendens, primùm ad Gallias uenerit, & eas partes, per quas Rhodanus & Garumna fluunt, suâ doctrinâ maculauerit; maximeque nobiles feminas, quædam in occulto mysteria repromittens, hoc errore seduxerit, magicis artibus & secretâ corporum voluptate amorem sui concilians: inde Pyrenæum transiens Hispanias occuparit, & hoc studij habuerit, ut diuitum domos, & in ipsis feminas maximè appeteret, quæ ducuntur varijs desiderijs, semper discentes, & nunquam ad scientiam ueritatis peruenientes. Dilcimus hinc quàm latè peruagata sit hæresis illa, nec fuerit terminis contenta breuibus; ut non mirum sit tot eius sectatorum Gemmas reperiri, in quibus non solùm inuenitur monstri alicuius animalis, aut dei, aut alterius rei sculptura, sed & litteræ, quarum aliquando magna copia multis lineis comprehensa cernitur, quæ in dictionem & uocem vnâ coalescere nequeunt, ut antè monui. Qui mo-*

MIVX
 dus ad eorum arcana referendus, quæ volebant ab hominibus capi. Theodoretus de Basilidianis: *Et hi, uti Menandriani, & Simoniani, utuntur incantationibus, & magicâ arte omni genere maleficij, Angelorum nomina quedam efformantes; quorum aliquos dicunt primum tenere cælum, alios secundum, & sic deinceps usque trecentefimum sexagesimum quintum. Salvatore verò Dominum Kaulakouam nominant. Hæc verò arcana esse dicunt, quæ non possunt capi ab omnibus, sed tantùm ab vno inter mille.*

XIX.

Aliquando litteræ dictionem efficiunt, ut est illa quam dixi IAO, frequentissima in Abraxis, & veluti tessera sectæ illius, & Abraxei delirij argumentum. De quâ Epiphanius Hæresi XXVI. quæ est Gnosticorum: *Ceterum, ait, maiorum, secundùm ipsos, Principum hæc nomina esse dicunt: in primo quidem cælo esse IAO Principem, in secundo verò Sactan Principem scortationis, in tertio Seth Principem, in quarto dicunt esse Daden: quartum enim ac tertium cælum esse asserunt; imò etiam aliud quintum, in quo dicunt esse Eloæum, qui & Adoneus appellatur: in sexto verò alij Ialdabaoth esse dicunt, alij Elileum; alij etiam septimum cælum constituunt, in quo Sabaoth; alij hoc negant, & Ialdabaoth in septimo esse pronuntiant; in octavo verò eam, quæ Barbelo nuncupatur. Etiam Valentiniani, Gnosticorum proles, eam vocem vsurparunt in suis Somniis. Theodoretus in eadem Hæresi: Hæc omnia intra primum complementum nominant; extra verò complementum quæ dicuntur, sunt hæc: & Δυνάμις, id est cogitationem illius sapientiæ, quam & Conceptum informem appellant, & nomine dicunt Achamoth, quæ extra complementum facta, in umbrâ quadam, & inani spatio degeret; ductum verò miseratione eum, qui vocatur alijs Christus, occisum fuisse per illum, quod ὄρος, id est Terminum, vocant.*

& Crucem, & ipsi dedisse formam secundum substantiam, sed cognitione vacuam reliquisse, & post hæc in seipsam contraxisse ipsam divinam; quæ cum persensisset ambientem se lucem, cucurrisse ad inquisitionem eam; ab Horo autem prohibitam ulterius progredi, cum dixisset IAO. Inde enim dicunt istud nomen factum. Etiam in Marcosijs ponit Epiphanius: Alij verò, inquit, Hebraica quædam nomina adiiciunt, quò magis admirationi sint his, qui initiantur, hoc modo: Basema, Chamosse Bacanora, Mistadia, Ruada, Custa, Babophor, Kalachthei. Horum interpretatio hæc est: Super omnem virtutem Patris inuoco id quod nominatur Lux, & Spiritum bonum, & vitam, quia in corpore regnasti. Alij rursus redemptionem adiiciunt his verbis: Nomen absconditum ab omni Deitate & Dominatione, ac veritate, quod induit IESVS Nazareus in vitâ lucis Christi, Christi viventis per Spiritum sanctum in redemptionem Angelicam, nomen restitutionis, Messias, Vphareg, Namempseman, Chaldean, Mosomedaça, Acphrana, Plaoüa, IESV Nazaria. Et horum interpretatio est: Christi non diuido Spiritum, cor, & supercaelestem virtutem misericordem. Utinam fruar nomine tuo, Saluator veritatis! Et hæc quidem dicunt verba qui initiant. Qui verò initiatus est, respondet: Firmatus sum, & redemptus, & redimo animam meam à sæculo hoc, & ab omnibus, qui cum ipso sunt, nomine IAO, qui redemit animam suam in redemptionem in Christo vivente. Deinde acclamant omnes presentes: Pax omnibus super quos nomen hoc requiescit. Deinde inungunt initiatum succo balsami. Marcus autem, à quo Marcosij dicti, Secundo, Epiphani, Ptolomæo ac Valentino successit, qui à Gnosticis originem ducunt, quorum pater Basilides; quare non mirum, si per successionem illis traditum IAO.

XX.

Frequenter autem in Gemmis cum IAO est SABAO, quod & SABAOT sculptum videor recordari, & supra retuli strictim ex Epiphanio fuisse ab hæreticis peruersè usurpatum. Sed de eo fusiùs in Nicolaitis idem Auctor: *Atque hinc (id est ex Nicolaitis) qui falsò appellatam scientiam iactant, in mundo exoriri cœperunt, Gnostici, inquam, & Phibionita, & Epiphaniis sectatores, Stratioticique & Leuitici, & alij plures: vnusquisque enim horum ipsorum sectam ad suos affectus trahens, innumeras malitiæ vias excogitauit. Quidam enim ipsorum quamdam Barbelo glorificant, quam supernè esse dicunt in octauo celo. Hanc autem à patre productam esse aiunt, matrem verò ipsam dicunt esse alij Ialdabaoth, alij Sabaoth, filium verò huius dominium obtinuisse septimi celi per audaciam quamdam ac tyrannidem. dixisse autem inferioribus: Ego sum, inquit, primus, & qui postea, & præter me non est alius. Verùm Barbelo ipsam audiuisse sermonem hunc, ac plorasse. Et infra: Alij porrò ex prædictis Ialdabaoth glorificant, dicuntque ipsum esse primum filium, velut dixi, Barbelo, & ob id dicunt oportere ipsi dare honorem, quia multa reuelauit, unde & libros quosdam in nomine ipsius Ialdabaoth efformantes confingunt, & nomenclaturas infinitas barbaricas Principum ac Potestatum in vnoquoque celo. Quas voces ad terrorem inuentas ait B. Hieronymus in Catalogo Scriptorum: Agrippa, cognomento Castor, vir valdè doctus, aduersum viginti quatuor BASILIDIS heretici volumina, quæ in Euangelium confecerat, fortissimè diseruit, prodens eius vniuersa mysteria, & prophetas enumerans Barcabam, & Marcob, & ad terrorem audientium alia quædam barbara nomina, & deum eius maximum ABRAXAS, qui quasi annum continens, iuxta Græcorum numerum supputetur. Eodem modo Theodoretus in*

hæresi

hæresi Marci: *Admifcent verò & Hebraica nomina, quæ terrorem incutiant ijs qui initiantur. Qui Theodoretus & de Sabaoth ita meminit in Ascodrytis: Anathematifant autem lauacrum & myfteriorum communionem, ut quæ fiat in nomine SABAOTH. Dicunt enim eum in feptimo cælo tyrannidem exercere. Principum autem nutrimentum dicunt eſſe animas, & ſine eo non poſſe eos viuere: diabolum verò eſſe filium SABAOTH, eſſe autem SABAOTH Deum Iudeorum, filium autem, cum malus fit, non honorare ipſum, ſed ei in omnibus aduerſari. Quam autem formam eſſe crederent ipſius Sabaoth, Epiphanius tradit in Hæreſi Gnoſticorum: Tradunt, inquit, SABAOTH, alij aſini formam habere, alij porci; quapropter mandatum eſt, inquirunt, Iudæis, ut porcum non edant. Mirum quod refert Conſtantineus Geoponicus de duabus hiſce vocibus IAO SABAOTH, quofdam iis vti ad piſces capiendos.*

Non perſequar reliqua deliramenti Abraxei vocabula, licet reperiantur Gemmis ſimul & ſcriptis Patrum expreſſa, cuiuſmodi eſt A Δ Ω N E V S, ſuprà mihi ex Epiphanio memoratum, & Angelorum nomina Scripturæ factæ familiaria, cum quibus vidi mixta, quæ non reperiuntur in eâ. Nec quidquam dicam aliud de reliquis vocibus quamplurimis, quas Gemmæ quidem proferunt, ſed Veterum libri non habent; facilè enim eſt iudicare ex iis, quas expoſui, reliquas eſſe eiufdem farinae; quemadmodum & de characteribus quibuſdam additis idem ſtatuendum, quod de litteris quæ connexæ, ſitu certo, vocem ſimul non edunt, mihi ſuprà dictum. Nam vt confirmem ex Epiphanio in Carpocratianis (qui ſe Gnoſticos appellabant, teſte Irenæo in Carpocrate) quod ſuprà ex Theodoreto monui: *Magia apud ipſos excogitata eſt,*

*incantationesque diuersas ad omnem machinationem inuen-
 runt, ad amorem & ad illectamenta: quin & assessorem de-
 monem sibi ipsis attrahunt ad hoc, ut per multas prestigias &
 magna potestate omnibus dominantur quibus velint, & unus-
 quisque quamcumque actionem aggredi audeat, nimirum seip-
 sos decipientes ad perfectionem occæcata mentis ipsorum. Ut
 velarent autem sua magica, certos eligebant singulis ima-
 ginibus lapides, ut quasi naturæ lapidis is quasi videre-
 tur effectus: velut monstri illius, quod initio descripsi,
 proprius erat iaspis, ut & ferè semper vidi, & testatur
 etiam Vincentius Bellouacensis in Speculo naturali, qui
 describit hoc nostrum monstrum, & agnitum à Thetel
 Iudæo ait. Nec alio lapide quàm iaspide serpens ille ca-
 pite radiato sculpebatur, asserente Galeno, libro de Sim-
 plicium medicamentorum facultate nono; cuius verba
 ideò apponam, ut constet, vel Pagano teste, nihil ima-
 gines præstare, modò virtus naturalis insit lapidi: Pro-
 prietatem verò, inquit, aliqui quibusdam lapidibus inesse te-
 stantur eiusmodi, qualem reuera habet VIRIDIS IASPIS,
 iuuans & stomachum, & ventriculi os, si alligetur: inserunt
 & ANNULO ipsum aliqui, & sculpunt in eo radios haben-
 tem draconem, quemadmodum & rex Nechepsos in XIII. li-
 bro. Huius quidem lapidis experientiam idoneam habeo, qui
 & torquem ex eiusmodi lapillis confeci, & appendi ex collo,
 ita demissum, ut lapides tangerent os ventriculi. Videbantur
 autem non minus iuuare, quàm si sculpturam haberent, quam
 Nechepsos scripsit. Qui locus admonet nos, etiam hos
 Apistopistos imagines à Gentilibus desumptas vsurpasse.
 XXII. Quod si cogitandum est, ut aliquis fructus ex harum
 Gemmarum inspectione capiatur, is erit, ut considere-
 mus ex his etiam lapillis, nec solùm lectione Patrum di-
 scamus,*

scamus, quantâ vi diabolus Ecclesiam Christi nouellam oppugnarit, & studuerit zizania superfeminare. De quâ re Epiphanius Hæresi Sethianorum: *Verùm hoc totum*, inquit, *propositum diabolus hominum animis inseriuit. Videre autem licet, & admirari, quomodo in multis absurditatibus hominem decepit, & ad iniquitatem distraxit, ad scortationes, & adulteria, & lasciuias, & ad simulacrorum insanos cultus, & prestigias, & sanguinis effusiones, rapinasque & insatiabiles, ludosque & voracitates, & quæcumque eiusmodi. Numquam verò ante Christi aduentum ausus est in Dominum suum blasphemum aliquod verbum loqui, aut contra elationem cogitare: expectauit enim Christi aduentum, velut dicit: De te scriptum est, Angelis suis mandauit de te, & in manibus portabunt te. Audiuit enim semper Prophetas annuntiantes Christi aduentum, redemptionem futuram eorum qui peccauerunt, & per Christum penitentiam agunt, putauitque se misericordiâ aliquam asecuturum esse. Quando autem miser ille vidit Christum non suscepisse de salute ipsius curam, aperto ore contra Dominum blasphemias euomit, hominibus opinionem immittens, ut negent quidem quæ sunt, quæ non verò sunt querant. Theodoretus etiam, Hæreticarum Fabularum libri secundi principio: Cuiusmodi ramos, ait, ediderit amarissima radix Simonis, & quàm exitiales ij fructus produxerint, in libro primo apertè ostendimus, fabularum quidem prolixitatem, quàm breuissimè fieri potuit, amputatam narrantes, maximas autem blasphemias dicere formidantes. Ex sceleratis autem mysterijs, ea quæ erant nimis impia & execranda silentio prætermittentes; nos enim peccaturos existimauimus, si eos doceremus, qui illa nesciunt: neque enim qui omnino voluptati & libidini se manciparunt, ea quæ illi improbè & sceleratè audebant, cogitarent, quin tamquam execranda auersarentur. Hac autem eorum animis immisit demon*

demon sceleratissimus, cum aduersus Veritatis præconem bellum suscepisset, & aduersus eos, qui eum ritè colunt, malam per hæc famam & existimationem spargere conaretur. Appellationis enim societatem, ut in omnes maledictum caderet, effecturam existimabat: Christiani enim, & execrandorum dogmatum magistri, & ij qui erant Euangelicorum Decretorum Predicatores, nominabantur. Quicumque autem ignorabat differentiam, omnes impios & nefarios existimabat, qui erant unius appellationis participes. Et hæc ausus est improbitatis inuentor & artifex, cum primùm Veritatis Lux exorta est, & instar radiorum diuinos Apostolos in uniuersum orbem emisit. Cum enim adhuc essent superstites, & Simon exortus est, & Menander, & alij Simonis discipuli, quorum antea meminimus. In eundem propè modum Eulebius, Historiæ Ecclesiasticæ libro quarto, postquam egit de Basilide & Carpocrate, ait: His igitur diabolus, qui ex maleficijs capit lætitiã, tamquam suæ nequitie ministris fortè usus est: quo quidem qui Fidem receperant, illorum suasu non solùm in fraudem inducti, ad acerbum adeò & miserabilem interitum quasi constructi abrumperentur; verùm etiam Gentibus, qui erant à Fide alieni, copiam & tamquam ansam præberent sacrosancto Dei Verbo petulanter impieque obtrectandi: eo planè consilio, ut fama de flagitiosa ipsorum vitæ ratione passim dissipata tarpem ignominie notam uniuersa Christianorum multitudini inureret. Vnde certè accidit, ut nefaria quedam opinio de nobis excitata, eaque ab omni ratione alienissima, per infidelium animos longè lateque peruaderet. Videmus ergo à Gemmis hisce etiam aliquam piæ considerationis materiam supeditari. De quibus quod sentiebam protuli, spero non ingratum fore studiosis Antiquitatis.

F I N I S.

ABRAXAS PROTEVS,

S E V

GEMMÆ BASILIDIANÆ

MVLTIFORMIS

PORTENTOSA VARIETAS,

Exhibita, & Commentario illustrata à IOANNE
CHIFLETIO, Canonico Tornacensi, PHILIP-
PO IV. Regi Catholico, & Serenissimo Prin-
cipi IOANNI AVSTRIACO à Sacris Oratorij.

ABRAXAS PROTEVS

SEV

GEMMAE BASILIDIANA

MVLTIPLICIS

FORTESSIMA VARIETAS

Auth. et Commentario illustravit
Christoph. Canonico Tornacensi, Prae-
s. V. Regi Catholico, et Sacramentum
epi Iohannis Varisaeensis O. S. A.

ABRAXAS PROTEVS,
SEV
GEMMÆ BASILIDIANÆ
MULTIFORMIS
PORTENTOSA VARIETAS.

P R Æ F A T I O.

ABRAXAS Πολύμορφος unde? Cui bono,
quo sine spectandus detur.

VICTOR est Socrates, Theodosium Imperatorem, cum idololatriæ reliquias acerrimorum edictorum stylo depalceret, insigniores ex Orci Principe manubias exemisse, palamque collocari voluisse. Quod Alexandria Antistes Theophilus insigniter quoque in eâ vrbe fecisse dicitur. Quippe ex innumeris deorum signis, quæ in tripodas aliaque vasa conflari iusserat, vnum referuauit omnino turpius ceteris, quod ad posteritatis memoriam in loco celebri ac propatulo defixit: *Ne Gentilibus*, inquit, *negare vniquam liceat, deos se tales aliquando coluisse.* Ac de illius hoc facto Gentilibus adeò displicuisse scribit Socrates, vt Ammonius Grammaticus, quo præceptore est vsus, dicere soleret, malè cum deorum veneratoribus vnâ re hac

Lib. 5.
Histor.
Eccles.
c. 16.

actum esse, quorum ad ludibrium ac dedecus perpetuum id monumentum esset erectum. Hanc vtilitatem attulerunt fœdæ illæ dæmonum effigies, quæ in idololatriæ naufragio, velut rostra quædam nauibus erepta, & in Ecclesiæ foro suspensa sunt. Ac tantum abest, vt iis publicè conspectis, fore periculum viri sapientissimi iudicarent; vt contrà vtiliter seruari ea, ac palàm erigi simulacra putarint, quæ cùm imbecillitatem suorum & turpitudinem, tum Christi potentiam & gloriam statu ipso & aspectu proderent. vti eleganter ostendit longâ & copiosâ disputatione Dionysius Petauius. Eodem consilio idem nunc agimus; eò nos ducit huius nostræ scriptio- nis argumentum, in quâ tabulas monstris deformes, atque ex his librum damus illis persimilem, Basilidis ægri somnia, Portentosum Abraxam, duplicem deum, Valentini & Marci hæreticorum vanas species, Ægyptio- rum ἀλογίας, contortuplicata numina, τὰς βδελυγὰς τε, & ἀνεκθάρτες τῶν δαιμόνων ἀγέλας, Abominandos & impuros de- monum greges, Grillos, Empusarum morimones, varias ac ridiculas, quamquam difficiles, Gnosticorum nugæ, qualia denique in Pictoribus ac Poëtis æui sui derisit Horatius:

*Prefatio-
ne in Ope-
ra Iulia-
ni.*

*Cyrillus
Alexan-
drinus in
cap. 7.
Mich.*

*Lib. de
Arte
Poeticâ
Gemma
a. β. γ.*

*Humano capiti ceruicem pictor equinam
Iungere si velit, & varias inducere plumas,
Vndique collatis membris, vt turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne:
Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite Pisones, isti tabulæ fore librum
Persimilem, cuius velut ægri somnia, Vanæ
Fingentur species, vt nec pes nec caput vni
Reddatur formæ.*

Gemma § Tricipitem Solis effigiem graphicè depingit Macrobius, neque multum abludit eius imago ab eâ quam representamus. *Ægypto*, inquit, *adiacens ciuitas, quæ conditorem Alexandrum Macedonem gloriatur*, SERAPIN atque ISIN cultu penè attonitæ venerationis obseruat: omnem tamen illam venerationem SOLI se sub illius nomine testatur impendere, vel dum calathum capiti eius insigunt; vel dum simulacro signum TRICIPITIS ANIMANTIS adiungunt, quod exprimit MEDIO, eodemque MAXIMO capite, LEONIS effigiem: dextrâ parte caput CANIS exoritur, mansuetâ specie blandientis. pars verò læua ceruicis rapacis LVPI capite finitur: easque formas animalium DRACO connectit VOLVMINE SVO, capite redeunte ad dei dexteram, quâ conspicitur monstrum.

Gemma §. 7. Gigantes illos, qui aduersus Iouem pugnarunt, serpentes pro pedibus habuisse finxit Antiquitas,

Ouid. l. 4. *Tristium* Sphingaque, & Harpyas, SERPENTIPEDESQUE GIGANTES.

Eleg. 6. *M. Aurel. Scuerinus de Viperâ* c. 1. §. 1. *Lib.* 1. *Saturnal.* Non sine remotiore sensu, vt dijs insultantium miserabilem insolentiam deriderent, augustissimam in his humanam formam turpiter in angues desinentem sunt commenti. Quo certè spectaculo nihil incongruentius aut indecentius, nihil absurdus dici queat. Macrobius: GIGANTES quid aliud fuisse credendum est, quàm hominum quamdam impiam gentem, deos negantem, & ideo existimatam deos pellere de caelesti sede voluisse? Horum pedes in DRACONVM VOLVMINA desinebant; quod significat nihil eos rectum, nihil superum cogitasse, totius vitæ eorum gressu atque progressu in inferiora mergente. Ab hac gente SOL pœnas debitas vi pestiferi caloris exegit. Cuius virtutem, quamquam turpi victoriâ, æmulatus Commodus Imperator,

rator, debiles pedibus, & eos, qui ambulare non possent, in GIGANTVM modum formavit, ita ut à genibus, de panis & linteis QVASI DRACONES digerentur, eodemque sagittis confecit. Epiphanius aduersus Gnosticos: Ex superstitiosis Gentilium opinionibus, conformatis ad institutum suum nugis illis ac fabulis, veritati mendacium admiscet, ut quæ à Gentilibus concinnata sunt, BARBARIS VOCIBVS dissimulantes, circumuentis à se hominibus facilius illudant. Ex his igitur, & similibus imaginibus, monstra Basilidianorum ferè composita: Ab hac radice, inquit Pignorius, pullularunt magorum somnia, Manicheorum commenta, incantatorum prestigie, Gnosticorum & Marcionistarum deliria, qui duo principia asseruerunt. Sed Irenæus de Basilidianis disertè: Utuntur & IMAGINIBVS & INCANTATIONIBVS, & reliqua uniuersa parerga: NOMINA quoque quedam affingentes. Ipsius verò Basilidis scitum illud ab eodem Irenæo traditum: TV OMNES COGNOSCE, TE AVTEM NEMO COGNOSCAT. Quo veluti Arcanorum suorum principio ductus, ita sua omnia gryphis atque ænigmatibus implicuit, ut ne de nomine quidem Portentosi Abraxæ satis constet inter doctos. Iosephus Scaliger Hebraicum esse censuit, vbi Gemmam In Opusculo. merè Basilidianam habet pro Talismate Arabico, & p. 65. iij.

מגן דָּוִד Maghen David, seu Clypeum Davidis esse dicit. Doctissimus Wendelinus noster ad ABRACAX ex Hebræo Græcoque composuit, & sensum elicuit, pium illum quidem, sed nimis pium, nimis Christianum, altiorisque sapientiæ, quàm ut in maleuolas illas Gnosticorum animas introiret. Itaque in eiusmodi nodis exsoluendis, præmissæ Macarij disquisitioni, quæ Patrum auctoritate nititur, inhærendum duxi; eique adeò illustrandæ:

Apud
Lampri-
dium, &
Zonarã.

Heresi
26.

In Expo-
sitione
Mensa
Isaac.

L. 1. c. 23.

Tom. 2.
Anno
Christi
120. n. 17

strandæ multiformes Gemmas Basilidianas exhibendas, eo fine, quem sibi proposuerat Eminentissimus Annalium Scriptor Baronius; ut nempe ex his perspicuè, lector, seu spectator, videas, quàm longè dispares sint Basilidis, quæ ab Irenæo damnantur, imagines, ab illis, quibus Christiani Catholici religiosè pieque uti solerent: Unde & recentiorum Iconoclastarum, hæc in nos tum imperitiâ, tum dolo malo obiectantium, habeas calumniam exploratam, atque pariter confutatam. Irenæus ipse, Præfatione in libros aduersus Hæreses Valentini, similibumque, quos Basilidiani habuere successores: NECESSARIUM duxi, cum legerim Commentarios ipsorum, manifestare tibi, dilectissime, PORTENTOSISSIMA MYSTERIA eorum, quæ non omnes capiunt, quia non omnes cerebrum habent; ut & tu cognoscens ea, omnibus ijs, qui sunt tecum, manifesta facias, & præcipias eis obseruare se à profundo insensationis, & eius, quæ est in Deum blasphemationis.

Gemmas Basilidianorum multiformes, PROTEVM inscripsi,

Ouidius
l. 8. Metam.
tam.

Seu quibus in PLURES ius sit transire FIGURAS,
Ut tibi complexi terram maris incola PROTEVM.

Nam modò te IUVENEM, modò te vidère LEONEM:

Nunc violentus APER, nunc quem tetigisse timerent

ANGVIS eras: modò te faciebant cornua TAVRVM:

Sepè LAPIS poteras, ARBOR quoque sepè videri.

Interdum faciem liquidarum imitatus aquarum

FLVMEN eras; interdum VNDIS contrarius IGNIS.

Ita Basilidianis, generi hæreticorum multiformi, ego met fuisse arbitror matrem Circeam, Proteum patrem; cum singuli quoque ex semetipsis totidem deos facerent, imò animalia pro dijs haberent, nec vnus tantum bel-
luz

lux similitudinem ferrent in annulis, qui multarum similes essent in moribus.

Monet Apostolus, *Quæ apud ipsos fiunt* (vtique Gnosticos) *Ephef. 5.* *turpe esse etiam dicere.* Neque adeò eorum Amuleta tam studiosè conquisiuissem, nisi Basilidis impura sacra, licet valdè pudenda, non erubuisset tamen effari D. Epiphanius, & ex eo Baronius; quibus ostenderet illum fuisse magistrum luxuriæ, turpissimorumque complexuum. Epiphanium ipsum adi, si lubet, qui hanc cœnosi dogmatis paludem ingressurus: *Timeo*, inquit, *ne fortè magnum hoc venenum totum reuelem, veluti cuiusdam BASILISCI SERPENTIS FACIEM, ad perniciem magis legentium, quàm ad correctionem.* Reuelauit tamen, & papaucrum capita non aliter decuti posse censuit, quàm si eminerent; collegit, vt in ignem mitteret zizania, quibus Euangelij primam segetem vitiauit princeps tenebrarum.

Gemmas eiusmodi Gnosticas seu Valentini, seu Basilidis, exfertè designat Irenæus vbi ait: *Quomodo si quis regis imaginem benè fabricatam diligenter ex GEMMIS PRETIOSIS à sapiente artifice, soluens subiacentem hominis figuram, transferat GEMMAS illas, & reformans faciat ex illis FORMAM CANIS, vel VULPECULÆ, & hanc MALE DISPOSITAM; dehinc conformet, & dicat hanc esse regis illam imaginem bonam, quam sapiens artifex fabricauit, ostendens GEMMAS, quæ benè quidem à primo artifice in regis imaginem compositæ erant, male verò à posteriore in CANIS FIGURAM translatae sunt; & per GEMMARVM PHANTASIAM decipiat idiotas, qui comprehensionem regalis formæ non habeant, & suadeat, quoniam hæc TURPIS VULPECULÆ figura illa est bona regis imago. Eodem modo & hi ANICVLARVM FABVLAS assumentes,*

pōst deinde sermones, & diſtiones, & parabolas hinc inde afferentes, aptare volunt FABVLIS SVIS eloquia Dei.

L. 37. c. 3 Vnde verò eorum myſteria tam variè expreſſa in Gemmis? Primùm quidem, quòd ijsdem vt Amuletis vterentur, quæ paſſim ſugillans Plinius, magorum tribuit vanitati, quòd *plurima de GEMMIS prodiderint, Medicinæ ſpecies ex his blando prodigio tranſgreſſi.* Deinde vt hoc pacto Gentiles imitarentur, qui palis annulorum geſtare conſueverant

Prudentius Peristephan. Hymno 10.

*Faunos, Priapos, fiſtularum Præſides,
Nymphas natantes, incolasque aquatiles
Sitas ſub ipſo, more ranarum, lacu.*

Irenæus l. 1. c. 20.

Cuiusmodi Gemmas hodieque in Antiquariorum abacis videre eſt tantâ copiâ, vt infinitam propemodum numerorum veterum vim exæquent. Præiuerant Baſilidianis, etiam in hoc cultu, hæretici, qui Simonem Magum ſecuti, *Habebant eius IMAGINEM factam ad figuram IOVIS & SELENÆ, impuriſſimi ſcorti, in figuram MINERVÆ, & has adorabant.* Hinc & Gnoſtici Carpocratiani: *IMAGINES quasdam depictas, quasdam autem & de reliquâ materiâ fabricatas habebant, ad easque Gentilium ritus inſtituebant.*

Ibid. c. 24

Ita tamen vt ſingularem Myſtis indicerent taciturnitatem, *IESVM dicentes in myſterio diſcipulis ſuis & Apoſtoliſ ſeorſim locutum, & illos expoſtulâſſe, vt dignis & aſſentientibus ſeorſim hæc traderent.* Vnde & arcana ſua vni ſecreto aurium committentes, *cauteriabant ſuos diſcipulos in ſuperioribus partibus dextræ AVRIS.* Sic Porphyrius vehementer expoſtulat, vti ne quis ea, quæ dicturus eſt, in vulgus enuntiet: *Tu, inquit, caue ſi quidquam aliud, ne res iſtas palàm retuleris.* Et nonnullis interiectis: *Vide ſis, vt arcanis ipſis arcana magis & occulta habeas, propterea quòd*

Apud Eufebium lib. 4. de Prepar. cap. 8.

nihil

nihil de se dii planum atque perspicuum, sed obscura omnia suis oraculis effati sunt. Huius silentij causa erat, quòd hæc vel turpia vel crudelia essent, qualia Gnosticorum sacra, in quibus promiscui concubitus, & barbaro feroque ritu hominem occidere religiosissimum, mandì verò etiam saluberrimum. Sequitur SILENTII OFFICIUM, inquit Tertullianus aduersus Valentinianos, quòd tacent, PVDOR EST. Nihil magis curant, quàm occultare quod prædicant; si tamen prædicant, qui occultant. Idem eodem libro: Quod tanto impendio absconditur, etiam solummodo demonstrare, destruere est.

In Gemmarum Inscriptionibus magica plerumque inest obscuritas, atque affectata barbaries, nec alibi diuinationum aut coniecturarum impunitas maior. Sunt hæc a D. Hieronymo, *Tormenta quædam verborum*: β Cle-^{a In Vita}menti Alexandrino, Εὐείσα γράμματα. γ Apuleio, *Litteræ ignis*.^{Hilario-}
norabiles, apices tortuosi: δ Luciano & ε Porphyrio, Βαρ-^{β Lib. 1.}βαρικά τὰ, η̄ ἀόσημα ὀνόματα. *Barbarica quædam, & nihil*^{Stroma-}
significantia nomina; seu magorum incantationes, qui ζ ver-^{tum.}
bis uti solent, nulli genti usitatis, & nihil significantibus; δ In Ne-^{Lib. 11.}
sultitiâque hac alijs eunt persuasum, verba ista prodesse. Ita^{Metam.}
Basilidiani maiorem vim tribuentes vocibus barbaris, ε Apud
nec intellectis, ipsas etiam cognitâs corrupiebant. ut^{Eusebii}
cum ΙΜΧΗΑΑ scribebant, ἀντὶ τῆ ΜΙΧΑΗΑ, & ΑΙΩ, lib. 4. de
ΩΑΙ, ΙΩΑ, vice τῆ ΙΑΩ: ΙΕΟΥΩΗ, pro ΙΕΗΟΥΑ. ^{Prepar.}
ΔΟΩΝΑΙ pro ΑΔΩΝΑΙ, &, quod magorum etiam^{ζ. R. Mo-}
est η̄, τὰς αὐτὰς φωνὰς φθγγόμενοι πολλαίς; easdem voces se-^{des Mai-}
pius frequentando ΚΡΑΜΜΑ, ΚΡΑΜΜΑ; ita demum se-^{monides}
aliquid effecturos putabant. θ Irenæus: Reliqui, qui falso^{de Idolo-}
nomine GNOSTICI dicuntur, Prophetas ex diuersis dijs^{latrâ.}
prophetias fecisse dicunt. Diuersè dictiones positas in scriptu-^{n. Aristi-}
^{des de}
^{Concord.}
^{Rhod.}
^{θ. Lib. 2.}

ris opponunt, quale est SABAOth, & ELOÆ, & ADONAI, & alia quæcumque sunt talia; ex his ostendere laborantes DIVERSAS VIRTUTES atque DEOS. Quin & recentiores magi adeò inepti fuerunt, ut rō AIO, quod nihil est aliud quàm IAO, ad Pavonis vocem referre non dubitauerint.

*Lib. 3. de
Sculptu-
ris & vir-
tutibus
lapidum.*

Membrancus cōdex ex bibliothecâ Serenissimæ CHRISTINÆ Regine: Thaitis si sculptum habuerit PAVONEM tenentem marinum turturem piscem, & sub se, ipso lapide, habuerit PAVONIS VOCEM scilicet AIO, supponatur ei radix trifolij. Est enim hoc magnum & admirabile, gestatum ad victoriam, pacem & stabilitatem. IAO enim, cum per o paruum corripitur, eum qui dat FVGAM MALORVM significat. Sed Macarius eiusmodi nœniis interpretandis operam abuti noluit,

*Irenæus
l. 2. c. 67.*

quam frustrâ dari censuit Scaliger. Pignorius fatius duxit ignorationem fateri, quàm erudito Lectori fastidio esse. In iisdem Inscriptionibus & Gemmis Baronius agnouit quædam remanere profus obscura, quod non omnia secreta Basilidis Catholicis innotuerint. Petavius appellat

*In Epi-
phanium
hæresi 34.*

VOCVM PRODIGIA, in quibus consistari neque otium neque operæ pretium sit. Quis post tales vitos quidquam in his sibi præterea quærendum putet, aut id se explicaturum polliceri audeat, quod eorum nemo intellexerit? Plerasque eiusmodi inscriptionum Ægyptiacas esse contendit Salmasius, easque fermè omnes, quæ Græcis characteribus scriptæ inveniuntur. Quia, inquit, Ægyptij post dominationem Macedonum Alphabetum Græcum receperunt integrum, cui & de suo antiquo adiunxere septem litteras, ideò retentas, ut voces exprimerent propria dialecti, quibus pronuntiandis & scribendis, Græcarum litterarum characteres non sufficiebant. Earum quasi Hebraicæ essent, non meliùs successit interpretatio viris doctis, quàm Æonum Valentini appellationes

*Lib. de
Annis
Clima-
tæ.*

ex

ex eodem Hebraico per vim arcessit. Omnia enim illa vocabula merè Ægyptiaca sunt. Quibus postmodum comperi R. P. Athanasium Kircherum attulisse aliquid lucis eo in Opere, quo verè Oedipus Christianus Sphingem Ægyptiacam docilem reddidit, ad feritatis obliuionem. Et verò fatendum est, neque ego inficior, quod alieno periculo didici, multos posse fingi harum Inscriptionum sensus ab vno aliquo, qui imaginatione & meditatione valeat; sed tanti non duco diuinationes quasdam Lectori oggerere, vt tempus tam malè velim perdere, memor moniti Tertullianei, vbi de Marcosianis: *Computant, inquit, ogdoadas & decadas, ita vt efferre illorum omnes vanitates ineptum sit, & otiosum; quod tamen non tantùm iam vanum, sed etiam periculosum sit.* Characteres siquidem aliquando in aceruum congesti, è quibus ne syllabam quidem vnã conficias; numerales sæpè litteræ, quas mittere in digitos pænè dementis otij sit, vel importunæ vt minimùm subtilitatis, quæ temperata, grata est, immodica offendit. Incomperta ferè hæc & inextricabilia, nec aliter prodenda, quàm ab ipsis Patribus sunt prodita. At Latini Scriptores (Salmasij verba sunt) *ABRAXAM cum vitio vocant, vt Tertullianus & alij; sed Græci ΑΒΡΑΧΑΞ. atque ita legitur in Gemmis & Annulis Antiquariorum Talismanicis. Totidem quidem litteris constat Α'εραξας, & Α'εραξας, quæ eum efficiunt numerum, quem annus habet absolutus CCC. LXV. sed Abraxas Græcanica est terminationis, Abrasax Ægyptiaca.* Quam ille vitio non carere putat appellationem, sine noxâ cum Macario vsurpo. Quid enim mali, si cum antiquissimis Scriptoribus Græcanicam terminationem Ægyptiacæ anteponamus? præfertim vbi

Lib. de
Præscri-
ptionib.
cap. 5.

Lib. de
Annis
Clima-
ter.

L. I. Sa-
turnal.

utrique totidem insunt litteræ, idem numerus constat. Non hoc profectò mihi vitio dari velim, vti nec si, quæ ex Patrum variâ lectione mutuabor, iisdem fermè verbis, quibus ab ipsis enarrata sunt, explicabo. Quia *presens opus*, vti Macrobius in simili argumento, *non eloquentiæ ostentationem, sed noscendorum congeriem pollicetur*. Noscendorum, inquam; cùm primus sit sapientiæ gradus, falsa intellexisse; cuiusmodi sunt ea, quæ representatum eo, solis, vt ita dicam, decorata mendaciis. Aiunt decentiorem esse faciem, in quâ aliquis næuus insit: liber hic noster quantus quantus est, totus næuus est. Ac si fortasse alicui videbitur leuior diligentia, quam in istis affanijs exquirendis, & nugis hæreticorum propalandis adhibui; leui argumento passim addam & aliud leue, si fortè quæ singula parum habent ponderis, coniuncta ac conglobata aliquid acquirant ad lancem deprimendam. quamquam huic vappæ hederam non appendo, quâ vendibilior fiat; nec tantum mihi in meâ placeo merce, quin præmoneam iterùm iterumque, Basilidianorum dogma thesaurum esse malorum, in quo monstra pro schemate, voces absonæ & inconditæ pro pompâ sermonum, clandestinæ artes, & remotæ à politiore litteraturâ disciplinæ; de quibus differenti, vt facile obrepit error, ita nec curanda gloria, quæ ex grauioribus petenda est. Atque vt ista deessent, nobis non licet esse tam accuratis scriptoribus, tam disertis, neque etiam occupari verborum floribus, quos ad gemitus & preces euocat clamor officij. Irenæus scripturus aduersus Gnosticos: *Non exquires, inquit, à nobis, qui apud Cætas commoramur, & in barbarum sermonem plerumque auocamur, orationis artem, quam non didicimus; neque vim*

conscriptioⁿis, quam non affectauimus; neque ornamentum
 uerborum, neque suadelam, quam nescimus. Si hanc sibi
 veniam dari postulat Episcopus Lugdunensis, magnus
 ille pacis Ecclesiasticæ vindex, & à Tertulliano appella-
 tus omnium doctrinarum curiosissimus explorator, eamdem
 tenuitatis meæ conscius potiori profectò iure, imò à le-
 ctoribus meis vltro expectem. Sed iam varias inducere
 formas aggredior,

L. contra
 Valenti-
 nianos,
 cap. 5.

Ac si quid usquam est VANITATIS MYSTICÆ,

DEOS LATINOS, & DEOS ÆGYPTIOS,

Queis ROMA litat, queis CANOPVS supplicat.

Pruden-
 tius Peri-
 Stephan.
 Hymn.

Quod ubi præstitero, ostendam porrò, non iniuriâ scri-
 ptum esse à Macario, hunc ABRAXAM fuisse instar equi
 Troiani, omnemque deorum familiam complexum, seu
 Ægyptij fuerint, seu Græci, Latini, ac Persici.

10.

Tantos esse DEOS BASILIDES credere iussit,

Quantos & dies annus habet, tot denique mundos.

Tertul-
 lianus
 aduers.
 Marcio-
 nem l. 1.
 cap. 7.

Sequuntur Tabulæ xxviii.
in quibus Gemmæ c.xx.

TABVLA.I.

ΛΕΗΙΟΥΣ
ΣΥΟΠΗΕΑ

TABVLA II.

TABVLA III.

12.

Γ Λ
Ι Χ Ι Α
Κ Γ Χ
Ε

13.

Δ Κ Ρ
Δ Γ Α Ζ Ϛ
Δ Χ Θ Ζ Ζ
Π Ω Δ Λ Ζ Ω
Υ Α Ι Β Ε Π Ι Ε
Π Ι Ϛ Ν Ε Ψ Η
Η Ε Ε Ι Κ Ϛ
Υ Ν Ι Ε Ι
Π Κ Υ

Ε Υ Μ Λ Η Η Μ Ι Ο Σ
Μ Ε Ο

14.

Τ Α Λ Λ Α
Α Ρ Α Ι Υ
Ω Α Ρ Α Ο Ρ Ο
Ν Τ Ο Κ Ο
Ν Β Α Ι

TABVLA IV.

15.

ΜΙΧΑΗΛ
ΓΑΒΡΙΗΛ
ΟΥΡΓΙΑ
ΡΑΦΑΗΛ
ΑΝΑΝΑΗΛ
ΠΡΟΣΟΡΑΗΛ
ΥΑΒΣΩΗ

16.

17.

18.

TABVLA V.

19.

I A W
A B P A C A Z
D O W N A I

20.

21.

22.

23.

TABVLA VI.

24.

ΜΙΧΛ
ΗΛΓΑΚΥ
ΙΗΛΚΟΥ
ΕΤΙΗΛ
ΥΔΤΛ
ΗΛ

25.

26.

27.

TABVLA VII.

28.

29.

30.

TABVLA VIII.

31.

32.

33.

ΘΩΥΘ
ΚΟΜΒΟΥΡ
ΦΡΙΜΝΥ
ΕΜΕCΙΕ
ΜΕΘΙ

34.

ΓΙΓΑΝ
ΤΟΡΗ
ΚΤΑ

TABVLA IX.

35.

36.

37.

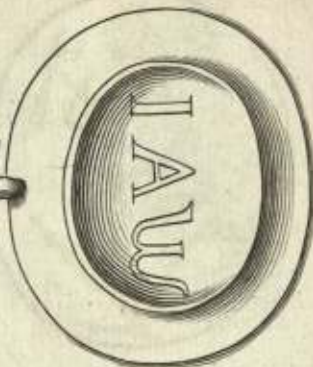
38.

p.ii8.

TABVLA X.

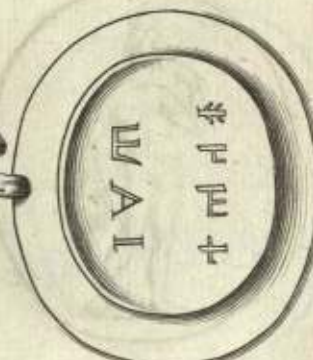
39.

40.

41.

TABVLA XI.

22.

24.

23.

I A W
C A B
P A W

25.

I A W

TABVLA XII.

50.

51.

52.

53.

54.

55.

56.

58.

59.

57.

60.

AMOIPIMOIPIPIOMIPIOM
MHZIZZZOIZ
ZOMXREU

IAIHOUVOIH
I 7 0 3 SA I
YXX 53 0 1

TABVLA XV.

61.

62.

63.

64.

65.

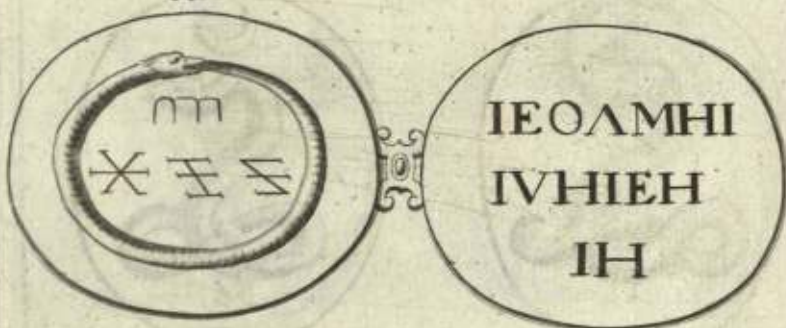
66.

67.

68.

69.

ΑΓΩΣΤΑΠΩΑ ΠΩΝΕ
 ΣΜΕΣΕΙΑΧ ΜΑΒΡΑ Σ
 ΣΖΥΡΡΑΤΗΑ ΚΡΑΜΜΑ
 ΚΡΑΜΜΑΚΑΜΑΡΙΟ ΣΣΕ
 ΓΓΕΝΒΑΑ ΔΑΡΑΝΓΗΣ
 ΕΜΕΣΣΙΑΜΩΒΑΗΜ
 ΑΕΝΙΑΜΒΩΝΑΡΟΥ
 ΑΝΤΑΜΙΧΑΗΛΑ
 ΜΟΡΑΡΑΧΕΙΦΥ
 ΑΑΖΕΤΕΜΑΙ
 Α ΝΩ

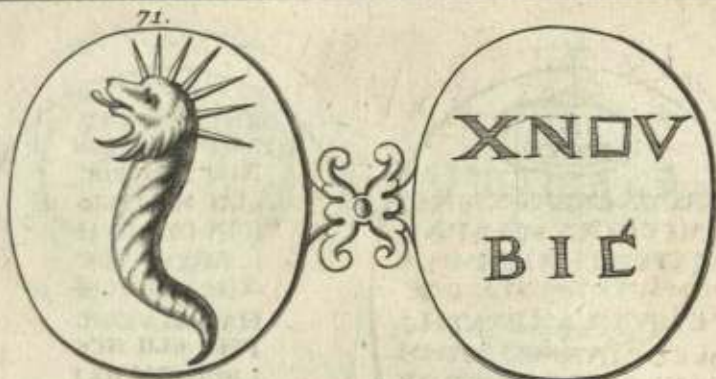
ΟΠΕΣΩΤΟΥΑΡ
 ΙΑΥΡΕΩΗΑΦΟΝ
 ΑΙΩ ΑΙΗ ΤΟΣ
 ΩΑΙ ΜΑΩ ΗΔΟ
 ΙΩΑ ΟΥΩ ΟΥΗ
 ΩΑΙ ΥΗΑ ΗΙΟ
 ΑΗΕ ΕΕΙ ΥΩΥ
 ΗΑΩ ΔΕΥΕΩΙ
 ΓΗΕ ΕΩΙ ΔΕΕ
 ΩΗΑΩΗΝ ΠΑΙ
 ΗΑΩ ΥΗΑ ΔΕ Υ
 ΕΜΗ ΑΙΑΟΑΥ
 ΑΙΗ ΗΩΩΩΥΗ
 ΕΩΩΙΗΗ
 ΕΙΗ

70.

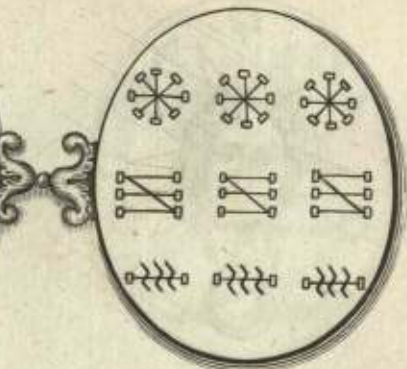
†ΥΣΤΕΡ/
 ΕΛΑΝΗΜ/
 ΑΝΟΜΕΝΙΟ
 Ο Φ Η Σ Η Η
 Ε Σ Ε Κ Ο Σ Α Ε
 Ο Ν Β Ρ Υ Χ Α Σ Ε
 Κ Ε Ο Σ Α Ρ Ν Ι
 Ο Ν Κ Υ Μ
 Ο Υ

TABVLA XVIII.

TABVLA XIX.

76.

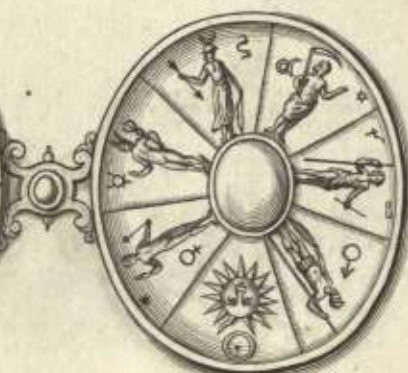
77.

78.

TABVLA XX.

TABVLA XXI.

TABVLA XXII.

89.

91.

92.

90.

93.

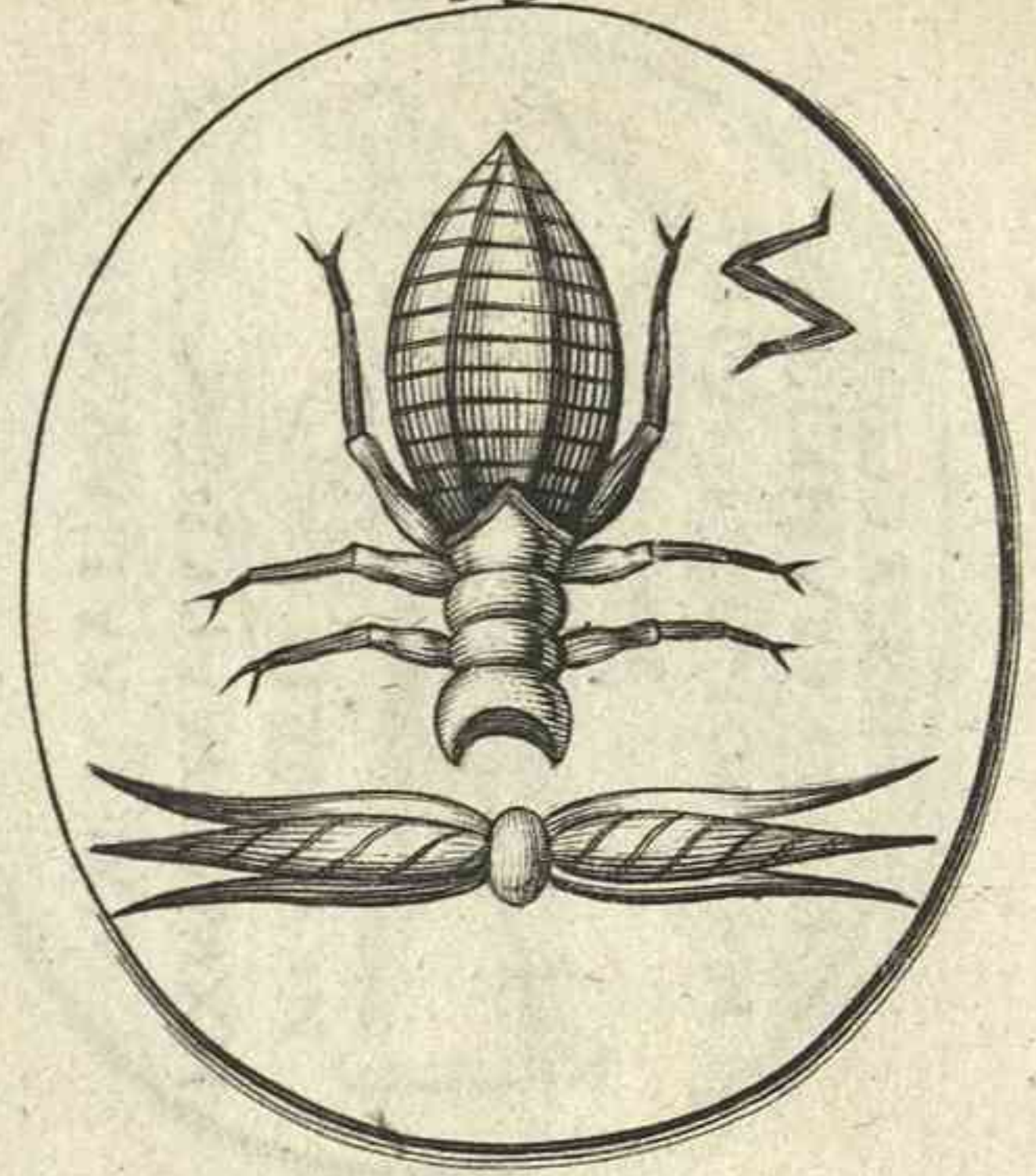

TABVLA XXIV.

98.

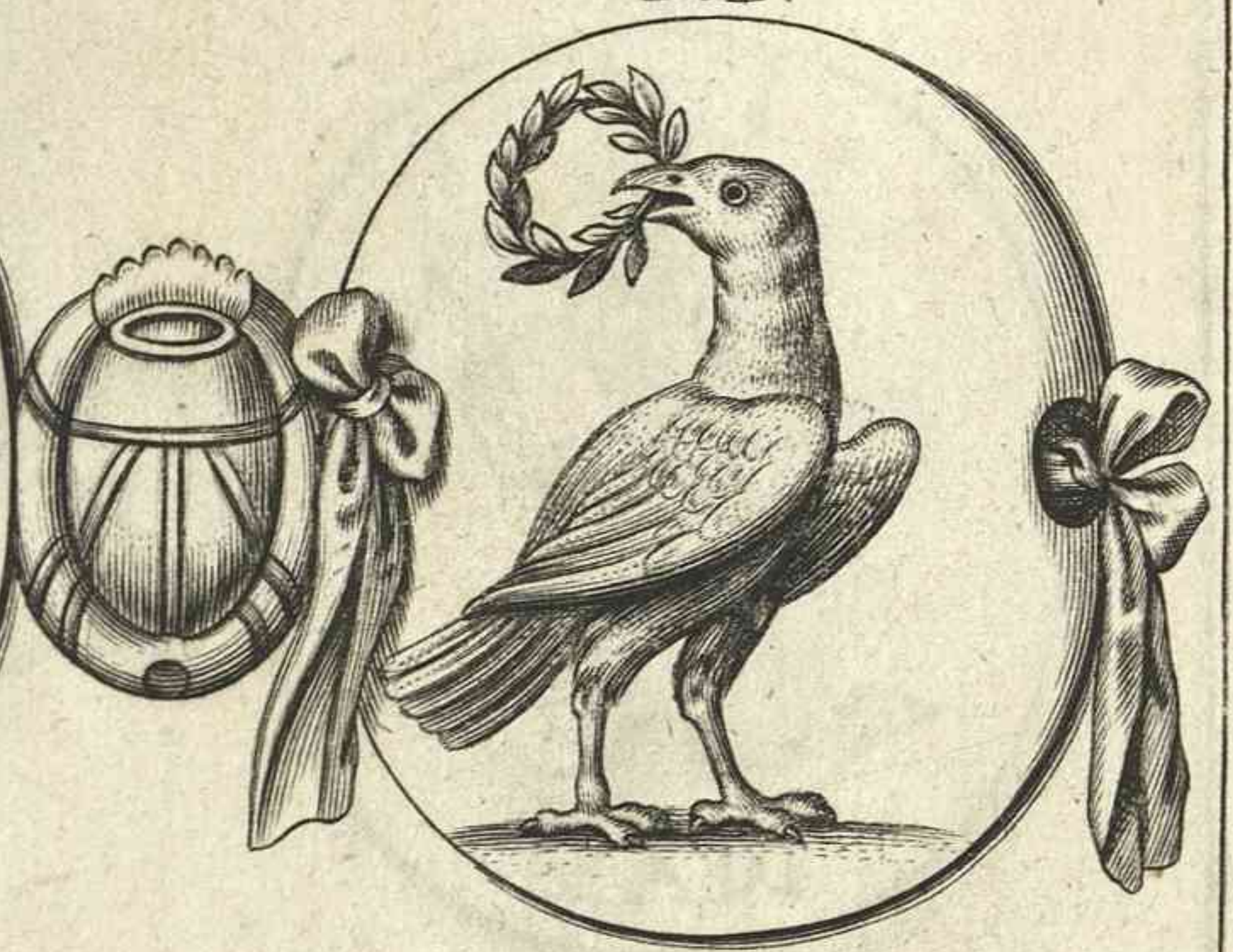
99.

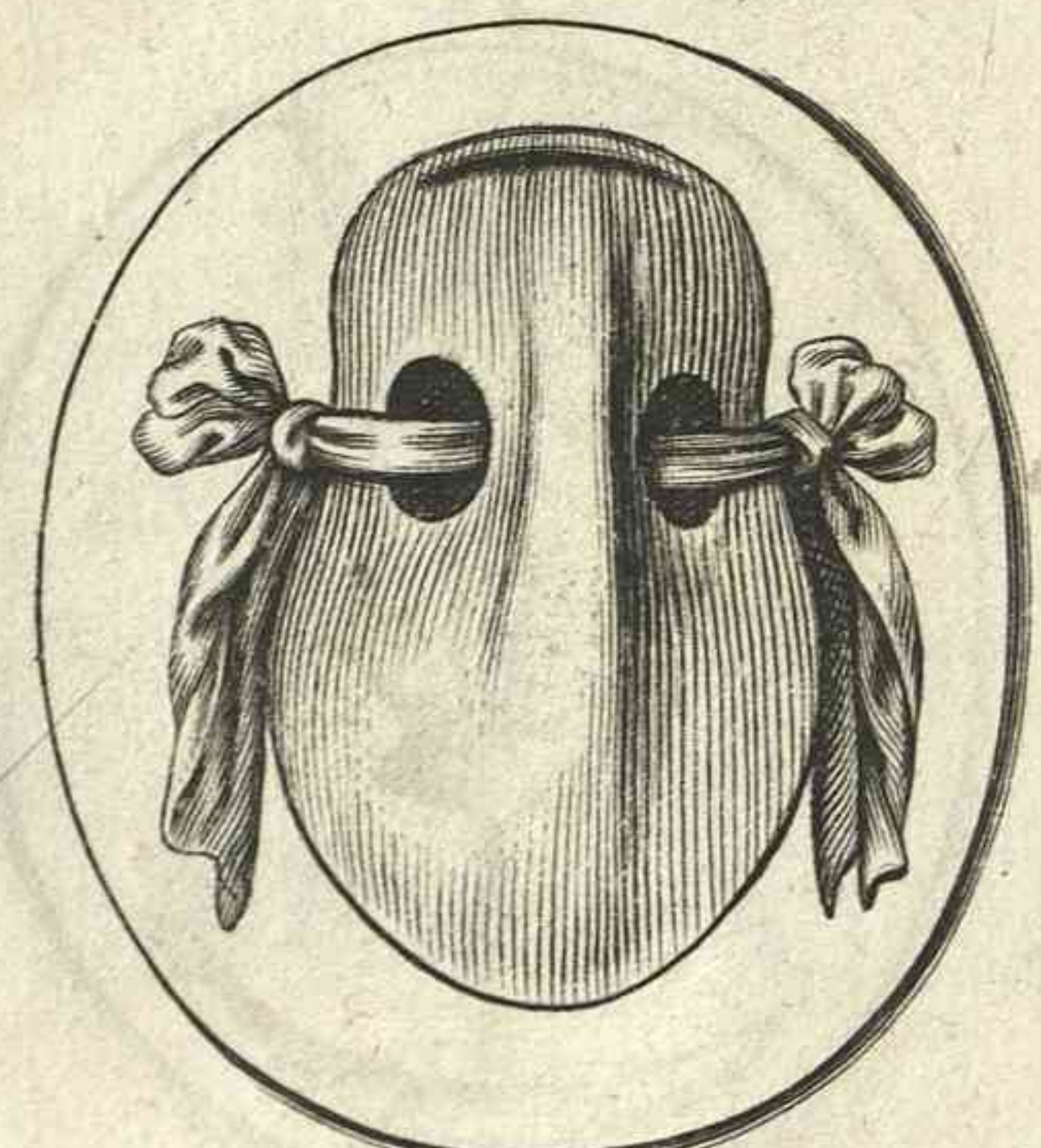
100.

101.

102.

103.

104.

105.

TABVLA XXVI.

106.

109.

107.

110.

108.

111.

112.

115.

113.

116.

114.

117.

118.

119.

120.

ELENCHVS GEMMARVM,

In quo cuiusque, quoad fieri potuit, expressa species, & nomina eorum, qui vel eas apud se habuere aliquando, vel hodieque possident.

T A B V L A I.

*Gemma.**Ex collectione,*

1. M agnes	I o. Michaëlis Riti.
2. M Onyx	P etri Antonij Rascastij Bagarrj.
3. Onyx	A brahami Gorlai.
4. Heliotropium	I o. Michaëlis Riti.
5. Heliotropium	E iufdem.

T A B V L A II.

6. Sarda	A brahami Gorlai.
7. Heliotropium	E iufdem.
8. Achates	A ntonij le Pois.
9. Iaspis	T homa le Cointe.
10. Iaspis	E iufdem.
11. Heliotropium	I o. Michaëlis Riti.

T A B V L A III.

12. Magnes	T homa Pagj.
13. Heliotropium	I oannis Schinkelj.
14. Ectypum	L aurantij Pignorj.

T A B V L A IV.

15. Ectypum	L aurantij Pignorj.
16. Ectypum	E iufdem.
17. Heliotropium	A lberti Rubenij.
18. Onyx.	A ntonij le Pois.

G

T A B V L A

T A B V L A V.

19. Ecypum	<i>Io. Georgij Hervvartj.</i>
20. Onyx	<i>Io. Michaëlis Riti.</i>
21. Onyx	<i>Io. Iacobi Chifletj.</i>
22. Onyx.	<i>Abrahami Gorlai.</i>
23. Achates.	<i>Eiusdem.</i>

T A B V L A V I.

24. Magnes	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
25. Magnes	<i>Philippi Chifletj.</i>
26. Ecypum	<i>Laurentj Pignorj.</i>
27. Ecypum	<i>Ioannis Schinkelj.</i>

T A B V L A V I I.

28. Heliotropium	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
29. Amethystus	<i>Fulij Vrsini.</i>
30. Ecypum.	<i>Laurentj Pignorj.</i>

T A B V L A V I I I.

31. Ecypum	<i>Othonis Zylj.</i>
32. Sarda	<i>Io. Michaëlis Riti.</i>
33. Magnes	<i>Alberti Rubenj.</i>
34. Ecypum	<i>Laurentj Pignorj.</i>

T A B V L A I X.

35. Heliotropium.	<i>Philippi Chifletj.</i>
36. Achates	<i>Thomæ Pagj.</i>
37. Iaspis	<i>Thomæ le Cointe.</i>
38. Magnes	<i>Thomæ Pagj.</i>

T A B V L A X.

39. Ecypum	<i>Laurentj Pignorj.</i>
40. Ecypum	<i>Eiusdem.</i>
41. Ecypum.	<i>Eiusdem.</i>

T A B V L A X I.

42. Onyx	<i>Petri Antonij Rascafij Bagarrj.</i>
43. Ectypum	<i>Io. Georgij Heruvartij.</i>
44. Ectypum	<i>Eiusdem.</i>
45. Sarda	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>

T A B V L A X I I.

46. Ectypum	<i>Io. Georgij Heruvartij.</i>
47. Calcedonius	<i>Philippi Chifletij.</i>
48. Ectypum	<i>Laurentij Pignorij.</i>
49. Ectypum	<i>Eiusdem.</i>

T A B V L A X I I I.

50. Ectypum	<i>Laurentij Pignorij.</i>
51. Ectypum	<i>Eiusdem.</i>
52. Cyaneus	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
53. Magnes	<i>Alberti Rubenij.</i>
54. Ectypum	<i>Petri Stephanonij.</i>
55. Ectypum	<i>Laurentij Pignorij.</i>

T A B V L A X I V.

56. Ectypum	<i>Laurentij Pignorij.</i>
57. Magnes	<i>Philippi Chifletij.</i>
58. Ectypum	<i>Io. Georgij Heruvartij.</i>
59. Magnes	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
60. Calcedonius	<i>Philippi Chifletij.</i>

T A B V L A X V.

61. Ectypum	<i>Laurentij Pignorij.</i>
62. Ectypum	<i>Ioannis Schinkelij.</i>
63. Achates	<i>Abrahami Gorlet.</i>
64. Sarda	<i>Thoma le Cointe,</i>

T A B V L A X V I.

65. Sarda	<i>Ioannis Schinkelij.</i>
66. Sarda	<i>Eiusdem.</i>
67. Sarda	<i>Francisci de Moncada, Aytona Marchionis.</i>
68. Sarda	<i>Io. Iacobi Chifletij.</i>

T A B V L A X V I I.

69. Calcedonius	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
70. Onyx	<i>Alberti Rubenij.</i>

T A B V L A X V I I I.

71. Iaspis	<i>Ioannis Schinkelij.</i>
72. Ectypum	<i>Claudij Salmasij.</i>
73. Ectypum	<i>Io. Iacobi Chifletij.</i>
74. Ectypum	<i>Laurentij Pignorij.</i>
75. Calcedonius	<i>Io. Baptista Bonartij.</i>

T A B V L A X I X.

76. Ectypum	<i>Claudij Salmasij.</i>
77. Ectypum	<i>Ioannis Schinkelij.</i>
78. Heliotropium	<i>Io. Iacobi Chifletij.</i>

T A B V L A X X.

79. Sarda	<i>Abrahami Gorlai.</i>
80. Sarda	<i>Eiusdem.</i>
81. Cyaneus	<i>Eiusdem.</i>
82. Iaspis	<i>Thoma le Cointe.</i>
83. Achates	<i>Eiusdem.</i>

T A B V L A X X I.

84. Iaspis	<i>Thoma le Cointe.</i>
85. Crystallus.	<i>Eiusdem.</i>
86. Iaspis	<i>Eiusdem.</i>
87. Sarda	<i>Eiusdem.</i>
88. Heliotropium	<i>Eiusdem.</i>

T A B V L A XXII.

89. Iaspis	<i>Io. Michaëlis Riti.</i>
90. Ectypum	<i>Io. Iacobi Chifletij.</i>
91. Heliotropium	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
92. Sarda	<i>Philippi Chifletij.</i>
93. Ectypum	<i>Io. Georgij Herwartij.</i>

T A B V L A XXIII.

94. Heliotropium	<i>Thomæ le Cointe</i>
95. Ectypum	<i>Laurentij Pignorij.</i>
96. Ectypum	<i>Eiusdem.</i>
97. Iaspis	<i>Thomæ leCointe.</i>

T A B V L A XXIV.

98. Ectypum	<i>Laurentij Pignorij.</i>
99. Onyx	<i>Abrahami Gorlai.</i>
100. Sarda	<i>Io. Michaëlis Riti.</i>
101. Sarda	<i>Eiusdem.</i>
102. Achates	<i>Philippi Chifletij.</i>

T A B V L A XXV.

103. Heliotropium.	<i>Paschafij Francisci Crucij.</i>
104. Achates.	<i>Guilielmi Horvart, Comitæ Staffordij Arundelliani.</i>
105. Sarda	<i>Ioannis Michaëlis Riti.</i>

T A B V L A XXVI.

106. Sarda	<i>Abrahami Gorlai.</i>
107. Sarda	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
108. Sarda	<i>Eiusdem Serenissimi.</i>
109. Achates	<i>Abrahami Gorlai.</i>
110. Calcedonius	<i>Philippi Chifletij.</i>
111. Smaragdus.	<i>Eiusdem.</i>

T A B V L A XXVII.

112. Onyx	<i>Philippi Chifletij.</i>
113. Ectypum	<i>Laurentij Pignorij.</i>
114. Smaragdus	<i>Philippi Chifletij.</i>
115. Iaspis	<i>Thomae le Coïnte.</i>
116. Vitrum antiquum	<i>Philippi Chifletij.</i>
117. Iaspis	<i>Eiusdem.</i>

T A B V L A XXVIII.

118. Achates	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
119. Calcedonius	<i>Eiusdem Serenissimi.</i>
120. Achates	<i>Eiusdem Serenissimi.</i>

In Præfatione TABVLA ³⁷ unica, in quâ Chimææ Horatiæ,
Solis imago triceps, & Gigantes.

α. Sarda	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
β. Sarda	<i>Abrahami Gorlei.</i>
γ. Achates	<i>Antonij le Pois.</i>
δ. Cyaneus	<i>Abrahami Gorlei.</i>
ε. Onyx	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
ζ. Sarda	<i>Eiusdem Serenissimi.</i>

Gemmas omnes, siue earum Ectypa, accuratè expressit, ac delineauit vir ingeniosus, mihi quæ amicissimus, Iacobus Verdius, rei castrensium peritissimus Architectus, & Regij corporis custos emeritus, ex eâ Equitum turmâ, quos Sagittarios vocant.

COM.

COMMENTARIUS
IN
TABVLAS
ABRAHEAS,
SIVE
SOLES BASILIDIANOS;
AVCTORE
IOANNE CHIFLETIO,
CANONICO TORNACENSI.

COMMENTARIUS

IN

TABULAS

ABRAHEAS

SEPTUAGINTAE

SOLES BASILIENSIS

AVCTORE

JOHANNI CHIFFETIO

CANONICO TORINENSIS

C A P V T I.

T A B V L A I. II. III.

ABRAXAS Μίθρας, ΗΉλιος, Gallinaceus.

FRUSTRA quæsitī SOLES à Basilide, dum exorientis Euangelij aduersos intueri radios noluit,

— dum SOLOS credit habendos

Esse DEOS, quos ipse colit.

Juuenal.
Satyr. 15

Præcipitandus è nido cum suis pullis velut adulterinus ac degener. Frustrà se SOLIS amicam iactet noctua, de quâ D. Ambrosius: *Est, inquit, istud animal, hæreticorum figura, atque Gentilium, qui tenebras amplectuntur diaboli, lucem Saluatoris horrescunt, & grandibus disputationum oculis cernunt vana, non respiciunt sempiterna. De his ait Dominus: Oculos habent, & non videbunt; in tenebris ambulant. Sunt enim acuti ad superstitiosa, hebetes ad Diuina; qui dum putant subtilibus euolare sermonibus, tamquam noctuæ veri Luminis splendore turbantur.*

Inter eos tenebriones, qui nocturnum opus aggressi tunicam Christi inconsutilem consciderunt, quique ex Euangelio heretici esse voluerunt, vt loquitur Tertullianus, primus omnium erupit Simon Magus: post hunc Menander, à quo virus quoddam erroris subdolum & biceps, instar serpentis cuiusdam quasi ex pestifero fonte erumpens, duos duarum sectarum, inter se discrepantium, auctores ac duces edidit, Saturnilum genere Antiochenum, & BASILIDEM Alexandrinum: quorum ille in Syriâ, hic verò in Ægypto,

Lib. de
Prescrip-
tion.
cap. 46.
Eusebius
l. 4. Hist.
cap. 7.
Niceph.
l. 4. c. 2.

H

Scholas

Scholas errorum, Deo & pietati repugnantium instituit. Saturnilum autem, magnâ ex parte eadem cum Menandro falsò confinxisse declarat Frenæus: BASILIDEM Verò secretiorum simulatione, dum sibi ipsi PORTENTOSAS FABVLAS, easque plenissimas impij erroris comminisceretur, conatus suos in immensum intendisse.

Lib. 1. Commentar. in Amos. Gemma 1. & 2. L. 1. Saturnal. Gemma 3. 4. & 5. Eius præcipuum idolum ABRAXAS, qui idem ac MITHRAS siue HELIOS, teste D. Hieronymo; Lunæ sorori modò adblandiens, modò alatus, & equo infidens, ob velocem & celerem in cuncta discursum: *Ægyptij*, inquit Macrobius, *ipsius SOLIS simulacra PENNATA fingunt*: nunc qualis apud eundem Macrobius, & in Nummis Heliogabali, *Specie imberbi, dextrâ eleuatâ cum flagro in aurigæ modum.* Prudentius:

Hoc SIDVS currum rapidasque agitare quadrigas

Commenti, & CAPITIS RADIOS, & VERBERA dextra.

Plinius lib. 10. Nat. hist. cap. 21. Utque imperitat suo generi gallinaceus, & regnum in quacumque sit domo exercet; eam gloriam Basilides cum affectaret, & corruptor Christianæ Religionis, aut potiùs desertor, ad Mithræ ac Solis sacra transfisset, eorundem quoque sacrorum symbola in Gemmis frequenter vsurpauit: gallum in primis, venturæ lucis prænuntium, quem excitandis in opera mortalibus rumpendoque somno natura genuit. Pausanias in Eliacorum priore: *GALLINACEVM SOLI SACRAM AVEM celebrant, quòd cantu SOLIS reditum nuntiet.* Nouit siquidem sidera; cum Sole it cubitum, nec eius ortum incautis patitur obrepere; diemque venientem nuntiat cantu, ipsum verò cantum plausu laterum: cælum denique sola volucrum adspicit crebrò.

Quin & de *Iáw*, voce frequentissimâ in Abraxis, Gnostici

stici ipsi apud Epiphanium: *In supremo*, inquit, *orbe residet Ιάω*. Et apud Macrobium consultus Apollo Clarius, quis deorum habendus esset, qui vocatur Ιάω; ita effatus est:

Φερίτεο ἢ πάντων ἑπατόν θεόν ἔμμεν Ιάω,
 Χείματι μὲν τ' Αἰδίου, Δία δ' εἶπαρ ἀρχομένοιο,
 Ἡέλιον δὲ θέρεις, μετ' ὧρας δ' ἄβρογ' Ιάω.

L. I. Saturnal.

Dic omnium SUPREMVM DEVM esse ΙΑΟ:

Hicme quidem Plutonem, at Iouem vere incipiente,

Et SOLEM astate, autumnno autem mollem (aut festiuū) ΙΑΟ.

Reipsâ quidem Ιάω non aliud est, quàm tetragrammaton *יהוה*, vnde etiam *Ιεω*, & Iouis in casu recto, additâ nimirum terminatione Latinâ. Eusebius: *Ιάω est SALVS, hoc est Dei salutare.* Sed videmus ex istis, vt sacerdos Apollinaris fucum fecerit consultoribus, eos à vero

Israëlis Deo, naturæ auctore, abducendo ad naturam, Dei opificium: quasi Iudæi (quorum Deus Ιάω, vt agnoscit Diodorus) coluerint Solem: Agnoscimus & quos nunc, cum Tertulliano, *destinamus hereticos, SANCTIS NOMINIBVS, & titulis & argumentis verae religionis, vanissima & TURPISSIMA FIGMENTA configurantes:* dignas profectò fastu Basilidiano tesseras, quo se ac suos

solos dicebat esse homines, ceteros omnes suos & canes: ob idque non propalanda esse alijs sua mysteria, quòd præceptum esset: *Nolite proijcere margaritas ante porcos.* Imò verò, vt cordatè ac sapienter Baronius: *Hæc spectanda proponere, nihil aliud est, quàm pulcherrima trophæa Ecclesiæ, victoriâ ex hostium spolijs comparatâ, sursum erigere, & in singulis veluti quibusdam notis insculptis, & signis præfixis, Dei gloriam de Ecclesiæ patrociniò predicare.*

Lib. 4. de Prepar. cap. 29. Gerard. Jo. Vossius l. 2. de Idololat. c. 14. L. aduersus Valentinian.

Epiphanius bar. 24.

Anno Christi 120. num. 17.

At, quem Sirmondus PRÆDESTINATVM inscripsit,
 H 2 vetus

vetus Auctor de Basilidianis loquens: *Hos, inquit, Ecclesia ut energumenos computans, non altercando, sed proyiciendo damnauit.* Verum id quidem, sed tamen cum eo tempore quam plurimi Ecclesiastici Viri (Nicephori verba sunt) obuiam illis, à rectâ ratione petitis argumentis, euntes, Apostolica obtinerent decreta; fuere quoque inter eos, qui in libris suis contra insidias talium haresium præseruatiua præcepta reliquerint. In quibus & CASTOR AGRIPPA Reprehensionem BASILIDIS importunitatis edidit, præstigiâsque eius & ARCANA proferens, in Euangelium viginti & quatuor libros eum composuisse ait, BARCABBAMQUE & BARCOPH Prophetas, qui in rerum naturâ numquam fuerint, ad barbarorum hominum terrorem sibi constituisse, PYTHAGORICVM SILENTIVM induxisse, & res nullo in discrimine ponere docuisse: perinde atque tempore exigente, absque exceptione omni, præcisè Fidem abiurare, & gustare liceret que idolis sint mactata. Atque equidem de BASILIDE Irenæus similia narrans, pudendum errorem eius pulchrè in apertum produxit. Cuius idem coeuum fuisse refert CARPOCRATEM, eorum qui GNOSTICI appellantur auctorem & ducem: quem non puduit propalâre artem magicam exercere, quam pater eius SIMON clam & subdole professus fuerat. Gloriam is aucupabatur, & sese efferebat artibus curiosis per ea philtrea amatoria, que conficiebat per demones, qui somniorum visiones immittebant, & illis assessores existebant. Docebat quoque omnem eos oportere perpetrare turpitudinem, qui ad perfectionem ARCANORVM sacrorum suorum peruenire velent; neque fieri posse, ut quispiam eos effugeret, qui mundi Principes apud eos appellarentur, nisi infandis sceditatibus omnibus satisfacisset. Atque ij quidem sub Adriani Imperio extitisse dicuntur. Qui cum esset tam immense ambitionis,

Lib. 4.
Histor.
Eccles.
cap. 2.

Zonaras
& Xiphilinus in
Adriano.

ut omnia affectaret, seque nihil ignorare profiteretur, curiosissimus etiam harum rerum, DIVINATIONIBUS atque MAGICIS SACRIS crebrò usus est. Eius annulum argenteum, sigillo versatili, ex Dactylithecâ Gorlæi hîc præsentamus, quem haud dubiè ut ἀλεξιτήλειον gestauerit:

Nam in eius latere visitur eum caduceo & petaso imago Mercurij; de quo Lucianus: *Velim MERCVRIVM dare mihi tales ANNULOS virtute, ut semper corpore BENE HABEREM, & INVULNERABILIS essem; alterum, ut INVISIBILIS, cuiusmodi fuit ANNVLVS GYGIS.* Plinius

cos sugillans annulos, magicâ arte formatos, *Externis,*
Lib. 1. inquit, *Natural.* famulantur sacris, ac DIGITIS deos GESTANT, & *Hist. c. 7.*
L. 30. c. 2 MONSTRA quoque COLUNT: damnant, & excogitant
 GLOBOS. Idem scribens de Speciebus Magiæ, meminit
 etiam eius, quæ ex SPHÆRIS & ex aëre & STELLIS di-
 uina promittit: prætereà umbrarum inferorumque colloquia.
 Additque: Quæ omnia, etate nostrâ, princeps NERO VA-
 NA FALSAque comperit: quippe non citharæ tragicique can-
 tus libido illi maior fuit, fortunâ rerum humanarum summâ
 gestiente in profundis animi vitijs. Primumque imperare dijs
 concupiuit, nec quidquam generosius voluit. Nemo umquam
 ulli artium validius fauit. Ad hæc non opes ei defuere, non
 vires, non discendi ingenium, non alia patiente mundo. Im-
 mensum & INDUBITATVM exemplum est FALSÆ ARTIS,
 quam dereliquit NERO. Sed misso hoc monstro hominis,
Lib. de ad Basilidianum reuertamur. Pingitur, inquit Salmasius,
Annis hic Deus Basilidis, capite galli gallinacei cristati, clypeum alte-
climaete- râ manu retinens, alterâ gladium, more militis loricatedus, cum
ricis. pedibus & cruribus serpentinis. Nomen eius corruptum fuit
 in duobus Talismanis, qui Scaligero explicandi propositi sunt;
 unus à Vareto, alter à Turqueti filio Medici celeberrimi. In
p. 65. isto scriptum erat: ΑΒΡΑΣΑΜ ΙΑΩ ΑΚΛΩΘ. ubi ΑΒΡΑΣΑΜ
 perperam descriptum fuit pro ΑΒΡΑΣΑΞ. Litteras ipsas per-
 peram putat Scaliger singulares fuisse, & totam inscriptionem
 Hebraicam. Nomen ipsum ΑΒΡΑΣΑΜ, quod corruptum est,
 Hebraicè אברחם. Quæ iocularis est hallucinatio. In lapide
 alio, quem protulit Pignorius in tabulâ Isiacâ, scriptum est:
 ΙΑΩ ΑΒΡΑΧΑΞ. Idem nomen est, nempe Ιαω Α' Βραχάξ,
 sed ζ, hoc est M euersum, perperam positum est pro Ξ. In
 altero Vareti lapide prauè etiam descripsit, qui ε'ρτο'ρ Scal-
 ligero misit: ΑΒΡΑΧΑΦ, ΑΡΙΡΗ, ΩΙΘΑΒ, & quæ sequun-
 tur.

tw. Debit esse ABRACAΞ IAΩ. Ipsa inscriptio tota Egyptiaca est, non Iudaica; ut frustra se torserit vir ille summus in eruendo sensu quasi ex Hebraicis verbis.

Idem Salmasius non probat apposita subinde cornua ceruina capiti Abraxæ gallinacei, quæ dicit esse in Archetypo cristam, vel apicem plumeum. Nescio an rectè: nam, vt SOLIS symbola in vnum cogere Basilidiani, cristam, spectatissimum insigne galli, dedisse videntur aliquando & aquilæ; imò interdum & ramos veluti cerui, qui viuacissimum in primis est animal, ob idque SOLI vitæ principia excitanti sacrum.

Thetel apud Camillum Leonardum, ex hoc monstro Abraxæ, gemmæ insculpto, mira promittit: *Homini*, inquit, *imago in IASPIDE, habentis scutum in sinistra, & in dextra idolum, vel aliquid bellicosum: & loco pedum sine viperæ: & loco capitis humani sit caput GALLI sine LEONIS, & cum thorace. Hic LAPIS sic SCULPTVS virtutem habet contra inimicos, ac victorem gestantem reddit, & ad venena valet: sanguinem quoque stringit, à quocumque loco fluat.* Leonardus ipse in eadem hæresi: *Cum, inquit, in aliquo lapide diuersæ sint virtutes, ita & in lapide figura sculptæ ex diuersis animantium partibus sunt, quæ similitudinariè lapidis effectum ostendunt, vt in meo IASPIDE apparet, in quo figura habens caput GALLI, corpus totum vsque ad crura, hominis thorace teetum, in sinistra tenens clypeum, in dextra verò flagellum, & crurum loco ac pedum duæ viperæ supplent: quæ partes figuræ, si benè considerentur, lapidis virtutem indicant.*

In Gemmâ nonâ visitur etiam Abraxas gallinaceus, capite radiato, vt SOLIS symbolum, quem RADIANTEM Latini, sine vllâ interdum adiectione, vocabant.

Amuleti 14. inscriptionem ΤΑΑΑ ΑΡΑΙΩ ΩΡΑΡΟΡΟΝ. Gemma 14.
TOKON-

Lib. 3. de
Lapidib.
& Gem-
mis c. 16.

Lib. eod.
cap. 6.

Gemma 9

Parte
alterâ
Tom. 2.
Oedipi
Ægyptiaci
class. 11.
cap. 6.
Baronius
an. Christi
120.
n. 13.

TOKONBAI interpretatur πολυγλωσσο, & πολυγραμματο

Kircherus : SUMMO MARTI OMNIA VINCENTI

Quòd autem hisce characteribus atque figuris diuersimodè concinnatis uti solerent eiusmodi hæretici impostores ad Amuleta conficienda; habes de his egregium exemplum apud Q. Serenum Sammonicum, antiquum Medicum, & eiusdem, ut apparet, Basilidis sectatorem, qui præcepta Medica carmine scripsit Heroico, & ad curandum morbum Hemitritæum, his characteribus conficiendum curavit Amuletum, ad collum ægrotantis appendendum, continens ΑΒΡΑϞΑ, iunctis alijs elementis, quidpiam portentosum ipso sonitu reboantibus.

Inscribes chartæ, quod dicitur ΑΒΡΑϞΑΔΑΒΡΑ,

Sapius, & subter repetis, sed detrabe summam,

Et magis atque magis defint elementa figuris

Singula, quæ semper rapies, & cetera figes,

Donec in ANGVSTVM redigatur littera CONVM:

His lino nexis, collum redimire memento. Et in fine:

Talia languentis conducunt vincula collo,

Latalesque abigent (miranda potentia!) morbos.

Conus.
ΑΒΡΑϞΑΔΑΒΡΑ
ΑΒΡΑϞΑΔΑΒΡ
ΑΒΡΑϞΑΔΑΒ
ΑΒΡΑϞΑΔΑ
ΑΒΡΑϞΑΔ
ΑΒΡΑϞΑ
ΑΒΡΑϞ
ΑΒΡΑ
ΑΒΡ
ΑΒ
Α.

Robertus
Constantinus in
Notis ad
Serenum.

Monstrâ verborum confingunt Magi, talibusque ineptijs scætet Marcellus Empiricus, nouusque Dioscorides. Hæc inter Physica remedia reponit etiam Trallianus, à quibus nec abhorruit Cato: eiusque generis multa habet Constantinus Cæsar in Geoponicis, nonnullaque & ipse Plinius. Quibus addo Iulium Africanum in Cestis, apud quem nonnulla etiam de curatione per ΑΒΡΑϞΑΔΑΒΡΑ. Festiuâ enim uerò & ridiculâ superstitione, in æquali numero litterarum morbi, & remedij, ut æquè terminentur.

V. C. Gottifredus Wendelinus noster hæc eadem elementa ita interpretabatur:

ABPA: אב בן רוח הקדש

ΣΑΔ · Σωμεία Από Δόξης ·

ABPA: אב בן רוח הקדש

Quasi concepta sit imploratio sanctissimæ Trinitatis in hunc modum: O Trinitas PATER, FILIVS, & SPIRITVS SANCTVS! SALVS provenit à GLORIA TRINITATIS.

Acutè quidem istud à viro doctissimo excogitatum est, & ingenioso sensu, sed cui (assumptis præsertim litteris singularijs) alij benè multi similes reperiri possunt, quorum nullus horum hominum mentem aperuerit. Planè hæc à Magis profecta, quos hæretici in multis olim secuti; & hisce diis, quantumvis opinione suâ auerruncis, mala suscitabat, non auertebat Basilides, nisi Deus melior maluisset meliora, atque hanc eius amentiam auerruncasset. Eiusdem commenti est interpretatio Iosephi Scaligeri supra à Salmasio perstricta, cum nimirum Gemmæ Basilidianæ Ægyptiacam inscriptionem ita

Hebraicè reddidit: ABPA. CAP. H. APIRI. H. ΩΙΘΑΒ.

אב בן רוח הקדש · פתח שר · יי ותוספת לו אהה נא ·

Fuga, Princeps Dei, maledictos Dei. Et benefac nobis Tu, obsecro Te; in aeternum Tu benedictus. Itemque aliam:

ABPA. C A M. ΙΑ Ω. Α.Κ.Α. Ω. C. Θ. Hebraicè reddit:

פתח שר · יהיה לו חצים כלם לוחצינו ושונאי טוב ייננו

Fuga, Nomen Dei, afflictiores omnes affligentes nos, & osores boni nostri, id est invidentes utilitati nostræ.

Sic etiam parum explicatè, & minùs feliciter, litteras numerales & ABPACAE composuit Macarius noster, cum iis, quæ in voce MIOPHΣ reperiuntur. Longè apertius Kircherus dumtaxat mutato in ei.

Est ABRAXAS, inter alia, per resolutionem Arithmeticam κατὰ τὴν ἰσοψηφίαν factam, idem quod MITHRAS, quem animam Solarem dicebant,

In Epistolis Gallicis, quæ extant ad calcem opusculorum.

Parte alterâ romi 2. Oedipi, classe 11. vir- cap. 6.

virtute sua totius mundi decursum moderantem, quod & numerus, qui ex utroque nomine & Αβραάμ, & Μαθθαί, in numeros resolutus, sat superque constat:

A.	I.	M.	40.
β.	2.	ς.	5.
ρ.	100.	ι.	10.
α.	1.	θ.	9.
ξ.	60.	φ.	100.
α.	1.	α.	1.
ς.	200.	ς.	200.
365.		365.	

*In Ha-
gioglyptis
ma.* De mutatione ι in ει alibi Macarius: Non id tacendum, inquit, quod in capite versuum Sibyllae Graecorum, vox ΧΡΕΙCΤΟC per ει scribatur contra veram scribendi rationem; sed hic error familiaris fuit Graecis, ut pro ι sepiissime poneretur ει ut in antiquis marmoribus videre est, nummis, & libris calamo exaratis.

CAPVT II.

TABVLA IV.

ABRAXAS *Ἰεροκέφαλος*, *Ibis*, *Niphus*, *sive*
Cnephus ἀγαθὸς δαίμων, ὀδάργαζας.

PVTARVNT & doctrinæ suæ congruere GEMMA
Basilidiani solito monstro Abraxæ affi- 15.

ctum caput accipitris, etiam Mithria-
cum, quamquam bellum internecinum
gerat cum aquilâ, cohærentesque sæpè
prehendantur. Horapollo de accipitre:

SOLIS præter ceteras volucres SIMVLACRVM esse videtur, Lib. 1. Hiero-
glyphic.

utpote peculiari quadam, atque occultâ naturæ vi, intentissimis
in eius radios oculis prospiciens. Atque hinc fit, ut Medici ad
sananda oculorum vitia, Hieraceo herbâ utantur. Inde etiam
fit, ut SOLEM interdum, tamquam visus tutorem ac do-
minum, ACCIPITRIS formâ pingant. Porphyrius apud Eu-

sebium: Cùm singulari quadam, & eximia sapientiæ vi, Lib. 3. de
Prapar.
Euang.
cap. 4.

tum diurnâ cum diuino Numine consuetudine, hoc etiam
intellexere, quosdam esse DEOS, qui certis animantibus ma-

gis, quàm hominibus ipsis delectentur, ut SOLEM ACCI-

PITRE; qui cùm naturam habeat totam ex sanguine spiri-

tuque constantem, tum eâ est erga hominem commiseratione,
ut iacenti eius cadaueri ingemiscat, oculisque terram inge-

rat. Hinc in Ægypto factorum ACCIPITRVM CVRA-
TORES, ut & reliquorum animalium factorum altores,
quorum munera apud Diodorum legas. Huc pertinet L. 2. c. 4.
mansio HIERACON apud Antoninum nomen fortita, ut

aliæ pleræque ab animalibus sacris : quod Pignorius alijque obseruarunt. Nec plura; cùm de nominibus Angelorum, auersæ gemmæ inscriptis, infra dicturi simus in Abraxa Phaëtonte.

GEMMA
16.

Parte alterâ tom.

2. Oedipi

Egyptiac.

class. II.

cap. 6.

Lib. 10.

cap. 28.

Lib. 1. de

Natur.

deor.

Plinius

lib. 10.

cap. 13.

GEMMA

18.

Satyr. 15

GEMMA

17.

Orat. 2.

contra

Julianũ.

Sequentis Anuleti inscriptionem ita interpretatur Kircherus, & auersum schema describit: I O T I O T $\text{OIOYNT YOONΩ ΩNIOY}$, id est, DOMINI FORTITUDO ÆTERNA. Et sub pedibus nomen Angeli IΩΛΗΛ Iaoliel, id est ANGELVS DOMINI. In posteriori facie IBIS pingitur, habitu volantis, serpente diuicatis pedibus implicatâ, cui adstat ANVBIS cum sistro. Quæ nihil aliud denotant, nisi VIM MERCVRIALEM, nociuorum omnium abactiuam. Plinius: Inuocant, inquit, & Egyptij IBES SVAS contra SERPENTIVM aduentum. Easque à Barbaris propter beneficium consecratas docet Cicero, vbi ait: Ipsi, qui irridentur Ægyptij, nullam belluam, nisi ob aliquam vtilitatem, quam ex eâ caperent, consecrauerunt. Velut IBES maximam vim SERPENTIVM conficiunt. vt & Ciconiæ, quibus honos SERPENTIVM EXITIO tantus, vt in Thessaliâ capitale fuerit occidisse, eademque legibus pœna, quæ in homicidam. Sed appositè Iuuenalis, ac veluti de poltremâ Gemmâ huius tabulæ :

— serpente CICONIA pullos

Nutrit, & inuentâ per deuia rura LACERTA.

Ad pænultimam explicandam videri possit opus esse Haruspicinâ : sed quoniam omnia miscebant Ægyptij & Basilidiani suis hisce imaginibus, in quibus nec media primis, nec mediis vltima congruunt, quasque adeò, vt Ωνεία οὐδ' ἔτετα sugillat Gregorius Nazianzenus; facillè crediderim hanc gemmam cœlatam esse corpore, & pedibus Ibis, collo serpentino, capite accipitris radiato, sicque

*Epist. ad
Latam.*

mulacrum, quod NIPHVM appellat Hieronymus, vbi de Graccho: *Nobilitatem Patriciam sonans genere, cum Præfecturam gereret Urbanam, nonne SPECVM MITHRÆ, & omnia PORTENTOSA SIMVLACRA, quibus Corax, NIPHVS, Leo, Perses, Bromius Pater, inuariantur, subuertit, fregit, exussit?* Non attigit germanam huius loci emendationem vir eruditus Marianus Victorius; qui vbi cum adeò deprauatum vidit, vt ad genuinum sensum reduci vix posset, porrò legendum monet NISVS. Ego verisimiliùs, meâ quidem sententiâ, & propiùs, ac religiosiùs accedens ad scripturam, quæ in omnibus exemplaribus reperitur, reponendum duco CNEPHVS, qui apertè ex eo NIPHO sese insinuat; vti & ΑΔΕΡΓΑΤΙΣ ex apposita subinde Gemmis Abraxeis inscriptione ΟΔΑΡΓΑΖΑΣ, quam Macarius Neptuno adscribit. Αδεργatis, Hebræis אריר נר, est PRÆPOTENS PISCIS; in quem scilicet

*In Scho-
lys in
Epist.
Hiero-
nymi.*

p. 17.

*Mani-
lius l. 4.
Astron.*

*Hierony-
mus l. 2.
aduers.
Iovinian.*

— sese CYTHEREA nouauit,

Cum Babylonicas submersa profugit in vndas.

Hanc Cicero Venerem Syriam appellat, Plutarchus & Apuleius deam Syram; eandemque à Basilidianis cultam verisimile est, quorum error de Chaldo, & SYRO, & Græco sermone processerit.

CAPVT III.

TABVLA V.

ABRAXAS Κόραξ.

RODIIT iamdudum Romæ formis Lafrerianis imago tabellæ fictilis, muro insertæ in ædibus, quæ olim dicebantur Octauij Zeni, prope theatrum Pompeij, & campum Floræ, iterumque edita circumfertur cum Hieroglyphicorum collectaneis auctoris anonymi; utrobique sub typo agriculturæ, sed malè, ut notat Macarius; nam typus Mithræ est taurum reluctantem iugulantis. Atque, ut cetera deessent, coruus eius ceruicibus quasi imminens, eundem docet esse Mithram, siue Apollinem. Ælianus siquidem: *L. 1. c. 48.*

CORVVS, inquit, SACER est APOLLINI, & famulus; ideoque DIVINANDI vim habet. Plinius: CORVI in auspicijs soli videntur intellectum habere significationum suarum. *Lib. 10. cap. 12.*

Nam cum Mediæ hospites occisi sunt, omnes è Peloponneso & Atticâ regione volauerunt. Pessima eorum significatio, cum glutunt vocem velut strangulati. Clemens Alexandrinus apud Eusebium, de eiusmodi coruis oracula reddentibus: Eiusdem quoque fascinationis, veluti negotiationis sociæ habeantur capræ ad diuinandum informatae, necnon CORVI illi, quos ad responsa reddenda homines erudiere. Hinc sacra CORACINA in Hilarij diaconi Commentariis, qui D. Ambrosio tribuuntur; in quem locum Gerardus Ioannes Vossius: Credo, inquit, hæc sacra fuere prope Coptum, urbem tanti nominis, ut inde Ægypto sit appellatio. Circa *Lib. 1. de Prep. Euangel. cap. 3. In cap. 1. Epist. ad Romanos. Lib. 3. de Idololat. cap. 100. eam.*

eam quidem ciuitatem vini dumtaxat CORVI conspiciantur : nec enim militibus Romanis , qui smaragdi metalla montanis ibi in locis custodiebant , visi sunt plures. Atque ibidem APOLLINIS erat simulacrum , cui CORVI esse sacri perhibentur. Verum non video, quomodo hinc consequatur , CORVOS illos potius fuisse DEOS , quam symbolum NVMINIS. Potuere enim sacra etiam *κορβίνα* siue CORVINA à symbolo nuncupari. Hæc ille, quibus facile subscriberem, nisi obstaret D. Hieronymi auctoritas , CORVVM inter SIMVLACRA PORTENTOSA recensentis, quæ eadem Prudentius appellat SIMVLACRA DEVM. Et CORACICA SACRA fuisse partem MITHRIACORVM , vt Leontica, Persica, Heliaca, à Corace, Perse, Helio, docent prisca inscriptiones; in quibus etiam, eodem planè habitu, quo in tabellâ Zenianâ, Mithras fusâ chlamyde succinctus, veste breuiori braccatus, & manicatus, curuâ tiarâ, respiciens CORVVM inscribitur: *Ἡλίου Μίθρα ἀνικήτω*. SOLI MITHRÆ INVICTO. Vnde Ausonius de coruo :

Apud
Græcorū
fol. M.

LXXXVII.

Apud
Bulæger.
lib. 1. de
Magiâ
cap. 4.

Edyll. 11.

*Vincunt aëripedes ter terno Nestore Cerui,
Tres quoque atates superat PHOEBEÏVS OSCEN.*

Lib. 3.

Inde Horatianum votum Apollini, qui Sol est exoriens:

Ode 27.

*OSCINEM CORVVM prece suscitabo
SOLIS ab ortu.*

GEMMA

22.

GEMMA

19. 20. &

23.

Idipsum Coraci Basilidiano appositum aliquando Sydus indicat, & lauri ramus etiam dicatus Apollini. Quas nimirum nugas, & Gentilium superstitiones etiam in symbolis vsurpabant mali discipuli, à malo præceptore profecti Basilidiani, mali CORVI, mala OVA.

CAPUT IV.

TABULA VI.

ABRAXAS Phaëthon, Phanes, Priapus,
Protogenus, Sidus Veneris.

PRIAPVM φυσικῶς pro SOLE habitum mul-
tis adstruit argumentis Gerardus Ioan-
nes Vossius. Primùm ex Orpheo siue *Lib. 2. de*
Onomacriti Hymnis, vel initijs potiùs: *Idololat.*
vbi Περωτόγονον celebrat, & cum vocat: *cap. 7.*
Μέγαν αἰθερὶ πλαγκτον, *Magnum in aethere er-*
rantem: item: Παμφαῖς ἔρνευ, *Vbique lucentem ramum;* ac
mox de eodem subiungit:

————— ἐν κόσμῳ
λαμπεδὸν ἄγων φαῖνευ ἀγνὸν, ἀφ' ἧς σε Φάνειε κικλήσκω,
Ἡ δὲ Περίπου ἀπαντα.

————— per mundum

EMICANTEM ducens LUCEM, à quâ te PHANETA voco,
Atque PRIAPVM REGEM.

Posteà dicitur, *semina habens diuersa*, siue πολὺσπορος. *Et*
quid manifestius ex istis, inquit Vossius, *quàm PRIAPVM*
esse LUCEM SOLIS primigeniam: quæ τὸ Φάνειε, *quia nihil*
SOLE φαῖνον, siue LUCIDVM magis. *Et sanè idem Φάνειε esse*
ac SOLEM etiam apud Macrobium legas, vbi τὸ Φανῶν προ- *L. 1. Sa-*
pterea ait vocatum. Apud Suidam Φάειδων est Ἡλιος, & *turnal.*
Φάνειε introducitur *Præses generatricis facultatis*.

Describit Macarius hunc deum Basilidianorum, vi-
sumque à se repræsentari ait, qualem captiuum adduci-
mus ex impuro atque abominando dæmonum grege:

K

Existimo,

GEMMA
24 & 25GEMMA
26.

Parte al-
tera tom.
2. Oedipi
Ægy-
ptiac.
class. II.
cap. 6.
GEMMA
27.
L. 2. c. 8.

Existimo, inquit, ad ABRAXAM pertinere monstrum quod-
dam mirificum, quod humanâ specie nudum habet alas qua-
ternas, gestans cancerum dextrâ. Caput humanum quidem, sed
horrificum. sub pedibus est vox *Idw*. Quare & eodem perti-
nebit simile monstrum binis tantum alis, pudendâ parte affectâ,
cuius sub pedibus finguntur sub spatio quodam breui animal-
cula varia. Cui monstro nomen libens dedero Phaëthontis seu
Protogeni, eius præsertim, in quem Orpheus hymnum conscri-
psit. Ala fortè referenda ad anni tempora, quæ præteruolant,
& primariâ divisione duo sunt, Æstas & Hiems; secunda-
riâ quatuor, Ver, Æstas, Autumnus, Hiems. Pudendum ap-
positum ad notandam generationem. Nam Deus & Sol, teste
Philosopho, omnia generant; & animalcula illa sunt apposita,
ad res à Sole productas indicandum. Ex litteris inuersis &
sparsis hinc inde in huius tabulæ Gemmâ pænultimâ,
colligit Kircherus: ΜΝΗCΤΗΛ, quod idem ac RE-
CORDARE, significat; ac si gestantes amuletum peterent
à Numine, uti memor esset eorum quæ postularent.

In ultimâ Gemmâ, Phaneti portentosâ specie exhibitio,
& ceteris animalculis suum ambientibus numen, apposi-
tum etiam Sidus Veneris, alterno meatu vagum, ipsisque
cognominibus æmulum Solis ac Lunæ, de quo Plinius:
*Magnitudine extra cuncta alia sidera est: claritatis quidem
rante, ut vnius huius STELLÆ radijs umbra reddantur.*
Itaque & in magno nominum ambitu est. Alij enim Iunonis, alij
Isidis, alij Matris deum appellauere. Huius naturâ CUNCTA
GENERANTVR in terris: namque in alterutro exortu, GE-
NITALI RORE conspergens, non terræ modò conceptus im-
plet, verum ANIMANTIVM quoque OMNIVM stimulat.

De hæresi Basilidianorum circa Angelos, præter Ter-
tullianum à Macario laudatum, Irenæus: Nomina quoque
que-

quædam affingunt SVIS IMAGINIBVS quasi ANGELORVM. Hos quidem esse in primo celo, hos autem in secundo, & deinceps nituntur CCC. LXV. eminentiorum celorum, & nomina, & principia, & ANGELOS, & Virtutes exponere. Satur- *Heresi*
 nilus Basilidis condiscipulus aiebat, apud Epiphanium: 23.
 ANGELOS à superiori Virtute descivisse: ex quibus SEPTEM mundum, & quæ in mundo sunt comprehensa, condiderint, eiusque mundi suum quemque ANGELVM partem diuisione sortitum. Hinc in ipsis Angelorum nominibus, & eâ inscri- *GEMMA*
 ptione, quam dedi supra ex auersâ parte Abraxæ Hiera- 15. & 24.
 cephalî, video obseruari posse numerum septenarium, quo Basilidiani intellexerè summum Deum continentem An- gelos septem, celorum septem Præsides, à quibus pro- dierint alij trecenti sexaginta quinque iuxta anni dies. Magi præterea Ἄγγελος ὀρνίθων ὀρνιθομόρφους vocabant, Ange- los auium auiformes; nec inter mactandum aues Ange- lorum nomina pronuntiabant, ne latentem si fortè dæ- monem violarent. In libro Botri Persarum regis apud Bulengerum: *Vulturem occidi cum acuto calamo; qui occidit* *Lib. 2. de*
 eum, erit solus, nec ab ullo videbitur, & ut dicat TRIVM *Magiâ*
 ANGELORVM nomina. *cap. 60.*

Hiscè porrò Angelicis nominibus, ac barbaris subinde, nec vsitatis, mira se patrare posse existimabant. Apud Arnobium: *Occursurus forsitan rursus est cum alijs multis* *Lib. 1.*
 calumniosis illis, & puerilibus vocibus: magus fuit, clande- *aduersus*
 stinis artibus omnia illa perfecit: Ægyptiorum ex adytis AN- *Gentes.*
 GELORVM POTENTIVM NOMINA, & remotas furatus est disciplinas. Postmodum in Concilio Romano à Za- chariâ Pontifice sancitum fuit, ne præter MICHAELIS, *Anno*
 GABRIELIS, & RAPHAELIS, Angelorum alia vlla NO- *Christi*
 MINA recitarentur. Quod Carolus Magnus firmavit in 745.

- Cap. 16. Capitularibus Aquisgranensibus: *Præcipitur, inquit, ut ignota Angelorum nomina nec fingantur, nec nominentur, ni illorum, quos habemus in auctoritate: hi sunt MICHAEL, GABRIEL, RAPHAEL.* Deque hisce Angelorum nominibus ignotis, eorumque inuocationibus ad Magicas incantationes, & supersticiosos vsus,
- L. 2. c. 58. intelligenda sunt verba Irenæi: *Nec inuocationibus ANGELICIS faciat aliquid, nec incantationibus, nec aliquâ prauâ curiositate.* Itemque Augustini: *An eundem mihi fuit ad ANGELOS? quâ prece? quibus Sacramentis? multi conantes ad teredire, neque per seipfos valentes, sicut audio, tentauerunt hæc, & inciderunt in desiderium CVRIOSARVM VISIONVM.* Nam si malos genios inuocant Magi, ac interdum bonorum nomina suis maleficiis immiscent, imò & Deum Abraham, Isaac, & Iacob, vt est apud Origenem; tantò vtiliùs veri Christiani bonorum Angelorum opem implorant aduersus corruptam sponte dæmonum gentem, & à Deo damnatam cum principe satanâ.

Eib. 10.
Confess.
cap. 42.

L. 1. con-
tra Cel-
sum.

CAPVT V.

TABVLA VII. VIII.

ABRAXAS Λεοντόμορφος, Λεοντέφαλος.

RYPHVM ab Indis SOLI dedicari auctor est Philostratus, fictitium quidem animal, sed Romanis in Hieroglyphicis

*Pighius
lib. de an-
ni partib.*

fatis frequens, & variè depictum, plerumque tamen ex AQUILA & LEONE

*Plinius
l. 10. c. 3.*

compositum. Tanta est utrique cum

SOLE consensio, adeò ignita natura, ut huius pennæ ceterarum auium plumis commixtæ, eas calore suo consumant; ex illius verò ossibus inter se collisus, ignem excitari scribat Ælianus. Hinc ABRAXAS MITHRAS non Aquilino tantum capite, sed & Λεοντόμορφος, Λεοντέφαλος.

Minutius Felix: LEONVM & canum vultu DEOS dicatis:

*In Octa-
nio.*

Tertulliano, BIFORMIA NUMINA, canino & LEONINO capite commista: AINOBIO, TORVISSIMA facie DEOS. de

*Apologe-
tic. c. 16.*

quibus Porphyrius: Videas apud ipsos IMAGINES quasdam, ceruice tenus humanâ specie, vultu autem modò Volucrum,

*Lib. 6.
aduersus
Gentes.*

modò LEONEM, aut aliud quoduis animal referentes: aliasque

Apud

rursum capite quidem hominum similes, reliquis verò partibus corporis, modò inferioribus, modò superioribus, aliarum

*Euseb. l. 3.
de Pra-*

animantium formam ostendentes. Quibus illi significatum volunt & deorum ipsorum voluntate consilioque fieri, ut illa

par. c. 4.

inter se mutuo degant, nec sine eorumdem numine euenire, ut fera immanisque bellue non cicurentur modò, sed nobiscum etiam aliquâ vitæ societate coniungantur. Itaque ab ijs LEO

tamquam DEVS colitur; Ægyptique pars aliqua (Præfecturam ipsi vocant) eius cognomento LEONTOPOLITES, alia

L. I. Hieroglyph. cap. 17. Busirites à boue, alia Cynopolites à cane nuncupatur. Horapollo de Leone: Caput magnum habet hoc animal, & pupilas quidem IGNITAS, faciem verò rotundam, & circumquaque RADIORVM more sparsos pilos ad SOLIS similitudinem. Vnde & sub solio HORI, hoc est SOLIS, LEONES supponunt, huius animantis cum DEO, utpote SOLE, similitudinem maximam monstrantes.

Macrobius lib. 1. Saturnalis. Adhæc, Egyptij animal in ZODIACO consecrauere, eâ cæli parte, quâ maximè annuo cursu SOL valido efferuet calore; LEONISQUE imbi signum, DOMICILIVM SOLIS appellant, quia id animal videtur ex naturâ SOLIS substantiam deducere: primumque impetu & calore præstat animal, uti præstat SOL sidera: validusque est LEO pectore, & priore corporis parte, ac degenerat posterioribus membris. Equè SOLIS vis primâ parte ad meridiem increfcit, vel primâ parte anni, à vere in æstatem: mox elanguescens deducitur vel ad Occasum, qui diei, vel ad hiemem, quæ anni pars videtur inferior. Idemque oculis patentibus atque igneis cernitur semper, ut SOL patenti igneoque oculo terram conspectu perpetuo atque infatigabili cernit.

GEMMA 29. Ceterùm quod in auerso Gemmæ 29. habeatur ABRA-XAS $\alpha\beta\gamma\delta\epsilon\zeta\eta\theta\iota\kappa\lambda\mu\text{nopqr}$, ad plantas pedum vsque portentosis nominibus inscriptus; inde quoque, inquit Baronius, euidentiùs deducitur argumentum; eandem esse id genus imaginum, quas solerent ijdem Basilidis sectatores effingere. Nam Epiphanius hæc de eodem Basilde & numero, ex eius sententiâ; nominis ABRASAX, ait: Deinde hinc, inquit, & homo habet trecenta sexaginta quinque membra, & unicuique Virtutum attribuitur unum membrum. Hæc cum Basilides diceret; eadem ratione factum apparet, ut in eiusdem imaginis diuersis corporis membris diuersa nomina earumdem Virtutum

tum habeantur inscripta; illa nimirum, quibus opus habere videretur, qui gestabat imaginem: cum alioqui impossibile esset in tam arcto spatio omnia trecenta illa & sexaginta quinque nomina exarari. Cetera verò, ut quòd alterà manu clypeum, bidentem alterà tenere videatur imago, quodque virga super caput extet apposita, remanent prorsus obscura, quòd non omnia secreta Basilidis Catholicis innotuerint.

Gemmam, in quâ homo capite leonino gestans situlam, retulit Macarius ad ABRAXAM Isiacum, in cuius sacris situla gestabatur. Extat non multum absimilis imago apud V. C. Albertum Rubenium, in lapide magne- GEMMA
te, eamque Mercurio adscribendam monere videtur ip- 33.
sa dictio ΘΥΡΘ, quæ prima est inscriptionis auersæ. Ci-
cero agens de Naturâ Deorum, & multiplici Mercurio: Lib. 3.
*Quintus, quem colunt Pheneata, qui & Argum dicitur in-
teremisse, ob eamque causam Ægypto præfuisse, atque Ægy-
ptijs leges & litteras tradidisse. Hunc Ægyptij THOYTH
appellant, eodemque nomine anni primus mensis apud eos vo-
catur.* Sanchuniatho, vetustissimus Auctor, Iliacis tem-
poribus vel antiquior, vel æqualis, cuiusque opera Phi-
lo, non Hebræus ille, sed Byblius, ex Phœnicum idio- Apud
mate Græcam in linguam transtulit, cum operam in re- Eusebiû
rum plurimarum studio posuisset, cumque Gentium omnium L. 1. de
historiam iam usque à primâ uniuersi molitione nosse vehe- Præpar.
menter optaret, præcipuam quamdam in peruestigandis cap. 6.
TAAVTI rebus diligentiam adhibuit; quòd satis intelligeret,
omnium, qui lucem hanc aspexerant, eum litteras principem
inuenisse, ac scribendorum Commentariorum auctorem fuisse:
ab illo autem auspiciatus est, quem ab Ægyptijs Θύρθ, ab Ale-
xandrinis THOTH nominatum, Græci Ερμῶ, hoc est MER-
CVRIVM, reddidere.

*Lib. 1. de
Germa-
niâ anti-
quâ c. 9.*

Germanos Theutones ab hoc nomine THOYTH, siue THEVTH, vniuersam appellationem deriuatiuam accepisse, multis probat Philippus Cluuerius, ostenditque eundem fuisse DEVM Germanorum TVISTONEM, Hispanorum & Gallorum TEVTATEM, cuius originatione discussâ porrò infert: *Communem omnium primum fuisse vniuersarum Gentium deum, quòd eius nomen non modò ad Ægyptios, & longissimè ab his distos Celtas, sed ad Græcos quoque atque Latinos peruenerit. Nam Græci idem vocabulum suâ linguâ dixerunt ΘΕΟΣ, leui litterarum ΤΘ in ΟΣ mutatione; quod illi maximè norunt, quibus vera ac germana littera Θ vis satis cognita: Unde etiam primum Θ Dores ac Lacones mutarunt in Σ, pro ΘΕΟΣ dicentes ΣΕΟΣ. Sed iidem Græci idem vocabulum ΘΕΥΘ, alijs Dialectis dixerunt ΖΕΥΣ, & ΔΕΥΣ. Unde Latini etiam habuere suum vocabulum DEVS. Communis igitur hic, atque omnium primus cum fuerit vniuersorum mortalium Deus; nullus certè alius fuit, quàm quem sacrata nobis Mosis ostendunt monumenta, cali terræque, & omnium conditarum in ijs rerum Conditorum: quem sub tribus personis PATRIS, FILII ac SPIRITVS SANCTI, vnum verum æternumque Deum agnoscimus, ac veneramur. Hæc ille. Nos eiusdem magni Dei summæ atque vnicæ maiestati nugæ Basilidianas non componimus, sed ex instituto, vt victimas mactare pergitur. Ac ne longiùs abeamus, ABRAXAS Ἄβραξας & inscribitur in postico: ΓΙΓΑΝΤΟΦΗΚΤΑ, id est GIGANTVM FRACTOR. Si verum ex mendacijs quærimus, contrario planè sensu doctrinæ Basilidianæ, quâ homines isti (vt Astrologorum hodieque benè multi) confingebant sibi in naturæ, ac ipsius diuinitatis contemptum, artes falsas, spurias atque adulterinas, quarum ope & adminiculo confide-*

*Sixtus ab
Hem-
minga
Præfat.
ad Astro-
logiam
refutatâ.*

confidebant, ac iactabant se cognita habere arcana non solum inferioris & elementaris huius mundi, atque ipsos etiam inferos sollicitare; sed &, gigantum exemplo, cælum ipsum conscendere, cælestiumque omnium consiliorum, & diuinorum conscios & participes fieri.

Libet obiter vanitatem magicam hîc quoque coarguere, quoniam & eiusmodi leonum imagines, gemmæ insculptas, annuloque inclusas, mederi calculosis prodiderunt. Codex MS. de Sculpturis & Virtutibus lapidum, in quo referuntur sigilla Cehel, è bibliothecâ Serenissimæ *Lib. 3.* CHRISTINÆ Reginae: *Si lapis inuentus fuerit habens in sculpturam LEONEM, & super eum LVNAM & STELLAS; fiat ANNVLVS non aeneus, opifice non loquente, dum prædictus lapis recluditur in ipso. Qui enim hunc ANNVLVM gestauerit, PETRAM in renibus vel vesicâ non habebit, & nec dolorem lateris vel renis nullatenus sentiet.* Hoc ne credamus, ipsa promissi vanitas facit, vetat religio ne experiamur; quamquam alioqui proprio experimento iam satis edocti asperrimos cruciatus esse calculorum.

CAPVT VI.

TABVLA IX. X.

ABRAXAS *Harpocrates.*

GEMMA
35. cum
sequētib.

Lib. 4. de
Abstinēt.
L. 13. c.
17. & 18.

BASILIDIANOS sua omnia ad SOLEM retulisse, & Loti flos ostendit, in eorum portentosis amuletis satis frequens, cum Harpocrate infidente; leone etiam aliquando, & lacerto, SOLIS symbolis, quem Porphyrius tradit, à quibusdam LACERTVM, ab aliis LEONEM appellari. Plinius expensâ nativâ loti arboris: *Est eodem, inquit, nomine & herba, & in Ægypto caulis in palustrium genere. Recedentibus enim aquis Nili riguis, prouenit similis fabæ, caule folijsque densâ congerie stipatis, breuioribus tantum gracilioribusque, cui fructus in capite papaueri similis incisuris, omni que alio modo, intus grana seu milium. Incole capita in aceruis putrefaciunt: mox separant lauando, & siccata tundunt, eo que pane utuntur. Mirum est, quod præter hæc traditur: SOLE occidente PAPAVERA ea comprimi, & integri folijs. Ad ortum autem aperiri, donec maturescant, flosque qui est candidus decidat. Tum de scapo ipso & radice loti: Hoc amplius in Euphrate tradunt, & scapum ipsum, & florem vesperâ mergi usque in medias noctes, totumque abire in altum, ut ne demissâ quidem manu possit inueniri. Verti deinde, paulatimque subrigi, & ad exortum SOLIS emergere extra aquam, ac florem patefacere, atque etiamnum exurgere, ut planè ab aquâ absit altè.*

Lib. 4.

Theophrastus: *Qui Lotus vocatur, in planis parte maximâ*

ma prouenit, cum rura inundantur: huic natura caulis similis fabæ, & fructus eodem modo, verum minores gracilioresque. Nascitur fructus in capite, flos candidus, lilijs foliorum angustia proximus; fructus multi, ac promiscue densi exeunt. SOLE occidente se comprimunt, caputque integunt miram industriam, ad ortum aperiuntur, & super aquam aurgunt; idque facit dum caput perficiatur, floresque defluant. Miretur hoc, qui non obseruauerit quotidiano experimento, herbam Heliotropium abeuntem SOLEM intueri semper, omnibusque horis cum eo verti, vel nubilo obumbrante.

Digitus labiis impresso insidet loto Harpocrates, de quo Plutarchus, Varro, & alij apud Angelum Politianum in Miscellaneis, quorum hic ego sortem faciam ex vsurâ: Non imperfectum esse DEVM, inquit Plutarchus, aut INFANTEM, aut denique LEGVMEN aliquod existimandum, sed rudis imperfectique sermonis minimeque articulati Præsidentem quemdam potius, ac moderatorem. Ex quo etiam DIGITO LABRA COMPRIMIT, argumentum TACITVRNITATIS & SILENTII. Idem in Pythiæ oraculis, vidit Ægyptios principium ortus SOLIS exprimere PICTO PVERVLO, qui LOTO INSIDERET. Marcus autem Varro, libro de Linguâ Latinâ, ita scribit: *Cælum & terra, hi dei iudem, qui Ægyptij Serapis & Isis, et si HARPOCRATES DIGITO significat ut TACEAS.* De hoc etiam intelligendus Ouidius:

Sanctaque Bubastis, varijsque coloribus Apis,

Quique premit vocem, DIGITOQUE SILENTIA suadet.

Hunc igitur silentij deum ex Ægyptiis in sua sacra transfudit Basilides, & Pythagoricum silentium inducens, suos, ut est in communi prouerbio, Harpocrates esse voluit, dum portentosas fingit fabulas, & arcanarum ineffabili-
 liumque

Niceph.
l. 4. Hist.
Eccle-
siast. c. 2.
L. 1. c. 23

Terul-
lian. ad-
uers. Va-
lentinian.
cap. 1.
Angu-
stin. l. de
Hæresib.

liumque rerum scientiam, latentem earum sensum, & inuentionem in infinitum extendit; istaque silentio inuolunda docet apud Irenæum; nec multos scire posse hæc, sed vnum à mille, & duo à myriadibus, sancta silentio magno, solâ taciturnitate cælestia. Sic & Priscillianistæ (qui ex Marcionis & Basilidis olim peste dogma conflatum sectabantur) docebant discipulos suos, ut iuramento interrogati & requisiti, nihil umquam reuelarent de illorum doctrinâ: & ad illius doctrinæ occultationem dicebant esse licitum periurium. Quapropter hanc semper in ore versabant sententiam:

Lura, periura, secretum prodere noli.

GEMMA
40.
Parte al-
terâ tom.
2. Oedipi
Ægy-
ptiaci,
classe II.
cap. 6.

Pænultimi atque vltimi amuleti Harpocratici hanc declarationem adfert doctissimus Kircherus: *In primâ*, inquit, *facie HARPOCRATES loto insidens, flagellum sinistra tenet, dextrâ silentium indicit. Ad radicem loti LEO conspicitur currens cum hac inscriptione: ABRACAE CICIPIM, id est ABRA- XAS OMNIA CIENS. Per LEONEM Momphæa Nilotici incre- menti Præsidentem intelligunt, quod aptè per stellam SIOTHIS seu CANICULÆ capiti LEONIS impositam notant; ad ortum enim Caniculae, SOLE in LEONEM intrante, fit inundatio Nili, Solari numine Harpocratico flagello omnem Beboniam vim adustiuam repellente. Nota hic CICIPIM retrogrado ordine lectum MIPICIC, idem esse ac matrem Isidem, siue Lunam, que in hoc amuleto facilè indigetatur, & Genius Nili & coopera- trix HARPOCRATIS solaris numinis. In posticâ verò parte amuletum hæc nomina inscripta tenet: APXEO IAO MEPMEN- NH, id est, PRINCIPIVM IAO OMNIS FECVNDITATIS. Porro in alio amuleto figura est HARPOCRATIS sine vllis lit- teris; in posticâ tamen parte habetur inscriptio Ægyptiaca, que idem est ac MAGNVS IAO.*

GEMMA
41.

Cete-

Ceterum fallitur Salmasius, vbi ait, Basilidianos *deum* Lib. de Annis Climact. ricis, illum, quem vocarunt *Σαβαώθ*, iuuenis specie pinxisse, cacu-
mini herbe cuiusdam insidentem, cum flagello in sinistra manu,
& alterius digito ad os admoto. Patet ex dictis hunc non
alium esse, quam Abraxam HARPOCRATEM loto in-
sidentem; neque quidquam ad rem facit inscriptio C A-
B A Ω, quæ etiam in aliis Abraxis reperitur cum imagine
Hecates, & soliti monstri capite galli. Quæ verò formâ
Gnostici esse prædicarent *Σαβαώθ*, quem IVDÆORVM
DEVM appellabant, docet Epiphanius hisce verbis: *Quod* Hæresis 26
ad SABAOTH pertinet, hunc ASINI quidam, alij PORCI fi-
gurâ constare censent. Ob idque Judæis, aiunt, suillis carnibus
interdixerat. Hunc esse cæli terræque conditorem, tum eorum,
qui consequuntur, cælestium orbium, Angelorumque suorum. Et
post pauca: Illud porro infelices illi ad fabulam adiunxerunt,
eidem SABAOTH capillos esse muliebres. Quod scilicet vocem
illam SABAOTH Principis alicuius esse nomen arbitrentur,
neque illud intelligant, ubicumque ita dicitur: Hæc dicit Do-
minus Deus SABAOTH, non cuiuspiam id esse proprium no-
men, sed prædicando potius Numini velut quoddam laudatio-
nis vocabulum adhiberi. Quippe Dominus SABAOTH, idem
Hebraicè quod EXERCITIVVM significat. Sed isti furore at-
que amentia perciti, ad Domini sui iniuriam eum, qui nusquam
est, inquirunt, & eum, qui est reipsâ, vel semetipsos potius
perdiderunt.

Eiusdem originis est apud Gentes *צבאות יהוה* Iehouah
Sabaoth, seu SABAZIT IOVIS nomenclatura; cui qui ini-
tiabantur, anguem, in quem mutatus Iuppiter, seu dra-
conem per sinum ducebant. Clemens Alexandrinus:
SEBASIORVM utique mysteriorum symbolum est Deus si-
num peruadens. Arnobius: Ipsa nouissime sacra, & ritus ini-
tiatio- Apud Eusebiū lib. 2. de Prepar. cap. 3. Lib. 5.

Lib. de Errorib. profana relig. tiationis ipsius, quibus SABADIIS nomen est, testimonio esse poterunt veritati, in quibus aureus coluber in sinum demittitur consecratis. Firmicus denique: SEBASIVM colentes IO-
VEM, anguem, cum iniantur, per sinum ducunt.

CAPVT VII.

TABVLA XI.

ABRAXAS Bromius Pater, Calix Marcosiorum,
Horus, Isis.

GEMMA
42.

L. 1. Sa-
turnal.

PRIMA huius tabulæ Gemmâ Bacchum repræsentari nullus dubito: in eâ siquidem vir coronâ radiatâ caput redimitus, demissâ veste, sinistram cum indice protendit ad litteram X, dextrâ calicem attollit, subiectâ etiam notâ ☉, quæ condemnationem, vt X absolutionem signat. Ac primùm quidem radiis coronatur, quòd Liber Pater, atque Apollo, vnus idemque sit. Vnde Macrobius: *Quæ de APOLLINE diximus, possunt etiam de LIBERO dicta existimari. Nam Aristoteles, qui Theologumina scripsit, APOLLINEM & LIBERVM PATREM, vnum eundemque DEVM esse, cum multis alijs argumentis asseuerat, tum etiam apud Ligyreos ait in Thraciâ esse adytum LIBERO consecratum, ex quo redduntur oracula. Sed in hoc adyto vaticinari plurimo mero sumpto, vti apud Clarium, aquâ potâ, effantur oracula. Apud Lacedæmonios etiam in sacris, quæ APOLLINI celebrant, Hyacinthia vocantes, hæderâ coronantur BACCHICO RITV. Item Bæotij Parnasum montem APOLLINI consecratum esse memorantes, simul tamen in eodem & ORACVLVM*
DEL-

DELPHICVM, & SPELVNCAS BACCHICAS uni Deo consecratas colunt. Vnde & APOLLINI & LIBERO PATRI in eodem monte res diuina celebratur. Pergit deinde, & multis argumentis docet, etiam liquidioribus, SOLEM & LIBERVM PATREM eiusdem numinis habendum.

Indicem porrigit Bacchus versus notam absolutio- nis X; quia, vt Seruius satis ridiculè, LIBERI PATRIS *In I. Georgic.* sacra ad PURGATIONEM ANIMÆ pertinebant: & sic ho- mines eius mysterijs PURGABANTVR, sicut vannis fru- menta purgantur. Vnde LIBER, ab eo quòd LIBERET, dictus.

Primo aspectu referebam & alteram Gemmam cum *GEMMA* auersâ in inscriptione ΙΑΩ, ad eiusdem Bacchi cantharum, *43.* qui etiam in Bœotiorum nummis argenteis visitur. Nam, vt Cornelius Labeo apud Macrobiū: LIBER PATER *L. 1. Sa- turnal. Hæresi 26* & SOL *1^a* significatur. Et Epiphanius de Gnosticis: *Se,* inquit, unguento perfundunt, & lauant, & CONVIVIA celebrant, & EBRIETATI indulgent. Sed superpositi cantharo radij in modum fulminis, additaque hinc inde cor- nua copiæ me admonuerunt calicis Marcosiorum, & eius gratiæ scilicet, & rerum omnium abundantia, quam ab illo spondebant, dum magicâ vanitate, etiam de mensâ sacrâ, suas ederent præstigias, & accumbentibus illuderent; vt apud Plinium Anaxilaus, qui sulphur can- *Lib. 35. cap. 15.* dens in calice nouo, prunâque subditâ, circumferens, exarde- scentis repercussu pallorem dirum velut defunctorum offun- debat conuiuis. Irenæus & Epiphanius de Marco hæretico, *Irenæus lib. 1. c. 8. idemque apud Epiphan. Hæresi 34* à quo Marcosiorum secta pullulauit: Anaxilai somnia cum eorum, quos Magos vocant, versutiâ coniungens, atque ijsce prestigijs & artibus illudens, spectatores omnes ac fautores suos in stuporem admirationemque conuertit: quod ipsum ad *POCVLA* bodiernam usque diem sectatores illius faciunt.

VINO TEMPERATA, gratiarum actionem simulans, & solemnem precationis formulam longiorem adhibens, purpurea rubraque ut appareant, efficit; adeò ut supernam illam celestemque gratiam, ad eius inuocationem, suum in illa vasa sanguinem instillare putes, atque adstantium nemo sit, qui non liquorem hunc gustare vehementer appetat, quò eius animum diuina illa, quam Magus implorat, gratia uberrimè perfundat. Præterea mulieribus temperata illa VASA porrigens, coram se benedicere iubet. Tum aliud POCVLVM eo, cui benedictionem mulier impertijt, longè capacius proferens, & in id è minore illo transfundens, ita præfatur: Illa quæ est ante omnia inexcogitabilis & inenarrabilis gratia adimpleat tuum intus hominem, multiplicet in te agnitionem suam, insemnans granum sinapis in bonam terram. His dictis statim infelicem illam in furorem vertit, & præstigiarum se artificem comprobat. Repentè enim MAIUS illud POCVLVM, in quod MINVS defusum est, sic repletur, ut sese liquor superfundat. Hæc & ijs similia pleraque faciens, compluribus illusit, & secum abduxit. Clemens Alexandrinus hanc perstringens hæreticorum licentiam promiscuam quidlibet in annulos insculpendi, monet à veris Christianis non rectè geri eiusmodi pocula Gemmis impressa: Neque enim, inquit, Idolorum sunt imprimendæ facies, quibus vel solis attendere prohibitum est. Sed nec ensis vel arcus ijs qui pacem persequuntur, nec POCVLA ijs, qui moderati sunt ac temperantes.

HORVM etiam Basilidianum hîc damus cum barbarâ inscriptione ΙΑΩ CABPAΩ. Repræsentatur cum vpupâ, quòd summè pius, inquit Pignorius, Osiridem parentem à Typhone interemptum cultus fuerit. Vpupas enim apud Ægyptios censerî scribit Ælianus, quòd in parentes piæ sint. Idemque alibi tradit, vpupam Indorum Regi in deliciis esse,

Lib. 3.
 Pedag.
 cap. 11.
 r. 247. A.
 GEMMA
 44.
 In Expositione
 Mensæ
 Iſiacæ.
 L. 10. de
 Histor.
 animal.
 c. 17. &
 l. 16. c. 5.

esse, & recitat fabellam Brachmanibus familiarem, quæ pietatem in parentes commendet.

Vitis obuoluitur Horus, vt in cunis infantes; quo statu deorum simulacra apud Ægyptios fingi scribit Heliodorus; quo habitu Isidis sacerdotes vfos fuisse testatur Apuleius vbi ait: *Antistites sacrorum proceres illi, qui candido linteamine cinctum pectorale ad vsque vestigia strictim iniecti.* Lib. 3.
Lib. 11.
Metamorph.

Idem Horus, SOL etiam est cum aliis plerisque omnibus diis Basilidianis: nam *apud Ægyptios, inquit Macrobius, APOLLO, qui est SOL, HORVS vocatur: ex quo & HORÆ viginti quatuor, quibus dies noxque conficitur, nomen acceperunt, & quatuor tempora, quibus annuus orbis impletur, HORÆ vocantur.* L. 1. Saturnal.

Vltima huius Tabulæ Gemma, pretiosissimum Serenissimi Archiducis LEOPOLDI GVILIELMI cimelium, GEMMA
45. Isidis Apotheosin refert, & triumphum de repudiato Typhone. Iulius Firmicus: *In sacris suis addunt tragica & funesta calamitatis metuende certamina. Incestum cum sorore adulteriumque aiunt commissum, & hoc facinus seueris mariti animaduersionibus vindicatum.* L. de Errore prophanar. relig. ISIS soror est, OSIRIS frater, TYPHON maritus. Is cum comperisset ISIDEM vxorem incestis fratris cupiditatibus esse corruptam, occidit OSIRIN, artuatimque lacerauit, & per omnes fluminis ripas miseri corporis palpitantia membra proiecit. Isis repudiato TYPHONE, vt & fratrem sepeliret & coniugem, adhibuit sibi Nephten sororem sociam, & ANVBIM venatorem, cui ideo CANINVM CAPVT impositum est, quia lacerati corporis partes artificio CANIS VESTIGANTIS inuenit. Eundem Osiridem Lactantius & Minutius Felix, Isidis filium (vt infra in Abraxâ Anubide) Eusebius maritum, fratrem, & filium fuisse scribunt.

In I.
Georgi-
cor.

Lib. de
Iside &
Osiride.

Vt ut sit, in imo Gemmæ Isis perditum Osiridem luget, deque eo vestigando inquit consilium cum Cynocephalo filtrato. A tergo eiusdem Isidis cribrum est, de quo Seruius: *Dicitur OSIRIDIS membra à TYPHONE dilaniata ISIS CRIBRO superposuisse.* Eam inter & Cynocephalum apparent caput angui abscissum, & funiculi partes compositæ in hunc modum ↗ Plutarchus de eiusmodi mysteriis ex fabulâ Osiridis, Isidis, Hori & Typhonis: *Narrant, inquit, subinde compluribus ad HORVM transfuentibus, pellicem quoque TYPHONIS, nomine Thucridem, ad eum se contulisse, & ANGVEM, qui eum persequebatur, ab HORI hominibus fuisse occisum, ideoque adhuc FVNICVLVM in medium proijci, & conscindi.*

Lib. II.
Metam.

Apuleius
ibid.

Plutar-
chus lib.
de Iside,
& Osiride

In medio Gemmæ epulæ sunt in pompâ Isidis celebrari solitæ, quas Apuleius vocat *Religionis ample SVAVES EPVLAS, & FACETA CONVIVIA.*

A dextris accumbentium cista est, non illa secretorum capax, & penitus celans operata magnificæ religionis; sed in quam Osiris inclusus Typhonis insidiis, & abiectus in flumen. *Narrant siquidem metitum furtim TYPHONEM corpus OSIRIDIS, ad magnitudinem eius ARCAM apparasse elegantem exacteque ornatam, eamque in CONVIVIVM intulisse. Quam ubi conuiuie cum voluptate atque admiratione spectassent, per iocum promississe TYPHONEM se dono ARCAM huic daturum, qui inclusus quantitatem eius exæquaret. Cum omnes periculum fecissent, neque cuiquam quadraret, OSIRIM in eam ingressum decubuisse. Ibi eos, qui intererant, accurrisse, & operculum ARCÆ iniectisse, & quâ clavis externè, quâ liquido plumbo immisso cum obfirmassent, ad Nilum detulisse, ac in mare demisisse per Taxiticum ostium, ubi gustatus à LEPIDOTO, siue SQVAMEO, PHAGRO, & OXVRYNCHO pisci-*

piscibus, quos præ alijs execrantur Ægyptij. Vnde piscis vitur à sinistris eorumdem accumbentium, atque etiam leo, reiectus ab Horo in inquisitione Osiridis: *Ferunt, inquit Plutarchus, OSIRIDEM HORO ab inferis præsto* *Ibid.* *adfuiffe, eumque ad prælum instituisse, atque exercuisse; percunctatum etiam fuisse, quid pulcherrimum putaret. Cumque respondisset HORVS: Vlcisci patrem & matrem iniuriã affectos; vlteriùs quæsuisse, quodnam animal ad pugnam eunti censeret vtilius. Cùm EQVVM respondisset HORVS, miratum fuisse, & in dubium vocasse, quòd non LEONEM potiùs quàm EQVVM dixisset: respondisse HORVM, esse LEONEM vtilem indigenti auxilio, EQVVM autem facere ad instandum hosti, eumque interficiendum His auditis delectatum OSIRIM fuisse, vt qui satis instructum ad pugnam HORVM sentiret. Meminit & Apuleius Cymbij ansati, vbi de Pompâ Ifidis, *Lib. II.* *Metam.* & vasculi in modum papillæ rotundati, de quo lacte libabant; quæ duo etiam in Gemmâ videre est.*

Sub mensâ aspis, tripus, & gallus. Ac de ASPIDE quidem idem Apuleius: *Insurgebat ASPIS, caput extollens arduum, cervicibus latè tumescentibus.* Per tripodem verò Suidas significari ait triplicem temporis præteriti, præsentis & futuri differentiam. Pulcherrimo symbolo ipsius *In T. I. I.* Ifidis, quam Apuleius vocat *Matrem siderum, Parentem temporum, Seculorum progeniem initialem.* Gallum denique huic emblemati symbolico adhibitum fuisse reor, quòd hilares hæcæ cæremonias & festiua spectacula auspiciarentur ab ortu Solis, cui gallinaceus sacer. Iterùm Apuleius: *Noctis atræ fugato nubilo SOL EXVRGIT aureus, & ecce discursu religioso, ac prorsus triumphali, turbula complent totas plateas.*

In summo Gemmæ sedet Isis velut consecrata, expansis brachiis, pedibus calcans Typhona, iamque

Auienus. DIGNA POLI CONSORS, & cura LATRANTIS ANVBIS. Accurrunt hinc inde equites duo, & luctu in lætitiã mutato, signa gestantes.

Lib. 1.

Postremum ad amuleti huius Isiaci vanitatem commendandam scribit Diodorus, ISIDEM plurium inuentricem ad morbos medicamentorum, & medicinæ arti admodum contulisse; eamque IMMORTALITATE quoque potitam gaudere hominum cultu, inque eorum VALETVDINE præcipuè versari. Quin etiam in somnis opitulatur palàm eis, quos censuerit dignos, tum ostendens suum NVMEN, tum erga GENITES CVRANDAS munificentiam. Signa horum esse dicunt non Græcas fabellas, sed OPERA CERTA: omnis enim fermè orbis HANC DEAM colit propter manifestas eius MORBORVM CVRAS. Etenim in somnis illam dicunt non rectè valentium MORBIS AVXILIA præbere; & qui eius monitis obtemperant, præter opinionem curari, etiam quorum Medici salutem desperarint. Visu quoque, aut aliâ corporis parte debiles, eius deæ numen implorantes, in pristinam valetudinem restituuntur. Quibus adiungit Pignorius nummum æreum Claudij Imperatoris, in quo Isis cum sistro & situlâ inscribitur: SALVS AVG. Tales miseris officias obtudebat diabolus.

*In Expositione
Mense
Isiaca.*

CAPUT VIII.

TABULA XII. XIII.

ABRAXAS Κυνοκέφαλος, Ἄνυβις, Ἐγμαύβις, *sive Mercurius: sacrum Mithriacum, Sole Arietem permeare incipiente.*

DE Mercurio scribit Lucianus, postquam Isidi in Ægyptum trananti præiisset, ex adolescente Κυνοκέφαλον factum. Tradunt autem (Diodori verba sunt) Osiridem Ægypti Regem, regno constituto, rerumque omnium curâ Isidi uxori permisâ, tradidisse ei MERCVRIVM, cuius consilio, quoniam prudentiâ videretur excellere inter amicos, vteretur. Idem postea: Deum, qui apud eos ANVBIS vocatur, CAPITE fingunt CANINO, significantes CVSTODEM corporis Osiridis atque Isidis fuisse. Quidam asserunt, Isidis canes, quo tempore Osiris quaesitus est, & feras & obuios omnes amouentes, unâ Osiridis corpus inuestigasse. Ideoque in festis Isidis præire canes pompam, veteri more antiquam erga canes gratiam ostentante. Eusebius de animalium apud Ægyptios consecratione: Sunt qui tertiam eiusmodi cultus causam proferant, utilitatem eam, quam ex hoc animantium genere perciperent, canes vsui cum ad venationem, tum ad custodiam hominibus esse; quam ob causam deum illum, quem ANVBIM nominant, CANINO esse CAPITE, ut eum Osiridis & Isidis Prætorianum fuisse militem significant. Quamquam non desunt, qui velint Isidem, quo tempore Osirin quaereret, præeuntes secum duxisse canes, qui feras, & obuium

In Dialogis Mithriacis.

L. 1. c. 2.

L. 2. c. 4.

Lib. 2. de

Prepar.

Euangel.

cap. 1.

obuium quemque summouerent. Seruius ad illa Virgilij:

Lib. 8.
Æneid.

Omnigenumq; DEVM MONSTRA, & LATRATOR ANVBIS:

Lib. de
Iside &
Osiride.
Lib. 1.
Saturnal.

Quia, inquit, capite CANINO fingitur, hunc volunt esse MERCVRIVM, ideò quia nihil est cane sagacius. Hinc Plutarcho Ἀῤῥῆσις, & Ἐρμῆσις, quamquam vnum ab altero distinguat. Mercurium porò eundem esse atque Apollinem siue Solem, vel hinc apparet, inquit Macrobius, quòd apud multas gentes stella MERCVRII ad APOLLINIS nomen refertur. Et quòd APOLLO Musis præsidet, MERCVRIVS sermonem, quòd est musarum munus, impertit. Præter hæc quoque MERCVRIVM pro SOLE censerì multa documenta sunt. Primum, quòd simulacra MERCVRII pennatis alis adornantur; quæ res monstrat SOLIS velocitatem. Nam quia mentis potentem MERCVRIVM credimus, appellatumque ita intelligimus ὁρῶ τῆ ἐπιμῆθεν, & SOL mundi mens est (summa autem est velocitas mentis, ut ait Homerus, ὠρεὶ πῆρῶν ἢ ἰόνῳα) ideò pennis MERCVRIVS, quasi ipsâ naturâ SOLIS ornatur. Hoc argumentum lucidiùs Egyptij absoluunt, ipsius SOLIS simulacra pennata fingentes, quibus color apud illos non vnus est. Alterum enim ceruleâ specie, alterum clarâ fingunt. Ex his clarum Superum, & ceruleum Inferum vocant. Inferi autem nomen SOLI datur, cum inferiore hemispherio, id est hiemalibus signis, cursum suum peragit: Superi, cum partem Zodiaci ambit æstiuam. Eadem circa MERCVRIVM sub aliâ fabulâ fictio est, cum inter superos & inferos deos administer ac nuntius existimatur.

Sed iam ad singula amuleta propiùs accedamus, cuiusmodi nonnulla, utique in Gemmis, & mundo muliebri, Cleopatram habuisse docet Prudentius, vbi canit:

Lib. 2.
contra
Symmac.

Quasdam victa dedit CAPITIS Cleopatra CANINI
Effigies.

Primum etsi Gnosticorum appareat, inquit Kircherus, GEMMA
 Ægyptiacum tamen esse, litteræ Coptæ, quibus inter Hierogly- 46.
 phica similes passim reperiuntur, clarè ostendunt: accedit, quod Prodromo Copti c. ultimo.
 Gnostici nihil non ab Ægyptijs desumpserint. Duæ nimirum,
 notante Salmasio, præcipuè linguæ ad hæc *πλίσματα* Lib de
 videbantur quasi sacræ & legitimæ, per quas aliqua efficacia im- Annis.
 primi crederetur consecrationibus earum sermone conceptis & Clima-
 Æteric.
 scriptis, Ægyptiaca nempe & Assyria, siue Chaldaica, ut Iam-
 blicus docet in Epistolâ ad Porphyrium. Rationem huius rei
 addit, quia sacrarum Gentium (quales Ægyptiaca & Assy-
 ria censita olim fuere) sacram quoque, & sacris conuenientem
 dialectum voluerunt. Placitus ergo dijs eorum sermo, &
συγγωνίς, quia primæ eo sermone Gentes deorum appellationes
 & cultus hominibus prodiderunt.

Altera Gemma quantiuis pretij, Trochus est è Calce- GEMMA
 donio, cum imagine Cynocephali Isiaci. Forma est hexa- 47.
 gona, angulis in cuspidem desinentibus, quâ crystallos
 ab ortu, & ipsâ naturâ perpetuò oriri, nec umquam ali-
 ter, multis docet Andreas Cæsalpinus libro de Metall-
 cis; ostenditque flecti in cuspidem latera deficiente ma-
 teriâ; quæ cum purior quoque sit, & magis constringi-
 tur, & clarior apparet. Omnino, ut in hac Gemmâ,
 quam ob oculos habuisse videri possit Plinius, ubi de
 adamante Indico: *Quadam*, inquit, *CRYSTALLI* L. 37. c. 4
cognitione, colore translucido non differt, & laterum SEXANGV-
LO LÆVORE TURBINATVS in MUCRONEM. Hinc & So- Cap. 36.
 lino *Crystallus* SEXANGVLATA. Iam verò apud Poëtas
 crebra mentio rhombi seu turbinis, qui in sacris magi-
 cis voluebatur à veneficis. Horatius in Canidiam:

*Iamiam efficaci do manus scientiæ
 Supplex, & oro regna per Proserpinæ,*

Per

*Per & Diane non mouenda numina,
Per atque libros carminum, Valentium
Refixa celo deuocare sidera,
Canidia, parce VOCIBVS tandem SACRIS,
Citumque retrò solue, solue TVRBINEM.*

Lib. 9. Et Martialis:

Epigr. 30

*Quæ nunc THESSALICO Lunam deducere RHOMBO,
Quæ sciet hos illos vendere lena toros?*

Rhombum eiusmodi etiam TROCHVM appellari ait Interpretes Theocriti. Sed hanc gemmam lusoriam fuisse, & ad iactum alexæ digitis circumactam, facit vt existimem imago vni laterum impressa, quæ Cynocephalum Isidis exhibet, subscriptis characteribus, humi insidentem, opem extremam implorantis habitu, aperto ad planctum pectore, velato capite, vt in luctu, de quo Minucius Felix in Octauio: *Isis perditum filium cum CYNOCEPHALO SVO, & caluis sacerdotibus luget, plangit, inquit: & Isiaci miseri cedunt pectora, & dolorem infelicissima matris imitantur: mox inuento paruulo gaudet Isis, exultant sacerdotes, CYNOCEPHALVS inuentor gloriatur, nec desinunt annis omnibus vel perdere quod inueniunt, vel inuenire quod perdunt. Nonne ridiculum est vel lugere quod colas, vel colere quod lugeas?* Lactantius: *Isidis Ægyptia sacra sunt, quatenus filium paruulum vel perdiderit, vel inuenerit. Nam primò sacerdotes eius deglabrato corpore sua pectora tundunt; lamentantur, sicut ipsa, cum perdidit, fecerat. Deinde puer producit quasi inuentus, & in latitiam luctus ille mutatur. Hoc idem ferè accidit in alexæ ludo, qui etiam in sacris, præsertim Ægyptiacis, usurpabatur; vt nimirum dum illa iacitur, vel lugere cogaris quòd perdideris, vel habito Cynocephalo, seu quæsito vultu tali, cum eo exultare,*
de

L. 1. c. 21

de lucro tibi gratulari, in eos denique plausus & voces
crumpere,

— *populus quas clamat, Osiri*

Iuven.

Satyr 8.

Actu 5.

Afinaria.

Sc. 2.

Suetonius in

August.

Lib. 2. de

Arte.

Inuento, felici sagacitate Cynocephali. Plautus: Pueri
PLAYDITE, & mihi OB IACTVM cantharo mulsum date.
Apud Romanos nonnumquam, talis iactatus, ut quisque
CANEM aut senionem miserat, in singulos talos singulum
denarium conferebat; quos tollebat uniuersos, qui Venerem
iecerat. Hinc damnosi CANES Ouidio, itidemque Propertio,
cui & Veneris talus secundus:

Me quoque per TALOS Venerem quærente SECUNDOS,

Lib. 4.

Semper DAMNOSI subsiliere CANES.

Eleg. 9.

Contrà ac Ægyptiis accidit, apud quos Cynocephali
vultus fortunatissimus. Et verò de tali exercitatione in
ipsis sacris Pausanias: *Quà ad mare descenditur, amnis est*
Buraicus nomine. In proximâ speluncâ non utique magnum
Herculis signum, Buraico & ipsi cognomen: Oraculi SORTES
capiuntur ex tabulâ per TALOS. Qui consultum venere,
precatione ad signum peractâ, votisque nuncupatis, TALOS
ex eâ, quæ in promptu est, copiâ iaciunt quatuor super men-
sam. Inscripti sunt certis notis TALI singuli: earum illi no-
tarum interpretationem in tabulâ, similitudinem secuti, requi-
runt. Apuleius de Pompâ Isidis: Gaudio delibuti populares,
TALOS, verbenas, corollas ferentes, exosculatis vestigijs deæ,
quæ gradibus hærebat argento formata, ad suos descendunt
lares. Clemens Alexandrinus de vsu arcano & facto non
tantùm tali, sed etiam trochi, rhombi ac turbinis, vbi
de mysteriis Bacchi apud Eusebium: Non inutile fuerit
ARCANI SACRI symbola, inutilia licet, hoc loco subiicere,
ut omnium iudicio sensibusque damnentur. Sunt hæc: Ασεά-
γαλ, Σφαίρα, Στερόβιλλ, Μήλα, Ρόμβος, Εσπίρον, Πόκ

Lib. 7. in

Achaicis

Lib. 11.

Metam.

Lib. 2. de

Prepar.

Euang.

cap. 3.

N

TALVS,

TALVS, *pila*, TROCHVS, *poma*, TVRBO, *speculum*, *vellus*.
 Idem suprà: *Fam verò & Ægyptiorum penetralia, & ma-*
nium apud Hetruscos vaticinationes in tenebris iaceant: ve-
sana profecto illæ sunt infidelium hominum fallendi artes, &
comparatæ ad puram putamque fraudem, quasi ALEÆ &
 SORTIS officinæ. Acutè, vt solet, Firmicus: O miser homo,
 INVENISSE te nescio quid gaudes, cum animam tuam ex
 ISTIS SACRIS per annos singulos perdas. Nihil illic inuenis
 nisi SIMVLACRVM quod ipse posuisti, nisi quod iterum aut
 queras, aut lugeas. Quere potius spem salutis, quere exor-
 dium lucis, quere quod te summo Deo aut commendet, aut
 reddat. Et cum veram viam salutis inueneris, GAUDE, &
 tunc erectâ sermonis libertate PROCLAMA: Εὐφραίνου, σωχαι-
 εῖται, cum ab his calamitatibus post poenitentiam tuam summi
 Dei fueris indulgentiâ liberatus.

Lib. de
 Error.
 Profan.
 religion.

GEMMA
 48.

In tertio huius tabulæ amuleto fedet Anubis, quem
 adorat homo nudus & prostratus, interposito fulmine
 trifulco, & supposito cancro. De hoc portentoso simula-
 cro eiusque cultu Iuuenalis:

Satyr. 15

Oppida tota CANEM venerantur.

L. 1. Car-
 minum.

Et Sedulius:

Quis furor est? que tanta animos dementia ludit?

Vt volucrem, turpemque bouem, tortumque draconem,

Semihominemque CANEM SUPPLEX HOMO PRONVS
 ADORET?

Hæres. 26
 Parte al-
 terâ tom.
 2. Oedipi
 Ægy-
 ptiaci,
 classe II.
 cap. 6.

Certè Gnostici Basilidiani nudi, vt Gemma exhibet, ac
 manibus pollutione suâ contaminatis orabant. Epipha-
 nius: Cum insaniam in seipsis conceperint, imbutis manibus
 turpitudinis suæ surgunt, & manus suas inquinatas habentes,
 NVDI TOTO CORPORE PRECANTVR. Kircherus scribit,
 esse Talisma astrologicum, SOLE in CANCRO constituto inci-

sum horâ IOVIS, quo subtilitatem intellectus & honores gestantes, illud se impetrare à MERCURIO & IOVE putabant.

De sequenti Gemmâ, quæ est prima tabulæ XIII. idem GEMMA
Kircherus: Talisma, seu camea est ANUBIDIS, dextrâ bacu- 50.
lum $\rho\epsilon\iota\upsilon\omega\upsilon\omega\phi\omega\upsilon$, sinistrâ enses portans, & MERCURIO dedi-
catum est, quo & fecunditatem & malorum profligationem
sibi spondebant.

Amuleti 51. schema eidem Kirchero OSIRIS est GEMMA
 $\rho\epsilon\iota\upsilon\omega\upsilon\omega\phi\omega\upsilon$, calathum in capite portans, manu dextrâ baculum 51.
cucucomorphyum cum lituo & gnomone, sinistrâ crucem ansa-
tam in formam bifurcatam gestans, & notat SOLARE nu-
men per ACCIPITRINVM caput significatum. Sed huic viri
doctissimi interpretationi repugnat $\iota\omega\tau\psi\iota\alpha$, quæ & sub- GEMMA
iectâ non multum absimili Gemmâ Rubenianâ confir- 53.
matur.

Anubim item videre est ringentem, reticulatâ ad pe- GEMMA
ctus veste, cetera sindone tectum, & cum situlâ, quæ in 52.
sacris Isis gestabatur. Lucianus in Deorum Concilio:
Hæc omnia adhuc mediocria, & aliquo modo ferenda sunt:
ceterum tu, ô CANINO RICTV hyans Ægyptie, qui SYN-
DONE amictus es, quisnam esse gloriaris, ô optime, aut quo-
modo DEVS esse contendis LATRANDO? Idem in deâ Syriâ:
VAS vnusquisq; aquâ repletum PORTAT, idq; cerâ obsignatur.

De penultimo Cynocephalo, Fortunius Licetus: GEMMA
Eto qui pingitur in schemate CYNOCEPHALVS, dextrâ manu 54.
caduceum, sinistrâ gerens palmæ ramum viridem, ANUBIS Lib. de
est, Ægyptiorum Rex, ob rectè gubernatam Rempublicam Gemmis
à subditis inter deos relatus, & eâ formâ cultus MERC- Annula-
RIVS. Sed malè edita fuerit Gemma, in cuius archetypo rib. c. 106
haud dubiè læuâ caduceum, dextrâ palmam gesserit
Mercurius, & qualis apud Apuleium: Attollit CANIS Lib. II.
cerui- Metam.

ceruices arduas ANVBIS, LÆVA CADUCEVM ferens, DEXTRA PALMAM virentem quatiens. Macrobius de caduceo eiusdem Mercurij: In Mercurio, inquit, SOLEM COLI etiam ex CADUCEO claret, quòd Ægyptij in specie draconum maris & femine coniunctorum figurauerint Mercurio consecrandum. Hi dracones parte mediâ voluminis sui inuicem in nodum, quem vocant Herculis, obligantur, primæque partes eorum reflexæ in circulum, pressis osculis ambitum circuli iungunt; & postmodum caudæ reuocantur ad capulum caducei, ornaturque alijs ex eadem capuli parte nascentibus. Argumentum caducei ad genituram quoque hominum, quæ Genesis appellatur, Ægyptij protendunt, deos præstites homini nascenti quatuor adesse memorantes, $\delta\alpha\mu\omega\alpha, \tau\upsilon\chi\lambda\omega, \xi\epsilon\phi\acute{\alpha}, \alpha\iota\alpha\gamma\chi\omega$. Et duos priores SOLEM & LVNAM intelligi volunt, quòd SOL auctor spiritus caloris ac luminis, humane vitæ genitor & custos est; & idèò nascentis Demon, id est Deus creditur. LVNA $\tau\upsilon\chi\omega$, quia corporum præsul est, quæ fortuitarum varietate iactantur. Amor osculo signatur, Necessitas nodo.

GEMMA 55. Gemmam vltimam retulit etiam Kircherus ex Pignorio, atque ita interpretatus est: Figura humana, duobus capitibus CANINIS, palmam in manu dextrâ tenens, stellis circumdata, infra quam veluti homo è tumulo surgens conspicitur. Quo quidem nihil aliud indigetatur, nisi ANVBIS, seu MERCVRIVS, teste Plutarcho, vtriusque horizontis, inferi & superi, custos; ac proinde DVOBVS capitibus CANINIS pingitur. Hic idem animarum ex inferis reductor à Diodoro describitur; hinc palmam victoriae symbolum gestat, & flammam, quâ indicatur animas à pœnis persolutis apud inferos, singulas spheris & stellis mox inuehendas. Additque huic amuleto simile esse illud, quod nos numero 49. exhibemus, in quo Mercurius $\kappa\omega\upsilon\mu\omega\sigma\phi$ & biceps, cum duabus figuris

figuris supra canales binos vasis Nilotici. Sed non animaduertit vir alioqui perspicacissimus, figuræ humanæ, quam dicit esse duobus capitibus caninis, alterum caput humanum esse, alterum dumtaxat caninum ab huius ceruicibus prodiens. Præterea nihil adfert de cultro, seu gladiolo, qui velut obijcitur gutturi surgentis è tumulo. Quocirca si mihi liceat scripsisse quæ in mentem veniunt, non dissimulabo existimare me, hanc gemmam nihil aliud esse, quàm imaginem quamdam sacri Mithriaci, & Solis Arietem permeare incipientis; vnde & illi à fronte cornua nascentia. Nam in Mercurio Solem coli, imò Mercurium eundem esse atque Apollinem, iam ex Macrobio docuimus; nec flammam, sed aspergillum, quale in nummis inter insignia Pontificatus, gestare videtur mithras. Et Tertullianus, Lampridius, Suidas, alijque memorant, intinctos aquâ Mithræ initiandos: mimicum etiam referunt eorundem martyrium, redemptionem coronæ sub gladio, eandem coronam oblatam ac reiectam interposito item gladio. Quæ omnia tam appositè, tam accommodatè refert & hæc Gemma, vt magni intersit eam intueri attentius; cum nihil ad maiorem lucem illis scriptoribus faciendam adferri possit, nisi quis motosior coronam pro palmâ desideret, perinde ac si vtrumque non soleret vsurpari pro symbolo victoriæ, quam Mithras expectare iubebat ficto illo martyrio milites suos initiatos. Iulianus Imperator de Sole, cum in Arietem intrat, animas sursum euehente, vt in Gemmâ, dequæ illius eiusmodi arcanis sacris: *Quòd, inquit, à terrâ* Orat. 5. SOL trahat omnia, quòd ea velut fomento quodam & admirabili calore suscitè ac vegetet, cum, vt opinor, ad exquisitam subtilitatem segregando excernendoque corpora producit;

tum quòd ea, quæ deorsum vergunt, attollat ac subleuet, ex
 ijs occultarum illius virium argumenta capere licet. Nam qui
 corporeo calore talia in corporibus efficit, nōne per arcanam,
 corporisq̄e prorsus expertem, ac diuinam sinceramq̄e radijs
 illius insidentem naturam, multò magis ad se FELICES ANI-
 MAS attrahet & extollet? Quocircà cūm ex ijs, quæ dicta
 sunt hæcenus, constet, lumen istud dijs immortalibus, ijsq̄e
 qui ATTOLLERE sese cupiunt, esse cognatum; idem verò
 hoc in mundo nostro crescere tum solet, & dies esse nocte lon-
 gior, quando ARIETEM permeare SOL rex incipit: unà illud
 ostendimus, eiusdem Dei radios vim quamdam habere SVB-
 VEHENDI, non manifestā solūm efficacitate, sed etiam occultā:
 quā quidem INNUMERABILES ANIMÆ IN SVBLIME
 PROVECTÆ sunt, splendidissimum è sensibus, SOLIQUE ma-
 ximè similem secuta. Iam verò si arcana illa & mystica per-
 sequi velim, quæ circa septem radijs insignem deum Chaldeus
 celebravit, ut per illum ANIMAS IN SVBLIME prouebat,
 obscura quedam eloquar, & in vulgus ignota maximè; ta-
 met si beatis illis hominibus, qui Theurgicis sacris operantur,
 probè sint cognita. Idèò hæc in præsentī silentio præteribo. Ter-
 tullianus de aquæ intinctione, & ficto martyrio in eius-
 modi sacris: TINGIT & ipse [diabolus] quosdam utique
 credentes & fideles suos; expiationes delictorum DE LA-
 VACRO repromittit, & sic INITIAT MITHRÆ, signat il-
 lic in frontibus MILITES SVOS, celebrat & panis oblatio-
 nem, & IMAGINEM RESVRRECTIONIS inducit, & SVB
 GLADIO redimit CORONAM. Idem alibi de Mithræ mi-
 lite: Cūm initiatur in speleo, in castris nempe tenebrarum,
 coronam INTERPOSITO GLADIO sibi oblatam quasi mi-
 mum martyrij, dehinc capiti suo accommodatam, monetur
 obuiā manu capite depellere.

Lib. de
 Prescri-
 ptionib.

Lib. de
 Coronâ
 Militis

Ritu haud absimili, quamquam magis serio, apud Li-
 tium: *Admonebatur altaribus MILES, magis ut VICTI-* Lib. 10.
MA quàm ut sacri particeps; adigebaturque iureiurando,
que visa auditaque eo in loco essent non enuntiatum. Dein
iurare cogebatur (circumstantibus centurionibus STRICTIS
GLADIIS) diro quodam carmine, in execrationem capitis fami-
liaeque composito, ni isset in praelium quò Imperator duxisset;
& si hi, aut ipse ex acie fugisset, aut si quem fugientem vi-
disset, non extemplo occidisset. Et apud Ammianum Mar-
cellinum: Iussi vniuersi in eius [Iuliani Cæsaris] iurare no- Lib. 21.
men, GLADIIS CERVICIBVS SVIS admotis, sub execra-
tionibus diris, verbis iurauere conceptis. Hinc colligit Io. Ia- Lumine
 cobus Chiffletius parens meus, multisque exemplis osten- 13. Pre-
 dit, morem fluxisse, quo hodieque gladius cervici ad- rogat. ad
 mouetur tyronis, honore Militiæ initiandi, quod vulgò Vindicias
 appellant *La Collée*. Vnde & in Hispaniâ perduellionis Hispani-
 reos, vt militaribus insignibus indignos & exautoratos, cas.
 retrò, & à cervicibus capite minuunt; alios facinorosos
 iugulant aduerso ictu, ac minùs infami, quod vocant *De-*
gollar.

CAPVT IX.

TABVLA XIV.

ABRAXAS *Hecate*, Κερκοπίδης ηκϞ, *Serpentarius*.

Lib. de
Errore
profanar.
relig.

Lib. 1.

ABVERVNT & sua Hecateia carmina Basilidiani, quibus deam placarent tricipitem, triuiam, triformem, ac mero dæmonis figmento diuinos honores habitum irent, Magis ipsis deteriores. Iulius Firmicus: *Mulierem TRIFORMI VULTU constituunt, MONSTROSIS eam SERPENTIBVS illigantes. Quod ideò faciunt, ne ab auctore suo diabolo aliquâ ratione dissentiant; sed vt dea sua SERPENTIBVS polluta, maculosis diaboli insignibus adornetur.* Prudentius contra Symmachum:

Si verum quæris, TRIVIÆ sub nomine demon Tartareus colitur.

Idyll. 2.

Theocriti Scholiastes: Εκάτη καλεῖται δαδῆκϞ, ἘφωσφόρϞ. *HECATE dicitur TÆDIFERA, et LVCIFERA.* Apud Eu-

Lib. 5. de sebius:

Prepar.
cap. 14.

*Tetra sit forma HECATES,
LAMPAS in manu ardeat.
Et potens vis dæmonum,
Plurimus FLAGRI sonor.*

Vipereum flagrum appellat Prudentius:

—putatur

Agmina VIPEREO superis inducere FLAGRO.

Lib. 3. de
Prepar.
cap. 11.

De calathos, quem fert supernè, Porphyrius apud eundem Eusebium: *Eamdem [Lunam] rursus HECATEN nominant,*

*minant, ob formæ, quam in eâ cernimus, varietatem, cui
vis etiam diuersa respondeat. Itaque sic ea vis triplici formâ
figurâque distinguitur, vt nouilunium quidem albâ veste, au-
reis sandalijs, FACIBVSQVE SVCCENSIS representet: CA-
LATHVS autem is, quem ipsa gestat, vbi altiore in locum
subuecta iam est, frugum maturitatis, quam ijs circa LVMI-
NIS incrementum alendis efficit: æreus denique sandaliorum
color, plenilunij symbolum habeatur. Tædas, lampades, flagra
etiam viperea, & calathos exhibent allatæ Gemmæ Basi-
lidianæ, quarum prima extat apud Pignorium, in cuius
postico Sigalion infidens loto, cum solitâ Basiliidianorum
inscriptione ΙΑΩ CΑΒΑΩ; altera apud Philippum Chi-
fletium Abbatem: vt inde comperta habeamus hæreti-
corum eiusmodi cum Magis commercia, quæ perstrinxit
Tertullianus. Nam & eandem Triuiam in numismate
æreo, alterâ parte solito monstro Abraxæ insignito, vi-
dit Macarius; & multis manibus horrificam cerni in ve-
teri item numismate æreo penes Ioannem Baptistam Al-
tinum, testatur Rigaltius. Planè ad præscriptum ipsius
Hecates, quæ de suâ imagine, non lapide tantum, sed &
ebore, auro argentoque effingendâ, ita canit apud Eusebiû:*

GEMMA
56.

GEMMA
57.

Lib. de
Animâ
cap. 57.

In Notis
ad Mi-
nuntium.

Lib. 5. de
Prepar.
cap. 5.

*Cui non mortali incundus in ÆRE character,
ARGENTOVE nitens, aut FVLVO impressus in AVRO?
Cui non chara homini, quæ cælitus ipsa gubernans
Diuersas hominum solem connectere sortes?*

*Quibus, addit Eusebius, ostendunt demones, non ipsos modo
CHARACTERES placere sibi, verùm etiam sese ijs circum-
scribi, ac veluti sacro domicilio contineri. Sunt hi caracte-
res & amuleta sententiæ subinde nullâ vi dotata, vel
temerè vt plurimum sculptæ litteræ, quales Ephesiæ, quas
scripsit Anaxilas apud Athenæum, quemdam in consu-*

Ioannes
Heur-
nius lib. 3
Methodi
ad Pra-
xim, c. 27

tis scutarijs, id est minutis coriis, habuisse, felicitatem promittentes. De similibus Auctor libri de Sigillis lapidum, quem ineptè Camillus Leonardus tribuit Salomoni: Caput & collum sculptum in viridi iaspide si inueneris, liga in annulo argenteo vel aereo, feras illud, & nulli modo peribis: & in annulo scribe istas litteras, B. B.P.P.N.E.N.A. & saluabitur corpus tuum ab omni infirmitate, & maximè à febre vel hydropisi; & ad capiendum aues dat magnam gratiam. Et eris rationalis, & amabilis in omnibus rebus.

L. 10. c. 1 In prælijs ac placidis summus eris. Alexander Trallianus de medicamentis, quæ alligari solent aduersus dolores colicos: Annulum ferreum accipito, ac circulum ipsius octangulum efficito, atque ita in octangulum inscribito: $\Theta\epsilon\upsilon\ \gamma\epsilon, \Theta\epsilon\upsilon\ \gamma\epsilon, \iota\varsigma\ \chi\omicron\lambda\delta\eta, \eta\ \kappa\omicron\pi\upsilon\delta\alpha\lambda$ & $\text{C}\text{H}\text{R}\text{I}$. hoc est, Fuge, fuge, heu bilis, alauda querebat. Subiectam autem figuram in annuli caput scribito N . Huius magnam habui experientiam, ac absurdum putavi tantum medicamentum, naturali vi colico aduersum, non vobis tradere. Paretur autem præfiguratus annulus decimo septimo, aut vigesimo primo die Lunæ. Ad eundem morbum Marcellus: Scribere debes in laminâ aureâ de graphio aureo infra scriptos characteres Lunâ primâ vigesimâ, & laminam ipsam mittere intra tubulum aureum, & desuper operire, vel inuoluere tubulum ipsum pelle caprinâ, & caprinâ corrigiâ ligare in pede dextro, si dextra pars corporis colo laborabit, aut in sinistra, si ibi causa fuerit, habere debet. Hi sunt characteres scribendi in aureâ laminâ:

L * M Θ R I A.L * M Θ R I A.L * M Θ R I A.

Ioannes
Heur-
nius lib. 3.
Methodi
ad Pra-
xim, c. 27

Mera dæmonomagia, quæ à verbis aut characteribus nullam potentiam fortiri potest. Est enim gentis à Deo auer-

fa

ſæ ſuperſtitio, quam explodens Eufebius: *Quid tandem, Lib. 5. de*
 inquit, *homines ad aliquem huius vitæ fructum ex maleficis Prepar.*
preſtigijs auferre poſſunt? quidnam Deo gratum habeat ve-
cap. 34.
 cōrs & ſtolidā inanum ſimulacrorum ſuperſtitio? Cuiuſnam
 porrò diuinæ poteſtatis imagines cenſeri debeant, effigies hoc ge-
 nere configurationis expreſſæ? An non colendæ Philoſophiæ po-
 tiuſ, quàm Magicarum & prohibitarum artium ſtudia conſe-
 clandi auctores illos atque hortatores eſſe oportuit? cū præ-
 fertim vitæ ratio ex virtutis ac philoſophiæ præceptis institu-
 ta ad benè beatèque viuendum ſatis eſſe poſſit.

Simium quoque adorarunt Veteres illi veræ religionis
 ignoratione occæcati, caudatumque illum, quem adeò
 Cercopithecum appellabant. Lucianus in Deorum Con-
 cilio: *Pudet me ciconias percenſere, & SIMIAS, & hircos,*
atque his longè abſurdiora, quæ neſcio quo modo ex Ægypto vſ-
que in cælum aſcenderunt. Idem de Sacrificiis: Si in Ægy-
ptum proficiſcaris, ibi demum, ibi videbis permulta religioſa
planèque calo digna: puta Iouem arietino vultu; Mercurium
verò illum optimum facie caninâ; Panem verò totum hircum.
Ad hæc alium Ibim, alium Crocodilum, alium etiam SIMIAM.
 Hinc Iuuenalis:

Quis neſcit, Voluſi Bithynice, qualia demens
Ægyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc, illa pauet ſaturam ſerpentibus Ibim.
Effigies ſacri nitent aurea CERCOPITHECI,
Dimidio magicæ reſonant ubi Memnone chordæ,
Atque vetus Thebe centum iacet obruta portis.

Satyr. 15

Et apud Prudentium Romanus martyr:

Venerem precaris? comprecare & SIMIAM:

Peri Ste-
phan.

Horapollo de Cynocephalo Cercopitheco cum ſcirpeo
 ſtylo, cuiuſmodi apparet in Gemmâ, additâ inſcriptione

Hym. 10.
GEMMA

L. 1. Hic. IAN: Litteras, inquit, Ægyptij demonstrantes, CYNOCEPHALUM pingunt, quia est cognatio quedam, & genus CYNOCEPHALORVM, qui litteras norunt. Quapropter ubi primum in sacram adem ductus fuerit CYNOCEPHALVS, tabellam ei sacerdos apponit unâ cum SCIRPEO STYLO, ac atramento: nimirum ut periculum faciat, sitne ex eo CEPHALORVM genere, qui litteras norunt. Tum de miro cum Lunâ eiusdem CYNOCEPHALI consensu: Lunam demonstrantes CYNOCEPHALVM pingunt: propterea quod animal hoc consensum quemdam cum deâ congressu, ex quo & affici solet, habet. Vbi enim aliquanto tempore LVNA cum SOLE congregiendiens, ex pers luminis opacâque permanet, tum mas quidem CYNOCEPHALVS nec quôquam intuetur, nec vescitur: sed demisso in terram vultu indignabundus, velut LVNÆ raptum deplorans, tristatur. Femina verò nusquam oculos contorquet, eademque cum mare patitur. LVNAM autem ORIENTEM indicare volentes, rursus CYNOCEPHALVM hoc habitu pingunt STANTEM, MANVSQVE IN CÆLVM TOLLENTEM. Hac autem figurâ ad LVNÆ ORTVM demonstrandum, depingunt CYNOCEPHALVM, quod hoc habitu videatur CYNOCEPHALVS deâ congratulari, quod ambo, SOL inquam & LVNA, luminis participes sint. Hæc ille, non ambiguae profectò significationis ad alteram GEMMAM explicandam, in quâ & Harpocrates loto insidens, & vpupa, cristâ plicatili visenda, Alberto Magno, & Euaci, Auis tota præstigiôsa atque auguralis.

GEMMA

60.

Lib. 3. de
Lapidi-
bus &
Gemmis.

Tertia Serpentarium refert, de quo Camillus Leonardus: Est, inquit, SERPENTARIVS, hominis figura, habentis serpentem cinctum, tenentis in dextrâ caput, & in sinistra caudam. Est in signo Scorpionis, & in Septentrione; naturam habet Saturni ac Martis. Virtus eius, si in lapide sculptus est,

valere

valere contra venena, venenosorum animantium morsus curare: & si lotura eius bibatur, facit venenum euomere sine aliqua læsione. Nugæ. Ad Ophitas venio, nec rumpet serpens iter institutum, quamquam occursum eius valdè omniosum Veteres credidere.

CAPUT X.

TABULA XV. XVI. XVII.

ABRAXAS Ο'ΦΙΟΜΟΡΦΟΣ.

OPHITÆ, inquit Epiphanius, à Nicolao Hæresi-
 & Gnosticis, ac prioribus alijs sectis
 effloruerunt; quos OPHITAS, hoc est AN-
 GVINEOS, ab ANGVE illo, quem celebrant,
 appellare solent. Sed horrenda sanè sunt, que
 homines isti, vt ita dicam, eructant, ex illo
 esu, velut tetro quodam odore referti. SERPENTEM quippe
 NOVI cuiusdam instar NUMINIS venerantur. CHRISTVM
 se illorum esse SERPENS prædicat; vel minimè ipse quidem,
 neque enim loqui potest: sed qui talem istorum mentibus cogi-
 tationem iniecit diabolus. Ecquis verò statim ac SERPENTEM
 viderit, non hostem animaduertat, ac fugiat? Hanc enim ob
 causam Dominus SERPENTEM inter, hominumque genus ho-
 stiles inimicitias immisit, quòd omnino diabolus bestie genus
 istud velut instrumentum adhibuisset, hominemque intra
 paradisi septa decepisset; vt qui externi SERPENTIS hostilem
 speciem conspicati fuerint, ab eius insidijs caueant, ac vel ip-
 sum, vt ita dicam, conspectum illius exhorrescant. OPHITÆ
 verò huic scientiam omnem tribuunt, itaque profitentur,

Lib de
Præscri-
ptionib.
cap. 47.

SERPENTEM hominibus scientia omnium auctorem existisse :
indeque FABULAS MERAS, quas pro MYSTERIIS habent,
commenti sunt ; cum nihil aliud præter mimorum ludicra ridi-
cula prorsus & inania sint. Tertullianus de iisdem : Qui
OPHITÆ nuncupantur, SERPENTEM magnificant in tan-
tum, ut illum etiam ipsi CHRISTO præferant : ipse
enim, inquit, scientia nobis boni & mali originem de-
dit. Huius animaduertens potentiam & maiestatem Moy-
ses, inquit, ÆREVM posuit SERPENTEM, & qui-
cumque ipsum aspexerunt, sanitatem consecuti sunt. Ipse,
aiunt præterea, CHRISTVS in Euangelio suo imitatur SER-
PENTIS ipsius sacram potestatem, dicendo : Et sicut Moyses
exaltauit SERPENTEM in deserto, ita exaltari oportet Fi-
lium hominis.

Lib. 1. de
Prepar.
Euangel.
cap. 9.

Diuinitatis aliquã portione resperfos angues sensit &
ille Taautus, litterarum inuentor, & scribendorum com-
mentariorum auctor, de quo Sanchuniatho apud Euse-
bium : DRACONIS & SERPENTIVM naturæ DIVINI-
TATEM aliquam tribuebat, quam opinionem Phœnices &
Ægyptij postea comprobarunt. Enimuerò genus hoc animantis,
præ cunctis reptilibus, vi & copiâ spiritus abundare docet,
eiusque naturam igneam esse; quod etiam propterea celeritatem,
inquit, præ se fert omni exceptione maiorem, cum neque pe-
dum, neque manuum, neque alterius cuiusquam exterioris
membri adminiculum habeat, cuiusmodi sunt, quibus ad mo-
tum relique animantes uti solent. Præterea Varias ac mul-
tiplices corporis formas ostendit, ac sinuosis intortum spiris,
sepe quàm libuerit incitato vibrat impetu. Diuurnæ admo-
dum vitæ est, nec solum exuto senio iuuenescit, verum etiam
maiora corporis simul ac virium accipit incrementa, donec tan-
dem, confecto certo annorum curriculo, in seipsum dissoluatur;

quem-

quemadmodum in sacris etiam tabulis idem Taautus scriptum reliquit. Id quod in causâ fuit, cur hoc animantium genus in sacris pariter atque mysterijs adhiberi soleret. Eadem insuper de Taauto tradit Ostanes, in eo quod Octateuchum inscripsit, volumine. Reliqui autem omnes, addit Eusebius, principem illum secuti, de rerum naturâ philosophati sunt: ac primis elementis SERPENTIVM formâ, in templis, quæ construxerant, solemnî ritu dedicatis, cum sacrificia, tum festos quoque dies, & Orgia celebrarunt, quod illos DEORVM MAXIMOS esse, rerumque omnium principes ac moderatores putarent. Imò inter diuos ipsos nullum fermè fuisse numen diuinum, quod non anguis auspicio, necessitudine, confortio se conseperit, fulciuerit, munuerit, haud ita pridem sigillatim demonstrauit egregius naturæ Mystra M. Antonius Scuerinus. Nec prisca tantum sæculis, ab Ægyptiis, Græcis, Romanis, sed & longè recentioribus, ab aliis etiam gentibus diuinos honores serpenti tributos docet Iacobus Ouzelius, suis ad Minutium animaduersionibus. Vt in mentem veniat mirari cum Pignorio, hominum stoliditatem, qui à Deo Opt. Max. ita aberrarent, ut sordidum hoc animal venerarentur. Tanto studio diabolus triumphati hominis symbolum, ut assereret, laborauit: credo, ut eam iacturam resarciret, quam olim fecerat, cum SERPENTEM Deus inter omnia animantia & bestias terra MALEDICTVM esse iusserat.

Lib. de
Viperâ
Pythiâ.

In Expo-
sitione
Mensæ
Isiaca.

Gnostici & Basilidiani adèò magni fecère hanc notam impietatis, ut Gemmas complures eius imagine confignarint. Eam, quam retuli pænultimo loco, cum misissem Gottifredo Wendelino nostro, iussu Serenissimi Austriæ Archiducis LEOPOLDI GVILIELMI, qui cognitâ perspectâque subinde Tornaci omnifariâ eruditione optimi ac doctissi-

GEMMA
61. cum
sequent.

GEMMA
69.

112   IN GEMMAS ABRAXEAS
doctissimi senis, eius rescire mentem voluerat de anti-
câ & posticâ inscriptione lapidis huius Calcedonij; in
hanc ille mihi sententiam respondit:

ERVDITÆ PIETATIS CVLTOR,
CANDIDISSIME CHIFLETI,
A WENDELINO TVO SALVE.

POST acceptas ante istud octiduum tuas litteras,
quod non responderim è vestigio, causa fuit bene
iusta, etsi (non sine periculo aliquantulæ offensio-
nis à Serenissimo AVGVSTALI PRINCIPE) moro-
sa. Dum enim Gemmæ genuinam Interpretatio-
nem circumspicio sanè quàm anxie, omniaque excutio, quæ
pro tuo illo Gnosticorum cognoscendo Patres antiqui submi-
nistrant, vix tandem (si porro iam tandem) visus mihi sum hunc
sensum inscriptum exsculpsisse.

Serpens caudam suam mordicus premens, ex Hieroglyphicis
Hori Apollinis, quæ circumferuntur, Mundum *Ævum*que de-
notat, & REGEM, adeoque & REGEM REGVM ipsum CHRISTVM
DOMINVM; etiam pro sensu sanctorum Patrum, atque ipsiusmet
CHRISTI: qui se præfiguratum exsertè docuit per SERPEN-
TEM, quem Moses exaltavit in deserto. Et quoniam mun-
dus, ævum; atque annus suis partibus constant quaternis,
Oriente, Occidente, Meridie, Septentrionibus: rursus, Ve-
re, Æstate, Autumno, Hieme; omniaque illa complectitur
numerus dierum 365. per menses XII. idcirco quaternarius iste
numerus quatuor stellis adpictis scitè repræsentatus est. Et intra
serpentis ipsius complexum litteræ, Z Z E non aliæ sunt
quàm T Ξ E; seu σ' ξ' è numerum exhibentes 365. dierum
in anno.

II < denotant *πληρομα* repletionem, plenitudinem sacri
temporis; quod aduenerit post Y' E' 405. annos: qui sunt ab
anno 30. Artaxerxis (quo crediderunt à Nehemiâ muros Hie-
roso-

rosolymorum fuisse absolutos, iuxta quartum Esdræ cap. 7.) usque ad mortem Christi Domini. Neque miraberis Z sculptum loco T, uti nec Π < loco ΠΛ, nempe < pro Λ. hæc enim aliæque similia conspiciuntur in Nummis & Inscriptionibus, atque etiam libris vetustioribus: præterquam quod ipsa manus sculptoris non semel titubavit; ut cum loco ABRACÆ sculptit ABRACCÆ nullo sensu: ut cum post vocem ΚΑΜΑΡΙC subiunxit CC loco COI: præter etiam seu solœcismos seu barbarismos sui tunc xui. Quibus scopulis à me deuitatis, Inscriptionem ipsam sic lego, sic in Latinum sermonem conuerto: Ἀἴω σὰ, σάω ἀ, Α. ω. Νισμισεία ἀμ' ΑΒραξάξ. Ευρύατη ἀπερμια Κεραμιά. Καμαρίς σοι ἔγχε β' ἀλφαράν γῆς. ἐμισεία ἀμ' ὠβαῖμ. ἀειπάμων ἀρε. ἀντ'α Μιχαήλ, ἀμορα εἰχῆ φύλα ξίτημα ἀνω.

Duco tua. Saluo qua sunt Principij & Finis, ego Nese [Serpens] mediatrix cum Abrasax. peruadens simplicia & mixta, incuruata tibi usque ad secundas partes terra, educens simul obscurata, Aternus Vertex felicitatis, unà cum Michaële infelicia calamitatibus genera conquirō ex alto.

Sensus Paraphrasticus est:

Ego Christus, Aterna Dei Sapientia, curam gero tuarum rerum, quantum earum est à Principio ad Finem, o miser homo. Ego serpens ille Mosaicus; Mediatrix inter Deum & homines GRATIA, unà cum ABRASAX [Sanctæ Trinitatis & Passionis in Cruce efficacia] peruadens simplicissimas naturas Angelorum, perinde ac concretas ex animâ & corpore massas hominum. vltro incuruor tibi, & inclinor descendens usque ad inferiores partes terre, educens illinc mecum sedentes in tenebris & umbrâ mortis, & perducens ad aternos vertices felicitatis. Ad quam miseris mortalibus impertiendam, ministerio Michaëlis Archangeli, afflictos calamitatibus homines omnis generis conquirō undique ad me in altum euehēdos.

A & Ω Principium denotare & Finem, plus satis notum est ex Apocalypsi.

Nest est Ægyptiorum illud Nesti; quo vocabulo Nesti Ægyptij hæctenus appellant quinque postremos anni sui dies annum complentes. Quæ certè vox eadem est cum Hebræâ נשן

NAHAS, quæ & serpentem sonat, & curiosam illam Genethliacorum superstitionem dicam, an stultitiam, annos, menses, dies & horas scrutantium: sapientibus quidem omnibus, sed exfertè Apostolo damnatam cap. 4. ad Galatas. Ex isto ergo Νησί & Μισεία compositum Νησιμισεία, serpentinam [illam Christi] mediatricè GRATIAM, à Cruce proueniētē, satis apertè manifestat.

ABRAXÆ monstrosus hætenus visus est nomen, quasi dicas Gnosticorum dæmonium. At enim vel me fallunt omnia, vel est hic verus litterarum initialium contextus:

p. 65.

A	ΑΓ	אב	Pater	1
B	Ββ	בן	Filius	2
R	Ραάχ	רוח	Spiritus	100.
A	ἀγαδὼς	שקת	Sanctus	1.
S	Σωτηρία		Saluatio	200.
A	Ἀπὸ		à Beneficio	1.
X	Ξύλον		Ligni	60.

Summa numerorum est. 365.

Sic ergo Trinitatis mysterium saluationem nobis operatum est à Ligno, cūm REGNAVIT A LIGNO DEVS, & plenitudinem illam, illud πέντηκοντα facri 365. temporis, pleno dimenso annorum, mensium ac dierum attulit ab anno < trigesimo Artaxerxis, vrbe sacrâ, sacroque templo restituto, donec post annos Y'E' 405. destructum fuit Templum Corporis Christi, & in triduo reædificatum. αἶβαλημ planè est vox Hebræa tota נבֿוּזֿ Nubes, Caliginem, Vmbra, Tenebras denotans; ipsos illos scilicet, quos sedentes in tenebris & vmbra mortis clavis David eduxit de domo carceris.

Non compilo hic omnia Grammaticorum scrinia, quibus singula vocabula inuoluam: vnum præterire religio est ζήτησις pro ζήτησις, quoniam etiam à ζῆν, quod est vivere, ζῆσις dictus est vita dator: atque etiam alias n & s inter se commutationem patiuntur.

Ac tantūm quidem in præsentiarum de Gemmæ istius fronte. Altera facies Opistographum exhibet tribus columellis distinctum: quarum prima XII. continet seu lineolas, seu vocabula, seu

feu dictionum initiales litteras ternas: secunda excurrit in XIV. tertia xv. habet.

In istis frequens est IAΩ, vel commutato situ AIO, tum & AIO vel ΩAI vel IQA vel utcumque, & istud & alia nomina voluit transpositione litterarum variare quisquis hæc commentus est. Agnoscis & in hac Gemmâ, & in aliis pluribus etiam sui patris Gnosticorum circa hoc nomen IAΩ, tum & AIO (quod est *יהוה* ut nunc scribitur) DEI VIVENTIS Nomen ineffabile. Sed quid sibi velint istæ columellæ, XIII. & XIV. & XV. ordinibus insignitæ, quæres non dubito.

Dicam ergo: Gnostici isti profeminarunt studium Astrologicum quantum potuerunt; & ab illis orti sunt *τεσσαρες και δεκαοβραι* *Quartadecimani*, decimaquartâ Lunâ Pascha indicentes, ac seruantes ad illam vsque Lunam ieiunia sua; quæ illâ Lunâ soluebant, in quamcumque feriam incidisset. Neque enim expectabant more Catholicorum Romanorum sequentem Dominicam. Atque à nouilunio quidem Martij mensis per suos calculos inuento dies numerabant tredecim, quos vocabant *ορει τριωσδερον* (idemtidem in Chronico Alexandrino commemoratis) quos religiosè volebant esse transactos, antequam ad vesperam inciperent numerare diem XIV. Inchoato verò ad vesperam die XIV. non statim inchoabant suum Pascha; sed illum diem Vigilæ Paschatis consecrabant, vacabantque sacris lectionibus totam illam noctem ac sequentem diem, donec dies illa XIV. ad vesperam concluderetur. Sic ergo clausâ iam Vigilâ Paschatis, desitioque ad vesperam die XIV. vnâ cum incipiente xv. soluebant ieiunium, inchoabantque lætitiâ Paschalem. Hæc ergo ratio tres istos numeros XIII. XIV. & XV. illis sacros fecit ac sanctos; super quibus differendi larga seges est, & iusti Commentarij materia, & AVGVSTALI PRINCIPE digna, si tam ego dignus sim, tam idoneus, qui attrectem; nihil interim cessans, quod eccisto scripto professus sum: quodque (si tu probas) Serenissimo, meo nomine offeres. Post salutatum millies ac millies tuumque meumque parentem, & Archimandritam Balerensem; amare perge, quem odisse (polliceor) non potes.

Tuum pleno cultu GOTTIFREDVM WENDELINVM
Can. Tornacensem, pridie Idus Septemb. M. DC. LV.

Hæc ad me Wendelinus noster, quibus aurum in luto inuenire conatus est, inter suos Basilidianos margaritum; quorum nugas putauit esse aliquid, & ad valdè seria ac religiosissima sacra pio commento transtulit ingeniosissimè. Nam, vt cetera præteream, quorum apud me plurimum valet à viro tanto profecta auctoritas, prisca Christiani, vt se ab eiusmodi hæreticorum consuetudine segregarent etiam in hoc cultu, Christum non serpente, sed columbâ exprimere solebant; & eò spectare videtur quod est apud Tertullianum: *In summa, CHRISTVM COLUMBA DEMONSTRARE solita est, SERPENS verò TENTARE. Illa à primordio diuine pacis præco: ille à primordio diuine imaginis prædo. Ita facilius simplicitas sola Deum & agnoscere poterit, & ostendere; prudentia sola concutere potius, & prodere. Abscondat itaque se SERPENS quantum potest, totamque prudentiam in latebrarum ambagibus torqueat, altè habitet, in cæca detrudatur, per anfractus seriem suam euoluat, tortuosè procedat, nec semel totus, lucifuga bestia. NOSTRÆ COLUMBÆ domus simplex, etiam in editis semper, & apertis, & ad lucem: amat figuram Spiritus sancti, orientem CHRISTI figuram.* Hinc idem Tertullianus: *SIMPLICES notamur apud illos: quòd nempe, monente Clemente Alexandrino, Tertulliani æquali, circumferre solerent Christiani in signis annularibus non serpentem, sed columbam, aut piscem, aut aliquid aliud eiusmodi, quo sacra res innueretur.* Cyprianus de Vnitae Ecclesiæ: *Hæc est ECCLESIAE noscenda SIMPLICITAS, hæc charitas obtinenda, vt COLUMBAS dilectio fraternitatis imitetur.* Paulinus de Basilicâ sancti Felicis: *Queque super signum resident caeleste COLUMBÆ, SIMPLICIBVS produnt regna patere Dei.*

*Lib. ad-
uersus
Valenti-
nianos.
c. 2. & 3.*

*Cap. 2.
Lib. 3.
Padago-
gy c. 11.*

Iterumque in eadem Æde:

Nos quoque perficies placitas tibi Christe COLUMBAS,

Si vigeat puris pars tua pectoribus.

Patres agnoscunt quidem, & Christus ipse docuit, se præ-
figuratum per serpentem, sed alio sensu, quam ut Gnosti-
corum fabulis congruat: *qui quas IMAGINES ac SIGNA,*
inquit Epiphanius, *caelestem ad doctrinam præclare Deus* Ioan. 3.
transtulit, ea ad DOGMATVM suorum FALSITATEM asse- Haresi 37
rendam impudenter accommodabant. Siquidem IESVS Chri-
stus Dominus noster, idemque Deus Verbum, à Patre ante
secula omnia sine principio ac tempore ullo genitus, NEQUA-
QVAM est SERPENS. Procul absit, ut ita sentiamus; sed
contra SERPENTEM aduenit.

Iam ubi litterarum initialium nominis ABRACAΞ
contextum se inuenisse profitetur Clarissimus Wendeli-
nus, altissima quæque ex ipsis eruit Christianæ Religio-
nis mysteria, Trinitatis nempe, & salutis nobis per Chri-
stum à Ligno operata. A quibus mirificè dissentiunt Pa-
tres in interpretatione eiusdem nominis; quos inter Hie-
ronymus tam clarè, ut nihil suprâ: *Nonne, inquit, CON-* In 1. cap.
Abdia.
TRA DEVM cogitatio est BASILIDIS impudica, & porten-
tosum ABRAXAS nomen, quod PRÆFERTVR Domino condi-
tore? Imò (quod è diametro opponitur sententiæ Wende- Tertul-
lianæ) negabat Basilides Christum passum, aut crucifi- lian. de
xum, & prohibebat homines pati martyrium pro Nomine eius, Prescri-
qui nec passus esset, nec crucifixus. Hinc ad me scribebat ptionibus,
vir æquus rerum æstimator, & exquisitissimi iudicij, Vo- cap. 46.
piscus Fortunatus Plempius: Oblectatum se fuisse non me- Eusebius
diocriter Wendelini nostri epistolâ; imò obstupefactum eius in- l. 4. Hist.
terpretatione. Mortalem illum esse admirabilem, qui tam sa- Eccl. c. 3.
crum sensum è re nihili exsculpsisset; in hoc quoque mirum, Augusti-
quòd nus, Phi-
quòd lastrius,
quòd aliquè de
quòd Haresib.

cuius auerso inscriptio Gnostica, vt apparet, quamquam minùs compertæ significationis. Satis erit cum Pignorio admonuisse, aspidem repetitæ iuuentæ beneficio, & incessus facilitate, fideri comparatam fuisse. Quod adeò verum est, vt notarit Clemens Alexandrinus, astra propter obliquam conuersionem corporibus serpentum assimilata fuisse. Sed non prætereundus Macrobius vbi ait: *Propterea ad ipsum SOLEM species DRACONIS refertur, quia SOL semper velut à quadam imæ depressionis senectâ, in altitudinem suam, vt in robur reuertitur iuuentutis. Esse autem DRACONEM inter præcipua SOLIS argumenta, etiam nominis fictione monstratur, qui sit nuncupatus ἀπὸ τῆ δέρκεν, id est videre.*

Lib. de Mensâ Isaacâ.

Lib. 5. Stromat.

L. 1. Saturnal.

CAPVT XI.

TABVLA XVIII. XIX. XX. XXI.

ABRAXAS Χρησῖς, Χολχρησῖς, Πάτηρ τῶν ὄλων.
Hæresis Priscillianistarum etiam in Gemmis.

ADDIDIT & ad turbam Abraxarum Marcarius noster omnes Gemmas, quæ habent serpentem rectum, caudâ circumuolutâ, capite radiato, præsertim leonino. Is est Χρησῖς, vnus è triginta sex Decanis, qui omnem Zodiaci possident circulum, ac per duodecim

GEMMA 71.72. cū sequent.

Firmicus l. 4. c. 16.

signa extenduntur, de quibus Salmasius: Dij isti, inquit, Decani, eorumque administri ac munifices, μορφώσεις ex stellis fuere, prout eas imaginati sunt hanc aut illam speciem habere, qui commenti auctores fuere. Alius cum securi fingebatur, aut alio telo; alius cum capite viri, aut femi-

Lib. de Annis Climat.

feminæ radiato, cetera serpentis; alius alio habitu ac facie monstrosâ ostendebatur. Eorum autem figuras in annulorum Gemmis curabant sculpendas, vt essent pro amuletis. Græci: Εἰσὶν ἐν ἑκάστῳ τῶν ζωδίων τρεῖς κατελεγεμένοι Δεκανοί, ποικιλόμορφοι, ὃ μὲν κατέχων πέλεκυν, ὃ δὲ εἰς ἄλλοι ἐχνηματισμένον εἰκασμα, ὡς εἰ τὰ εἶδη ἔτα χέματ' αὐρακτῶν ἐξελύκει σφαιδόναις, ὑποτέτακται δεσφῶν γρήσει, τῶτο μὲν ὄν ὁ Τεῦκερι, ἔοι κατ' ἐκείνοι ἀπειτοὶ τὰ μετέωρα. *Sunt in unoquoque signo tres constituti DECANI, formâ varij, quorum alius securim tenet, alius in aliâ imagine ostenditur. Quorum si species & habitus IN PALIS ANNVLORVM sculpservis, ADVERSORVM AMVLETA existent, vt Teucer asserit, alijque qui eo tempore in Astrologiâ enituere.* Hodie quoque inter κειμήλια curiosorum multi annuli reperiuntur, aut lapides ad id efformati, vt collo suspendantur, quibus decanorum χήματ' varia, ac nomina insculpta inscriptaque extant, capitibus vt plurimum radiatis. Talis est, cuius ἔκτυπον amicus suggestit, leonis facie radiati, ac iubati in serpentis implicatum volumen desinentis, cum nomine Χρῆβις. Idem ille amicus, qui misit, censebat legendum esse Α'νβις, quasi perperam à cavitatore scriptum esset x pro A. Sed cum monui nomen esse Decani in Cancro, qui vocatur Χρῆμις Hephæstioni. Nihil autem communius apud Græcos, quàm μ & β inuicem permutari. Sed verum nomen est Χρῆβις. Nam χρῆβις est aurum in linguâ Ægyptiacâ. Vnde χρῆβις nomen proprium idem quod χρυσῆς Græcis. Videtur huic Decano positum nomen χρῆβις, quòd aureo & fuluo esset colore, vt est leonis iuba. Non enim sic appellatus videtur, quòd diuitias decernat. E contrario, illo Horoscopante genitus paterna bona lancinabit.] Hæc Salmasius. Sed Kircherus aliter similem Gemmam & legit & exponit,

GEMMA 73.

*Lib. de
Annis
Clima-
teric.*

primi leonis scriptum erat. Is est, inquit, χαλχρεβίς, Hephæstioni χαρχρημίς, humanâ facie cum septem radiis, & scorpionij caudâ. Sub eius mento Sagittarij nota scripta est, quæ decussatur bacillo vtrimque furcato. Nescio quare: nam Decanus ille nihil cum Sagittario habet commune. Leonis est primus Decanus. Leonis autem Dodecatemorion tribus Decanis regitur sub nominibus Arietis, Tauri, & Leonis, vt ex his Manilij constat:

At Leo consortis meminit sub lege Trigoni,

Lanigerumque ducem recipit, Taurumque quadrato

Coniunctum sibi, sub Geminis pars tertia fertur.

An significare voluit Horoscopante Sagittarij signo sculptum fuisse illum lapidem? Atqui magis oportuit Ὁροσκοπουῦτ Ⓞ λιοντ Ⓞ eum dedicari, cuius Decanus est Cholchnubis. Puto igitur eâ figurâ notari Sagittarij signum Ⓞ Ⓞ Ⓞ esse cum eo Decano. Et sanè ita est. Nam sexto signo Sagittarius dissidet à Cancro, cuius tertius habetur Decanus Cholchnubis. Quod Ⓞ Ⓞ Ⓞ est partile, non signile. Ægyptiaca quædam vocabula Græcè in eo scripta visuntur, & nomen ΙΑΩ. Nam ΜΥ illud inuersum ω pro omega positum ΙΑΩ. sigma etiam euersum videri potest. Ex hoc vocabulo porro Ιαω apparet Basilidianorum esse has inscriptiones Talismanicas, ad obseruationem siderum cum Decanorum figuris insculptas. Nam & Ægyptiacis vocabulis conceptæ sunt, & ipse Basilides eiusque sectarij ex partibus Ægypti fuere. Ipsa inscriptio Ægyptiaca, excepto illo vocabulo, ΓΙΓΑΝΤΟΠΑΝΤΟΡΗΚΤΑ, hoc est Gigantum omnium euerfor. Vitiosè in lapide sculptum est ΓΙΓΑΝΤΟΠΟΝΤΟΡΗΚΤΑ. φάσκειν est frangere, solo allidere, quod à palæstrâ ductum est. Hactenus Salmasius.

Binis alijs Gemmis insculptus videtur Πάτρις ἢ ὄλω, ter-
 mini imagine, brachiis ad pectus decussatis, in maximâ
 & altissimâ quiete, in otio plurimo placidâ, & ut ita dixe-
 rim, stupentis diuinitatis, qualem iussit Epicurus: Qualem
 etiam indicant subiecti Angeli globis cælestibus infi-
 stentes, poplite flexo, manibus itidem decussatis habitu
 adorantium. De quibus Epiphanius, vbi de Simone Ma-
 go: Nomina quædam PRINCIPATVVM ac POTESTATVVM
 commentus est, CÆLESTESQVE GLOBOS VARIOS, atque in
 firmamento caloq̄ue quolibet INTELLIGENTIAS certas collo-
 cat, quibus BARBARAS APPELLATIONES affingit. Negat
 insuper salutem consequi vllum hominem aliter posse, quàm si
 eiusmodi MYSTERIA didicerit, & VNIVERSITATIS PA-
 RENTI ea sacrificia per illos, quos diximus, PRINCIPATVS
 & POTESTATES obtulerit. Idem de Menandro: Hic per-
 inde, ut alter, MVNDVM ab ANGELIS fabricatum, seip-
 sum verò DEI VIM esse de calo missam asserit. Tum de Sa-
 tumilo Basilidis condiscipulo: Perinde ac Menander
 MVNDVM ab ANGELIS factum esse prædicabat. Præterea
 VNVM esse PATREM IGNOTVM, qui VIRTUTES, PRIN-
 CIPATVS ac POTESTATES creauerit. Denique de Basili-
 de: Erat, inquit Basilides, INGENITVM VNVM PRINCI-
 PIVM, qui solus est OMNIVM PATER: ab hoc procreata
 Mens, à Mente Verbum; ab hoc Prudentia, à quâ Virtus
 & Sapientia prodijt. Ab utrâque porrò PRINCIPATVS,
 POTESTATES, & ANGELI. Deinde Virtutes, ANGELIQVE
 isti PRIMVM ac SVPREMVM CÆLVM moliti, ANGELOS
 rursum alios propagarunt.

GEMMA
 77. & 78.
 Tertul-
 lian. lib.
 aduersus
 Valenti-
 nian. c. 7.

Heresi 21

Heresi 22

Heresi 23

Heresi 24

Lapis vltimus huius tabulæ est Heliotropius. Necro-
 mantici Babylonensium Gemmam appellant, de quâ
 Plinius: Nascitur in Æthiopiâ, Africâ, Cypro, porracei colo-
 ris,

GEMMA
 78.
 Lib. 37.
 cap. 10.

vis, sanguineis Venis distincta. Causa nominis, quoniam deie-
cta in Vas aque, fulgorem Solis accedentem percussu sanguineo
mutat, maximè Æthiopica. Eadem extra aquam speculi modo
Solem accipit, deprehenditque defectus, subeuntem Lunam
ostendens. Magorum impudentiæ vel manifestissimum in hac
quoque exemplum est, quoniam admistâ herbâ Heliotropio, qui-
busdam quoque additis precationibus gerentem conspici negent.

Io. Ma-
riana lib.
14. c. 5.

Brovve-
rus An-
nal. Tre-
nens. l. 4.

Can. 9.

Can. 10.

Infecit & illa Basilidianorum de Decanis ac signis cæ-
lestibus superstitiosa doctrina ipsos etiam Priscillianistas.
Hadriano siquidem imperante, vt iam antè meminimus,
Basilides Gnosticorum sectam in Ægyptum inuexit, &
ex eius scholâ Marcus in Hispaniam profectus erroris se-
mina iecit, Agape nobili feminâ & Heluidio in partes
traductis. Vnde aliquanto ex interuallo Priscillianus ex
consopiti ignis scintillis magnum incendium excitauit. Is
Abilæ in Hispaniâ Episcopus, homo nobilis, inquietus,
ac differendi promptissimus, fatalium nexu stellarum
homines inter se colligari credidit, ipsumque corpus hu-
manum pro ratâ portione signorum duodecim Zodiaci
esse constitutum. Adipatis escis seu immundis abstinend-
um. Et quia carnis opificium non bono veroque Deo,
sed malignis angelis tribuebat, viros à volentibus femi-
nis, feminas à maritis disiungi fas duxit. Tantum verò
lues teterrima magistri calliditate inualuit; vt cuiusque
sexus, atque ordinum homines breuî corriprensus nouita-
tis illa prurigo peruaserit. Quapropter in Concilio Bra-
charensi ita à Patribus definitum est: *Si quis animas &
corpora humana fatali signo credit adstringi, sicut Pagani &
PRISCILLIANVS dixerunt, anathema sit. Et: Si qui DVO-
DECIM SIGNA, id est signa que Mathematici obseruare
solent, per singula animæ vel corporis membra dissipata cre-
dunt,*

dunt, & nominibus Patriarcharum adscripta dicunt, sicut PRISCILLIANVS DIXIT, anathema sit. Hinc & Leo Magnus Epistolâ ad Astoricensem Episcopum, in quâ Priscillianistarum errores damnat: Undecima, inquit, ipsorum blasphemiam est, quâ FATALIBVS STELLIS & animas hominum & corpora opinantur adstringi: per quam amentiam necesse est, ut omnibus Paganorum erroribus implicati, & fauentia sibi, ut putant, SIDERA COLERE, & aduersantia studeant mitigare. Verum ista sectantibus nullus in Ecclesiâ Catholicâ locus est; quoniam qui se talibus opinionibus dedit, à Christi corpore totus abscessit.

Horum nugis accensere visum est Tabulas XX. & XXI. cum signis cælestibus, & appositis subinde nominibus SATOVIEL, GABRIEL, MICHAEL, quæ à Iudæis sumpsere Basilidiani, atque ab illis obscæni Priscillianistæ; quorum hodieque sectatores nonnulli extra lineam excurrere videntur, dum confidunt se programmata siderum & eorum vires Gemmis & metallis insculpere posse. Αποτελεισμετα γλυψεως vocant, seu Effectus sculptionis ac sigilli. Petrus Arlensis de Scudalupis, Hierosolymitanus Presbyter: Arabes, inquit, ad magicas operationes talia ponentes, ANNVLOS, IMAGINES & SIGILLA fabricant extrinâ cæli, terræ & aëris sympathiâ, quorum virtutes, efficacias & potestates sub quibusdam obseruationibus compatetas mirabilia prestare posse somniant: animos nempe dissidentium conciliare, morbos pellere, inimicos superare, & multas denique vanitates autumantes, credibiles ex miraculis se denominare iactantur, prout PLANETA, METALLVM, aut LAPIS ad tales producendos effectus, ex qualitatibus & proprietatibus sibi insitis, fuerint disposita. SATVRNVS ad honorum acquisitionem; IVPITER ad dignitates & honores;

GEMMA
79.80.
cum sequentibus.
GEMMA
84 85. &
87.

Lib. de
Sympathia metallorum
& lapidum
ad Planetas cap. 9.

GEMMA
79.84.
85. & 87.

MARS ad bella & hostes; SOL ad gratiam magnatum; VENUS ad desideria, & affectus; MERCURIUS ad doctrinam & eloquentiam; LUNA denique ad prospera itinera. Quæ quidem postulate videntur non qui reprehendat, sed vel Heraclitum potius aliquem vel Democritum, quorum hic amentiam eorum rideat, ille deploret inscitiam. Ita miseri sibi obsequi stellas & cælum opinantur: vt Apollonius, qui septem annulos stellarum septem nominibus cognominatos singulos singulis diebus gestabat, iuxta dierum nomina illos distinguens.

Philo-
stratus in
eius Vita.

GEMMA

86.

Lib. 3. de
Lapidib.

De imagine trium puellarum putidissimum commentum refert Hermes apud Camillum Leonardum; nimirum, Si in ACHATE reperiantur, hominem gratiosum apud alios efficere, in aëris spiritus dare potentiam, & in magicâ arte valere.

C A P V T X I I .

T A B V L A X X I I .

ABRAXAS *Hercules, Arbor.*

L. 1. Sa-
turnal.

ED nec Hercules à substantiâ SOLIS alienus est. Quippe HERCVLES, inquit Macrobius, ea est SOLIS potestas, que humano generi virtutem ad similitudinem prestat deorum. Nec existimes Alcumenâ apud Thebas Bæotias natum, solum vel primum HERCVLEM nuncupatum: imò post multos atque postremus ille hac appellatione dignatus est, honoratusque hoc nomine, quia nimia fortitudine meruit nomen Dei virtutem regentis. Ceterum Deus HERCVLES religiosè quidem & apud Tyron colli-

colitur: Verùm sacratissimã & augustissimã Ægyptij eum religione venerantur, ultraque memoriam, quæ apud illos retrò longissima est, ut carentem initio colunt. Et reuerà HERCVLEM SOLEM esse vel ex nomine claret. HERACLES enim quid aliud est, nisi HERAS, id est AERIS CLEOS? Quæ porro alia AERIS gloria est, nisi SOLIS illuminatio, cuius recessu, profunditate, spiritus occultitur tenebrarum? Præterea sacrorum administrationes apud Ægyptios, multiplici actu, multiplicem Dei asserunt potestatem, significanter HERCVLEM hunc esse Ἡρακλῆς ὁ πάντων ἠλιος.

Eius erecti, ac leonem suffocantis imaginem Gemmæ GEMMA 89. & 90. insculptam valere credebant aduersus dolores colicos. Alexander Trallianus de Medicamentis naturalibus, L. 10. c. 1. quæ alligari solent ad hunc morbum: HERCVLEM erectum, SUFFOCANTEM leonem in LAPIDEM MEDICVM insculpto, & inclusum in ANNVLVM AVREVM gestandum dato. Hinc ter Κάππα in auerso Gemmæ. GORLÆUS de hoc Amuleto: Trallianus, inquit, non postremæ notæ Medicus, Prefat. in dactyl. liotheca tradit imaginem HERCVLIS supinè iacentis, leonemque strangulantis annulo inclusam, digitoque gestatam, peculiare amuletum esse ad dolorem colicum. Sed non benè: nam sculpendum HERCVLEM erectum. Ἡρακλῆα ὄρθου, qualis est in Gemmis allatis, non autem supinè iacentem, disertè monet Trallianus.

Gemma ista imperitos pictores coarguit, qui Nemeum leonem ab Hercule, manibus eius diducto ritu, laceratum depingunt. Id rectè obseruabat Geuartius, firmabatque ex Papinio suo, qui sic VI. Thebaidos:

— primus Tyrinthius ingens

Pectoris attritu sua fregit in ossa leonem.

Idem

Idem lib. iv. Siluarum, ubi Iulij Vindicis Herculem Epitrapezion describit:

— hoc pectore pressus

Vastator Nemees.

Homerus Iam verò, si Poëtas canentes audimus:

lib. 4. Sape lapis potis est, ARBOR quoque saepe videri.

Odyss.

Ouid. l. 8.

Metam.

GEMMA

91. 92. &

93.

Celsus

Rhodi-

ginus l. 5.

Ant. Le-

tion. c. 7.

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

PROTEVS.

Itaque ne qua desit forma Gemmæ Basilidianæ, quam cum illo conferre pergimus, & hunc Abraxam specie tenus arborem damus, siue laurum; quam efficacem arbitrabantur aduersus venena & fulmina, neque obturbare sacrum morbum, neque dæmonem ubi adfuisset. Inde iactatum, vt qui se tutum approbare vellet, *Δαφνίω*, diceret, *Ποεὶ βauxμελας*, *Laureum gesto baculum*; etiam in annulis & gemmis, quibus pro amuletis utebantur; atque ab eadem lauru certissima edicte credebant oracula. Quæ grata

Lib. 15.

cap. 30.

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

est APOLLINI, inquit Plinius, *fulmine sola non icitur, manifesto abdicat ignes crepitu, & quadam detestatione.*

GEMMA

91.

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

Ac ne Deum quidem Terminum à Sole, perpetuo Abraxatum comite, sciungendum putes, facit Nummus Augusti, in quo Terminus radiatus, habitu Apollinis, cum adiacente fulmine. Quod Emblema vir Antiquariæ rei peritissimus meritò interpretabatur de ipso Augusto, qui

In Tab.

XIV. Num-

mismatū.

Croyaco-

rum.

Sidonius

in Paneg.

Anthe-

mij.

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

— PHOEBIGENAM sese gaudebat haberi.

Non, vt plerique omnes de eius Symbolo, FESTINALENTE, perinde ac si terminus moram, fulmen celeritatem indicaret. Sed vtrumque, quamquam opere satis rudi elegantius exhibent Cancer & Papilio, infra tabulæ vltimæ Gemmâ vltimâ. Pro deo Termine etiam ARBOREM TERMINALEM apud Paulum IC. inuenias,

cui

cui vino, frugibus & fauo mellis sacra faciebant. Vnde Sedulius deflens elementorum idolorumque cultores:

ARBOREIS alius ponit RADICIBVS aras,
 Instituitque DAPES, & RAMOS flebilis ORAT,
 Ut natos, charamque domum, dilecta que rura,
 Coniugijque fidem, famulos censumque gubernent.
 Lignee LIGNA rogas, surdis clamare videris,
 A mutis responsa petis, quæ iura domorum
 Hac ratione regunt, si casa securibus actis
 Ardua pendentis sustentent culmina tecti,
 Aut subiecta focus, dapibus famulentur edendis.

In Opere
 Paschali.

Cur ab vnâ lauru, baccatum loco, dependeant tria capita Medusæ, quo significatu prodeat altera è dorso humano, non sum ita horum deorum naturæ conscius, quin fatear me scire iuxtâ cum ignorantibus.

GEMMA
 93. & 92.

C A P V T X I I I .

T A B V L A X X I I I .

ABRAXAS Miles, Persens.

RECTE monet, meâ quidem sententiâ, eruditissimus Ioannes Wowerius, in Notis ad ea Firmici verba: Scio, hoc Romano nomine dignum putatis, ac Persarum sacris. At Persarum legibus sequatur ..... ut armata clypeo, loricâ, gladio & hastâ consecratur. fortè legendum: ut armatus; & capiendum de milite, Mithræ initiari solito. Sed militem ipsum refert Hieronymus inter simulacra portentosa, quorum quatuor hîc exhibemus. Primus capite $\tau\epsilon\theta\pi\alpha\iota\sigma\phi\acute{o}\rho\sigma$,

R

GEMMA
 94.
 gues

GEMMA
95.
GEMMA
96.
GEMMA
97.

gues erectos ostentat; alter capiti gallinaceo soliti monstri Abraxæ; tertius flori loto insistit, leone iuxta in pedes erecto, ac velut insiliente; quartus cum solito item monstro Abraxæ supernè repræsentatur, dextrâ hastam, sinistrâ globum tenens. Atque hi propriè videntur *militēs* Hieronymo memorati; præterquam quòd Epiphanius de Hæresi Gnosticorum: *Iidem*, inquit, *Στεγνομοί*, seu MILITARES in Ægypto sunt dicti.

Georgius
Mona-
chus.

Lib. 2. de
Prepar.
cap. 1.

Ceterùm, quòd ait Macarius, visum à se hominem more militis accinctum gladio, leonino capite, dextrâque tenentem caput Medusæ, *Abraxam militem* vocandum esse, haud ita tutum videtur. Hunc ego ad *Persea* refero, cuius inter Abraxæ portentosa simulacra meminuit etiam Hieronymus; quippe qui Medusam obtruncavit, & *Persas ipsos execrandas cæremomas docuerit*, ac MAGIAM, quæ dicitur MEDUSÆ; quo regnante ignis in Persis cælo delapsus est, ex quo ignem alium accendens, & fanum extruens, in eo reposuit, vocavitque Templum IGNIS IMMORTALIS, & constituens viros prudentes, ut servirent, servarentque ignem, Magos eos appellavit. Quos ritus in multâ dignatione habentes *Persæ colunt IGNEM*. Vtique ad Mithræ cæremomas referendum; unde & Perseo leoninum caput in Gemmâ, quam vidit Macarius. Apud Eusebium: *Græcos celeberrimos quosque aiunt, Ægyptiorum Heroas atque deos sibi tamquam proprios vindicasse*. Nam *Herculem etiam, Ægyptius genere cum esset, ac singulari fortitudine præditus, magnam orbis terrarum partem obiisse; eundem tamen quasi Græcum à Græcis prædicari, tametsi longè ab altero quodam Hercule diversum, quem in Græciâ multis post sæculis Alcmena pepererit*. Addunt PERSEVM quoque lucem in Ægypto primùm aspexisse; & ipsiusmet *Isidis originem à Græcis hominibus*

trans-

translatam Argos fuisse. Ut nihil mirum sit Ægyptios, atque ex his Basilidianos, Græcorum fabulas & præstigias in signis ac symbolis vsurpasse, pro quibus inter se certabant.

C A P V T X I V.

T A B V L A X X I V.

ABRAXAS Κάνθαρος.

VIT haud dubiè Abraxas Cantharus ea Gemma, quam vidit Macarius, in quâ, ab vna, inquit, parte velut insectum quoddam, fortè scarabæus, & circa eum per orbem serpens capite caudam apprehendens.

Nam & Pignorius similis Gemmæ sculpturam primus edidit; in eâque, ut vides, Solis caput concinnè scarabæo impositum; quæ omnia serpens caudam vorans ambit, ut detur intelligi, orbis huius lucem à Sole esse, qui sapienti cursu vitam animantium moderetur. Et verò si Porphyrium audimus, non iniuriâ Sol

Κανθαρόμορφος, & vicissim scarabæus Η'νοκίθαλος representatur. Ait enim: SCARABÆVM stultus quispiam detestetur, utpote diuinis in rebus hospes & peregrinus. At hunc Ægyptij quasi viuam & spirantem SOLIS IMAGINEM venerari solent. Nam & SCARABÆVS omnis mas est, & semen in paludem immissum, ac sphericam in figuram conformatum, postremis pedibus in auersam partem conuoluit, SOLIS in celo motum emulatus, integramque Lunæ dierum conuersionem expectat. Arnobius de Ægyptiorum superstitionibus: Tempa felibus, SCARABÆIS, & buculis, sublimibus sunt

In Exposit. Mens. se Isiacæ. GEMMA 98.

Apud Eusebium lib. 3. de Prepar. cap. 4.

Lib. 1. aduersus Genes.

- sunt elata fastigijs. Silent irrisse numinum potestates, nec liuore afficiuntur villo, quòd sibi comparatas animantium vilium conspiciunt sanctitates. Quin & Plinius eodem sensu: Ægypti magna pars SCARABÆOS inter NUMINA colit, curiosâ Apionis interpretatione, quâ colligat, SOLIS operum similitudinem huic animali esse, ad excusandos Gentis suæ ritus. Denique apud Diogenem Laërtium, SOLEM & LVNAM deos esse, alterum Osirim, alterum Isin appellatos; exprimere eos per SCARABÆVM & draconem aliaque animalia, Manethus auctor est in Naturalium Epitome, & Hecatheus in primo de Ægyptiorum Philosophiâ. Hinc in alterâ Gemmâ fulmen supponitur scarabæo, quòd is nimirum non Solis modò symbolum esset, sed etiam Lunæ, cui cum aquis mira sympathia, quæ subinde, vt eleganter Plinius, Scandunt in sublime, & calum quoque sibi vindicant, ac nubium obtentu vitalem spiritum strangulant. Quæ causa FVLMINA ELIDIT, ipso secum discordante mundo. Inde & grandines, pruine, imbres, procellæ, turbines, & plurima mortaliū mala. Quibus auertendis Magi, eodem teste Plinio, non sine contemptu & irrisu generis humani, AQVILAS in SMARAGDIS sculpebant & SCARABÆOS. Idem alibi: Sunt & Chelonitides testudinum similes, ex quibus AD TEMPESTATES multa vaticinantur. Eâ verò, quæ sit aureis guttis, cum SCARABÆO, delectâ in aquam feruentem, TEMPESTATES auerti.*
- Postremò, vt notauit Macarius, nihil frequentius solido corpore è Gemmâ efficitis scarabæis, qui perforati gestabantur. Multos eiusmodi videre est in Thesauro Rei Antiquariæ Serenissimi Archiducis LEOPOLDI GVILIELMI; & ipsos viginti exhibuit aliàs Io. Iacobus Chifletius, parens meus, suis quosque emblematis in parte posticâ insculptis insignes.*

CAPVT XV.

TABVLA XXV. XXVI. XXVII.

*Canopus, Serapis, Isis, Anubis, Dij Ægyptiorum
& Gnosticorum Romam aduecti.*

SUPEREST, vt, quod me facturum receperam, Ægyptiarum, seu Gnosticarum: superstitionum communitatem cum Romanis attexam obiter:

Isis enim & SERAPIS, & grandi SIMIA caudâ;

Prudentius l. 2. contra Symmachum.

Et CROCODILVS id est, quod IUNO, LAVERNA, PRIAPVS.

Hos tu NILE deos colis, & tu TYBRIS adoras:

Deos LATINOS, & deos ÆGYPTIOS,

Quæis ROMA litat, quæis CANOPVS supplicat.

Idem Petri Steph. hymn. 10.

Vnde Lucanus:

Nos in templa tuam ROMANA accepimus ISIN,

Semideosque CANES, & SISTRA iubentia luctus;

Et quem tu plangens hominem testaris OSIRIN.

Lib. 8.

Ac minimè quidem mirandum erat, deos Ægyptios Latinis aggregari, quorum multa vtrisque inter se similia reperiebantur: *Vna erat superstitio, quamuis non concolor error,* vt est apud Prudentium. Sed sub initium Pontificatus Aniceti Papæ, nacti occasionem vrgentis persecutionis famosissimi quidam hæretici, se intruserunt in Urbem; vt, si quo modo possent, nobilissimæ Apostolico-Ecclesiæ sinceritatem labefactarent. Fuit inter alios, qui id præsumperunt, procax femina, Marcellina nomine, secta-

Lib. 2. contra Symm. Baronius Anno Christi 167. n. 4.

Hæresis 27
Irenæus
l. 1. c. 24.
trix nefandissimæ sectæ Gnosticorum, de quâ Epiphanius: *Aniceti tempore MARCELLINA Romam veniens, & Carpocratianæ doctrinæ virus euomens, multos illic errore suo deprauatos in exitium impulit: indidemque Gnostico-
RVM sunt excitata primordia.*

GEMMA
103. &
104.

Kircherus
c. vlt.
*Prodro-
mi* *Egy-
ptiaci.*

In primis huius tabulæ Gemmis 103. & 104. expressus est famosus ille Canopus, deorum potentissimus habitus, utpote qui Ignem, Persarum Deum, aquâ Niloticâ, quam in circumdato sibi vase continebat, extinxisset. Hunc Ægyptij postmodum, more suo, in omne superstitionis genus præcipites, inter sacra symbola collocarunt. Eoque phylacterij loco postmodum illos contra ignis flammaramque violentiam usos, *πυράλαφα*, seu *πυράλαφα* ei adiunctum abundè docet; hoc enim, eò quòd hanc vocem Græcam *ΥΓΕΙΑ*, quod salutem significat, vario situ referat, prosperitatis symbolum apud Ægyptios fuisse, tritum est ex historiâ Antiochi Soteris, qui contra Galatas decertaturus, huius symboli, vexillis impositi, subsidio, de quo faciendo in somno monitus fuerat, insignem victoriam reportasse fertur.

GEMMA
106.

GEMMA
107. &
108.

GEMMA
109. 110.
& 111.

Orat. A.

Sequitur tabulâ xxvi. Serapis Ægyptiorum deus satis notus, quem dedita gens superstitionibus ante alios coluit. Sed eundem hoc loco adferre visum est cum Iouis Aquilâ, inter signa militaria ritu Romano consecratum, aut certè Imperatorem sub eius specie. Quem morem confirmât subiectæ Sardæ duæ elegantissimæ 107. & 108. referentes Apotheosim Romæ & Lucij Veri Imperatoris.

Serapidem capite radiato exhibent Gemmæ 109. 110. & 111. etiam cum cornibus, & habitu Iouis Ammonis; quia, ut oraculum Apollinis apud Iulianum Imperatoris: *Εἰς Ζῆος, εἰς Ἀΐδης, εἰς Ἡλίου ἐστὶ Σάραπις.*

Vnus IVPITER, vnus Pluto, vnus SOL est SARAPIS.

Idem

Idem Diodoro dicitur *tum Dionysius, tum Pluto, tum AMMON, tum IVPITER*. Cuius vertex, inquit Macrobius, *insignitus CALATHO, & altitudinem SIDERIS monstrat, & potentiam capacitatis ostendit: quia in eum omnia terrena redeunt, dum immisso calore rapiuntur*. Ex hisque & alio oraculo Apollinis apparere ostendit, *SERAPIS & SOLIS unam esse & indiuiduam naturam*. Quibus addit, *ISIDEM cunctâ religione celebrari, quæ sit vel TERRA vel NATVRA RERVM subiacens SOLI*. Vnde vtrique communes honores habiti, Gemmæ sculptæ, aræ, statuæ erectæ. Pausanias in Corinthiâcis: *Vnde à mari ad altiores oræ partes ascenditur, SOLIS templum, & gratiarum lucus. Erectum & SERAPIDI ac ISIDI fanum ambiunt macerie è prægrandibus & lectis lapidibus*. Idem in Laconicis: *SERAPIDIS & ISIDIS fragmenta absunt Boeis haud amplius stadia septem*. Et in Messenicis: *A theatro non procul, SERAPIDIS & ISIDIS fanum est*. In Achaicis denique: *Sunt & in eodem delubro [Apollinis] signa aliquot Æsculapij stantia, & scorsum SERAPIDIS & ISIDIS, è lapide omnia Pentelico*. Testatur etiam D. Augustinus: *Ferè in omnibus templis vbi colebatur ISIS & SERAPIS, fuisse etiam SIMVLACRVM, quod digito labijs impresso admonere videretur, ut SILENTIVM fieret*. Hinc inter vtrumque numen, medium Harpocratem videre est in Gemmis 113. & 114.

Vltimæ tres 115. 116. & 117. Mercurium repræsentant, cultum ab Ægyptiis & Romanis tamquam spiritum vniuersi, & vnicam causarum causam. Illi assistit aries, quod vnus præ ceteris GREGES tueri & augere existimaretur.

Sed horum numinum Ægyptiorum cum Romanis societatem à Prudentio notatam, pulchrè docet Gemma 105. in quâ Iuno dea velata, & qualis in nummis, hastam

L. I. Sa-
urnal.

GEMMA
112.

Lib. 18.
de Cui-
tate Dei.

GEMMA
113. &
114.
GEMMA
115. 116.
& 117.
Pausa-
nias in
Corin-
thiacis.
GEMMA
105.

hastam ac pateram tenens, cum auersâ in inscriptione Gno-
sticâ: CΑΚΑΩΕ CΟΦΗ ΔΔΩΝΑΙ. Vnde liquet horum ho-
minum cum Romanis commercium ; cuius aliquando
pertæsi Piso & Gabinius Consules, SERAPIDEM & ISI-
DEM & HARPOCRATEM cum suo CYNOCEPHALO Ca-
pitolio prohibitos inferri , id est curiâ deorum pulsos , euerfis
etiam aris eorum, abdicauerunt, turpium & otiosarum super-
stitutionum vitia cohibentes. Anno nimirum Vr̄bis conditæ
DC. XCV. Quod autem illi cæperunt, aris dictorum deo-
rum euerfis , perfectum videtur anno post hunc octauo,
V. C. DCC. III. à L. Æmilio Paulo Consule; qui, cum Se-
natus Isidis & Serapidis fana diruenda censuisset, eaque
nemo opificum attingere auderet , positâ prætextâ secu-
rim arripuit, templique eius foribus infixit. Sed (quæ
cæcitas est mentis humanæ) iisdem postea restitutis
summam Romani maiestatem contulêre. Diuus etiam
Hieronymus conqueritur, ætate suâ Romæ Basilidis hæ-
resim in Iouiniano reuixisse , qui ex monacho Romano
factus est eius discipulus, atque Epicuri minister: *Qua-
dringenti, inquit, ferè anni sunt, quòd Christi prædicatio ful-
get in mundo, ex quo innumerabiles hæreses tunicam illius con-
sciderunt. Vniuersus pænè error de Chaldæo, & Syro, & Gre-
co sermone processerat. BASILIDES, magister luxurie &
turpissimorum complexuum, post tot annos ita in IOVINIA-
NUM quasi in Euphorbum transformatus est, ut LATINA
quoque LINGVA haberet hæresim suam.*

*Tertul-
lianus in
Apologe-
tico.*

*Pamelius
in Com-
ment.*

*Valer.
Maxim.
lib. 2. c. 4.*

*Tertul-
lianus in
Apologe-
tico.*

*Lib. 2.
aduersus
Iouinia-
num.*

CAPVT XVI.

TABVLA XXVIII.

*Capita Philosophorum, Gemma Basilidiana, siue
Ægyptiaca perforata: Abraxas in numismate
rarissimus.*

LTIMO loco Gemmas hasce perforatas referre visum est, quibus magis constet, easdem subinde superstitiosè corpori adalligatas, aut è collo suspensas, ad amolienda maleficia. Prima, quæ solida est ex achate, caput refert alicuius Philosophi rectum galericulo, promissâ barbâ, & longo capillitio. Epiphanius de Carpocratianis Gnosticis & Basilidis sectatoribus: *Habent depictas coloribus imagines, quidam etiam aureas aut argenteas, vel ex aliâ materiâ factas, quas esse IESV effigies affirmant, easdemque à Pontio Pilato ad Christi similitudinem effictas, quo tempore inter homines degebat. Sed eiusmodi IMAGINES OCCVLTAS habent, necnon & PHILOSOPHORVM quorundam, ut Pythagoræ, Platonis, Aristotelis, aliorumque, quibus eas, quas dixi, Christi effigies miscent, & erectas simul omnes adorant, ad easque Gentilium ritus instituunt. Sic Stoici Zenonem, Academici Platonem, Peripatetici sigillariciis annulis insculptum gestabant Aristotelem, & complures Epicurum; de quo Tullius inquit, non in tabulis solum, sed in poculis & in ANELLIS spectari solitam Romæ imaginem Epicuri.* In aduersâ parte alterius Gemmæ caput est numinis Ægyptij,

GEMMA
118.

Heresi²⁷
ex lib. 1.
Irenæi
cap. 24.

Licetus
de Gem-
mis An-
nularib.
cap. 115.
Lib. de
Finitibus.
GEMMA
119.

Lib. 1.
cap. 18.

ptij, in auersâ inculptus balsami ramulus. Dioscorides
in *Vnius Iudææ certâ quâdam conualle, & in ÆGYPTO na-*
sci tradit; quod & indicat Claudianus:

In Epi-
thalamio
Palladij
& Cele-
rina.

Gemmatisque alij per totum BALSAMA tectum

Effudere cadis, duro qua saucius ungue

NILIACVS pingui defudat vulnere CORTEX.

Eius semina, qualia hîc, describit Prosper Alpinus; *Te-*
rebinthi fructuum figura, & magnitudinis emula, EXTREMA
ACVLEATA, & MEDIVM CRASSVM obtinentia. Additque,
nullum esse medicamentum, quo frequentius Ægyptij vian-
tur, quod ad omnes serè morbos adhibent, præsertim ad robur
stomacho conciliandum. Quapropter Ægyptij reges nihil
habebant pretiosius, quod exteris regibus & Imperato-
ribus dono darent, siue ad incundam, siue ad seruandam
cum illis amicitiam. Vnde & illos eiusmodi gemmis, bal-
sami imagine insignitis, Amuletorum loco vsos esse ve-
risimile est.

GEMMA
120.

Tertia Gemma solida item ex achate, oui medij co-
lumbini magnitudine, videtur Amuletum bellicum, in
quo Cancer & Papilio symbola Prudentiæ militaris,
quam & hinc inde figuræ coronatæ & gladiis accinctæ
indicant, veluti de aliquo stratagemate disceptantes. Op-
pianus:

Lib. 2.

Concessa ex alto solers PRVDENTIA CANCRO,

Cui parta est dulcis magno sine præda labore.

Ostrea distendit testas, & claustra recludit

Portarum, pascitque lutum, scopulisque repanda

Gliscit aquas: paruum madidâ de rupe lapillum

Obliquus tollit CANCER, obelisque recuruis

Continet, in testis lapidem demittit apertis.

Assidet, atque epulis letus saturatur amicis.

Non potis est nexu geminas occludere lances

Ostrea, nam latis portis seiuncta dehiscit,

Et moriens saturum CANCRVM latumque relinquit.

Hinc cancer dicitur, *ut appetens cibi, ita prospiciens periculi.* Et Imperatorem Octavianum Augustum adeò delectatum fuisse ferunt hoc prouerbio, *Festina lentè,* ut non solum in communi colloquio, sed in epistolis etiam eo vteretur, & in sigillo suo sculptum haberet papilionem cum cancro, quibus duabus bestiolis prouerbij sententiam Hieroglyphicè pingebat: per papilionem, vermiculum alatum & velocem, inuens celeritatem; per cancrum verò, qui motu retrogrado & tardo fertur, moram & cunctationem. De solo cancro ait Macarius: *Quoties in Gemmis CANCRVM solum videbimus cum LITTERIS & VOCIBVS, erit symbolum ABRAXÆ.*

Atque hæc de Gemmis cælatis caractere Basilidiano siue Ægyptio, quibus vim magnam tribuebant Veteres, iis maximè, quibus Cynocephali vel Harpocratis imago sculpta esset. Vnde Plinius: *Externis famulantur sacris, & L. 2. c. 7. DIGITIS DEOS GESTANT, & MONSTRA quoque colunt.* eiusdemque alibi querela est, *etiam HARPOCRATEM L. 33. c. 3 statuasque ÆGYPTIORVM NUMINVM in DIGITIS viros quoque portare incipere.* Apuleius: *Morem habeo, SIMVLACRVM alicuius DEI quocumque gestare.* Hanc superstitionem ut à suis arceret Pythagoras, eos vetat, *επι δακτυλίων εικόνων θεῶν ἀεὶ φέρειν in ANVLO circumferre DEI IMAGINEM.*

Vnicum numisma indicat Macarius parte alterâ insignitum solito monstro Abraxæ. Sed & Gassendus scribit, *In eius Vita.* Peireskium anno M. DC. ostendisse Cardinalibus Baronio & Bellarmino *Gemmas NUMISMATAQVE VARIA, quibus BASILIDIANI, VALENTINIANI, alijque heretici inscribere*

bere soliti erant VOCABULA BARBARA opinionibus suis ob-
tegendis. Nummum item Basilidianum apud Ducem

In Notis ad Car-
men 26.
Paulini.
Tertul-
lian. l. de
Prescri-
ptionib.
cap. 50.
 Arschothanum citat Heribertus Rosweydu, in quo inscri-
 ptum ALPHABETO, cumque refert ad Marcosianos, qui
 nouam heresim ex Græcorum ALPHABETO componentes, ne-
 gabant veritatem sine istis posse litteris inueniri; imò totam
 plenitudinem & perfectionem veritatis in istis litteris esse
 dispositam; propter hanc enim causam Christum dixisse: Ego
 sum A & Ω.

Quod ad me attinet, Abraxam in nummis num-
 quam vidi, & rarissimum puto. Nam ij, qui reperiun-
 tur ærei atque argentei, cum numeris Arabicis, vel He-
 braicis subinde litteris per cancellos diuisis, additis sæpè
 ad oras signis cælestibus, sæpiùs nominibus Angelorum,
 ANAEL, SATOVIEL, MICHAEL, GABRIEL, HAGIEL,
 SATQVIEL, RAPHAEL, ZADRIEL: ij, inquam, nummi
 longè sunt recentiores monstris Basilidianis, & ad magica
 incantamenta referendi, seu characteres *alti nominis*, quos
 vocant; cuiusmodi vidi quamplurimos.

OPERIS CONCLUSIO.

CAPVT XVII.

Basilidianorum Θεομóρφωσις, non autem sacrarum imaginum cultus & veneratio, ab freno perstricta.

ISCE profectò describendis non fecerint satis Cynici Varrones, non Lentuli nec Hostilij Romani mimographi, de quibus Tertullianus in Apologetico: *Romanus Cynicus Varro TRECENTOS IOVES siue IVPITERES dicendum sine capitibus* introducit. *Cetera lasciuia ingenia etiam voluptatibus vestris per DEORVM DEDECVS operantur. Disspicite Lentulorum & Hostiliorum venustates, vtrum MIMOS, an DEOS VESTROS, in iocis & strophis rideatis. Nónne hæc insanix fuerunt, & multæ insanix, vnoquoque fingente quod in animum eius incidisset? Hæ sunt Basilidianorum margaritæ: hæc illa semina, quæ hodieque supersunt, artis portentosa. Hæ nimirum imagines, quas damnauit Irenæus, quibus Basilidis sectatores utebantur, quibus Marcosiani & Valentiniani, qui omnia IN IMAGINES urgebant, planè & ipsi IMAGINARIJ Christiani. Hæc est illa Diuinitatis omnis eiectio potiùs quàm Theologia, eouisque infamis, vt eam pluribus conuellere turpe videatur. Deus iste vester, inquit Firmicus, non BIFORMIS est, sed MULTIFORMIS: in multas enim species veteratoris forma mutatur. Mihi credite, nihil pratermisit diabolus, quod hominem miserum aut debilita-*

Tertullianus aduersus Valentinianos.

Lib. de errore profan. religion.

debilitaret, aut perderet. Idè se in OMNES FORMAS multiplici diuersitate conuertit; idè se diuersi generis calliditate composuit, ut varijs ac multiplicibus fraudibus homines irretitos interimeret. Adè illi volupe fuit iam inde ab ipso Ecclesiæ nascentis exordio optimam veritatis frugem adulterinâ semente corrumpere.

D. Ignatius Ep.
ad Tral-
lianos.

Tu verò quisquis hæc monstra seu legeris, seu oculis vsurpaueris, Fugito quidem Basilidem, & totam collectionem indignitatis eius. Sed & te subeat infelicissimæ hominum cæcitatæ & amentix commiseratio: in mente habeto Deum, non fœdum & portentosum sub turpi ac mutâ dæmonis effigie; sed vnum illum magnum, viuum ac verum, totius boni fontem, in quo speramus, qui non despicit nos, nec amouet salutem suam à genere nostro: cuius ingenti beneficio accidisse credendum est, ut præ oculis haberemus, in quas caligines inciderint illi diuinarum rerum luce destituti; quorum laruas & portentosa simulacra cum intuebere, memineris quantis occæcati tenebris fuerint, ut eius, à quo inde sis ereptus, pluris in te beneficium ducas, & Christum ames tantò impensius, speciosum formâ præ filijs hominum: sanctissimam eius Matrem in sacris imaginibus reuerere, mulierem illam amictam Sole, quamque totam pulchritudinem fuisse scimus. Denique, ut finiam verbis Gregorij PP. II. ad Leonem Isaurum Imp. contra sacras imagines edicta promulgantem: *Honore affice, & glorifica sanctos & gloriosos Patres nostros ac doctores, qui cæcitatem à cordibus oculisque nostris secundum Deum dispulerunt, ipsaque visum restituerunt. At enim scripsisti: Quis sit, ut in sex Concilijs de Imaginibus nihil sit dictum? Enimuerò, Imperator, ne de pane quidem & aquâ dictum est quidquam, sit ne comedendum*

Apud
Baroniũ
anno
Christi
726.

dendum, an non comedendum; bibendum, an non bibendum; quandoquidem hæc antiquitus, & à principio ad vitæ humanæ conseruationem habes tradita: sic etiam imagines traditæ fuerant, ipsique Pontifices imagines ad Concilia deferebant, nec ullus ex Christi amantibus ac religiosis hominibus iter peragens, absque imaginibus peregrinationes obibat; utpote qui virtute præditi atque apud Deum probi essent. Spectatum satis arbitror, non fuisse eiusmodi imagines, quas damnauit Irenæus, quamque ab illis disparem sint exhibitæ à nobis Basilidianæ, quidquid hodieque nouatores stultè blaterent, ipsi πάντομοφοι Basilidiani.

F I N I S.

INDEX

INDEX CAPITVM.

	CAPVT I. ABRAXAS Μίθρας, ΗΉλιος ☉, Gallinaceus. 49	
	CAP. II. ABRAXAS Ιερατέφαιλ ☉, Ibis, Niphus, siue Cnephus, αγαθος Δαίμων, οδάρραζας. 67	
	CAP. III. ABRAXAS Κόροξ. 71	
	CAP. IV. ABRAXAS Phaëthon, Phanes, Priapus, Protogenus, Sidus Veneris. 73	
	CAP. V. ABRAXAS Λιοντόμορφ ☉, Λιοντοκέφαλ ☉. 77	
	CAP. VI. ABRAXAS Harpocrates. 82	
	CAP. VII. ABRAXAS Bromius Pater, Calix Marcosiorum, Horus, Isis. 86	
	CAP. VIII. ABRAXAS Κυνοκέφαλ ☉, Άνυβις, Ερμάνυβις, siue Mercurius: Sacrum Mithriacum, Sole Arietem permeare incipiente. 93	
	CAP. IX. ABRAXAS Hecate, Κερκισπίθνη ☉, Serpentarius. 104	
	CAP. X. ABRAXAS Οφιδόμορφ ☉. 109	
	CAP. XI. ABRAXAS Χρυβις, Χολχρυβις, Πάτερ τῶν ὄλων: Hæresis Priscillianistarum etiam in Gemmis. 119	
	CAP. XII. ABRAXAS Hercules, Arbor. 126	
	CAP. XIII. ABRAXAS Miles, Perseus. 129	
	CAP. XIV. ABRAXAS Κελύθαρ ☉. 131	
	CAP. XV. Canopus, Serapis, Isis, Anubis, dij Egyptiorum & Gnosticorum Romam aduecti. 133	
	CAP. XVI. Capita Philosophorum, Gemma Basilidiana, siue Egyptiaca perforata: Abraxas in numismate rarissimus. 137	
	CAP. XVII. Basilidianorum Θεομόρφωσις, non autem sacrarum Imaginum cultus & veneratio, ab Irenæo perstricta. 141	

INDEX AVCTORVM.

A.

BRAHAMVS Gor-
læus. 61.127

Ælianus. 71.77.88

Agrippa cognomento

Castor, Scriptor Ecclesiasti-
cus contra Basilidem. 28.60

Albertus Magnus. 108

Albertus Rubenius. 79

Alexander Trallianus. 64.106.

127

D. Ambrosius. 75.77.131

Ammianus Marcellinus. 103

Angelus Politianus. 83

Antonius le Pois. 18

Apuleius. 43. 89.90.91.97.99.

139

Arnobius. 75.77.131

Athanasius Kircherus. 45.64.

65.68.74.84.95.98.99.100.

120.121.134

D. Augustinus. 11.76.84.135

Auienus. 92

Aufonius. 72

B.

B Aronius. 15.40.44.59.64.

78.133

Botrus Persarum Rex. 75

Bracharense Concilium. 124

C.

C Amillus Leonardus. 18.

63.106. 108.126

Carolus Magnus. 75

Casperius Geuartius. 127

Cato. 64

Christinæ Reginæ codex MS.

44.81

Christophorus Brovverus. 124

Cicero. 68.79.137

Claudianus. 138

Claudius Salmasius. 44.45.62.

63.85.95.119.121.122

Clemens Alexandrinus. 43.71.

85.88.97.116.119

Cœlius Rhodiginus. 128

Constantinus Geoponicus. 29.

64

Cyrillus Alexandrinus. 36

D.

D Iodorus. 67.92.93.135

Diogenes Laërtius. 132

Dionysius Petavius. 36.44

Dioscorides. 138

E.

E Piphanius. 19. 20. 26. 27.

28. 29. 31. 39. 41. 59. 75. 78.

85. 87. 98. 109. 117. 118. 123.

130. 134. 137

Eusebius. 32. 42. 57. 59. 67. 69.

85. 93. 104. 105. 107. 111. 130

F.

Fortunius Licetus. 99.137

G.

G Alenus. 39

Georgius monachus. 130

Gerardus Ioannes Vossius. 59.

69.71.73.

T

Gotti-

INDEX AVCTORVM.

- Gottifredus Wendelinus. 39. Iuuenalis. 57.68.69.97.98.107
 64.111.112.116.117
- Gregorius Nazianzenus. 68
- Gregorius II. PP. 142
- H.
- H** Eliodorus. 89
- Heribertus Rosvveydus. 140
- D. Hieronymus. 10. 15.23.25.
 28.43.58.70.117.136
- Hilarius diaconus. 71
- Homerus. 128
- Horapollo. 67.78.107
- Horatius. 36.72.95
- I.
- I**acobus Ouzelius. 111
- Iacobus Sirmondus. 59
- Ianus Gruterus. 72
- Ignatius martyr 142
- Ioannes Baptista Altinus. 105
- D. Ioannes Chryostomus. 24
- Ioannes Heurnius. 105.106
- Ioannes Iacobus Chiffletius.
 103.132
- Ioannes Mariana. 124
- Ioannes Wouverius. 129
- Iosephus Scaliger. 39.44.65
- Irenæus. 25.39.40.41.42.43.
 44.46.76.84.87
- Iulianus Imp. 20.101.134
- Iulius Africanus. 64
- Iulius Cæsar Bulengerus.72.75
- Iulius Firmicus. 86.89.98.104.
 141.
- Iustinus martyr. 112
- L.
- L**actantius. 23.96
- Lampridius. 13.39
- Lauræcius Pignorius. 39.43.44.
 68.88.92.105.111.119.131
- Leo Magnus. 125
- Liuius. 103
- Lucianus. 43.61.93.99.107
- Lutatius interpres Statij. 14
- M.
- M**acrobius. 36.46.58.59.
 73.78.86.87.89.100.
 119.126.135
- Manilius. 70.122
- Marcellus Empiricus. 64.106
- Marcus Aurelius Seuerinus.
 38.111
- Marianus Victorius. 70
- Martialis. 96
- Minucius Felix. 24.77.96
- Moses Maimonides. 43
- N.
- N**atalis Comes. 24
- Nechepfos Rex. 30
- Nicephorus Callistus. 20. 57.
 60.84
- Nicolaus Rigaltius. 105
- O.
- O**travius Zenus. 14.71.72
- Oppianus. 138
- Origenes. 76
- Orpheus. 73
- Olta-

INDEX AVCTORVM.

Ostanes.	111	Serentis Sammonicus.	64
Ovidius.	21.22.40.83.97	Seruius.	22.87.90.94
P.			
D. Paulinus.	116.117	Sextus ab Hemmingâ.	80
D. Paulus Apostolus.	41	Socrates Scriptor Ecclesiasticus.	35
Paulus Iurifconsultus.	128	Solinus.	95
Pausanias.	58.97.135	Stephanus Vinâdus Pighius.	77
Petrus Arlensis de Scudalupis.	125	Suetonius.	97
Petrus Gassendus.	139	Suidas.	13.73
Philippus Chifletius.	105	T.	
Philo Byblius.	79	Theocritus.	24
Philostratus.	126	Theodoretus.	19.26.28.29.31
Plautus.	97	Theophrastus.	82
Plinius.	42.58.62.64.68.74.77.82.83.87.95.123.132.139	Thetel Iudæus.	30.63
Plutarchus.	69.83.90.91.94	Tertullianus.	9.12.13.14.22.43.45.47.57.59.77.84.102.105.110.116.123.136.141
Porphyrus.	21.42.43.67.69.77.82.104.131	V.	
Propertius.	97	Valerius Maximus.	136
Prosper Alpinus.	138	Varro.	83
Prudentius.	15.42.47.94.104.107.133	Vincentius Bellouacensis.	30
Pythagoras.	139	Virgilius.	22
R.			
Robertus Constantinus.	64	Vopiscus Fortunatus Plempius.	117
S.			
Sanchuniatho.	69.110	X.	
Sedulius.	98.129	Xiphilinus.	60
Seraphinus Oliuarius S. R. E. Cardinalis.	9	Z.	
		Zacharias Papa.	75
		Zonaras.	39.60

INDEX RERVM.

A.

ΒΡΑΣΑΔΑΒΡΑ, *chara-
cteres adhibiti ad cu-
rationem Hemitritai.*

64

ABRAXAS *Deus commentitius*

Basilidis. 9. 58. portentosus.

10. 11. omnem deorum fami-

liam complexus. 47. eius no-

minis interpretatio. 11. 28.

114 idem ac ΜΙΟΡΗΣ. 11. 12.

58. 65. 66. non est dictio He-

braica, non ex Hebrao Gra-

coq̄, composita. 39. 65

ABRAXAS *capite Galli. 9. 16. 58.*

62. 63. 118. cur pedibus in ser-

pentes desinentibus. 22. for-

mâ nudi hominis. 15. 16. Isi-

dis. 16. 79. 89. 90. 91. 92. Leo-

nis. 16. 77. 78. 79. Militis. 16.

129. 130. Coracis, siue corui.

17. 71. 72. Bromij Patris, siue

Bacchi. 17. 86. 87. Neptuni.

17. Harpocratis. 17. 82. 83. 84.

85. 139. Cynocephali, siue

Anubidis. 17. 68. 93. 94. 95.

139. Phaëthontis, siue Prota-

geni. 17. 73. 74. Accipitris. 18.

67. 69. Aquile. 18. 63. 77.

Cancris. 18. 139. Scarabai. 18.

131. 132. Serpentis. 18. 111.

112. 119. Esculapij. 19. Heca-

tes. 24. 104. 105. Helij, siue

Solis. 58. Ibidis. 68. 69. Niphi,

siue Cnephi. 69. Hori. 88. Cer-

copitheci. 107. Humano capi-

te, radiato anguibus septem.

118. 119. specie Herculis. 126.

127. Arboris. 128. Persei. 130

Abraxas ἀβραξάουρατος. 78

Abraxas in numismate. 23. 139

rarisissimus. 140

Accipiter Solis simulacrum. 67

Accipitrum Curatores in Agy-

pto. ibid.

Achamoth quid ex Haresi Va-

lentinianorum. 26

Adergatis dea Syra. 70

Adrianus Imp. magicis sacris

crebro usus. 60. 61. eius an-

nulus magicus. ibid.

ΑΔΩΝΕΙ, *inscriptio Abraxea.*

18. 29

Adoneus Deus Basilidianus. 26

Aegyptiarum superstitionū cum

Romanis Societas. 133. 134.

135. 136

Aegyptiorum Dij. 107. 131. 132

Αἰαθδὲς δαίμων. 69

Alexandri Magni numisma

gestatum pro Amuleto. 24

Alexandrini, Serapidis atque

Isidis cultores. 36

Ammonius Grammaticus, pra-

ceptor Theophili, Alexan-

dria Antistitis. 35

Anaxilai praestigia. 87

Angeli calos moliti, ex haresi

Basilidianorum. 123

Ange-

INDEX RERVM.

Angelorum nomina in Gemmis
Abraxeis. 29.68.75. *ijs Magi*
abusi. 75.76.125
Annuli veterum Christianorum
quales. 116
Annuli magici. 62
Anubis cur capite canino. 93.94.
adoratus à Gnosticis. 98.99
Armagil, portentosum nomen
Basilidianum. 25
Aspis in pompâ Isidis. 91

B.

B *Acchi cantharus.* 87
Balsami ramulus Gemma
insculptus pro Amuleto. 138
Balsamo, portentum Basilidia-
num. 25
Barbelo. 25. 28. *in octauo celo*
posita à Basilidianis. 26
Barcabas, propheta Basilidis
commentitius. 28.60
Basilides summum Deum coluit,
nomine Abraxam. 10. 11. 58.
eius sacra impura, & valdè
pudenda. 23. 98. *Heresis spur-*
cissima. 25. *Hispanias & Gal-*
lias infecit. ibid. eius scitum
arcanum. 39. *genere Alexan-*
drinus. 57. *secretiorum simu-*
lator, fabularum auctor. 58.
 83.84. *negabat Christum pas-*
sum aut crucifixum. 117
Basilidiani sub nomine Abraxe
coluerunt & Mithram. 12.
merè infideles, lupi pagani

sub ovis Christiana vellere.
 19. *imagines à Gentilibus de-*
sumptas vsurpant. 30.39.42.
 72. *vt energumeni ab Eccle-*
siâ reputati. 60. *eorum here-*
sis circa Angelos. 75. *cum Ma-*
gis commercium. 104. 105.
Bromius Pater, Portentosum si-
mulacrum. 15. *quo mysterio*
expressum in Gemmis. 86.87

C.

C *Aducei mystica explicatio.*
 100
Calix Marcossiorum. 87
Cancer symbolum Prudentia.
 138.139
Canis Talus damnosus. 97
Canopus, deorum potentissimus
habitus. 134
Carpocrates heresiarcha magus.
 60
Carpocratiani heretici, genti-
lium ritus sectati. 42
CEMECEIA, quid in Gemmâ
Abraxeâ. 118
Cercopithecus Basilidianus. 107
Ceruus, Soli dicatus. 63
Chnubis, siue Χνυβίς, vnus è tri-
ginta sex decanis. 119.120.121
Cholchnubis, siue Χολχυνβίς, Leo-
nis primus decanus. 122
Christiani calumniam passi ab
heresi Gnosticorum. 31.32
Christus columbâ exprimi soli-
tus. 116. *quâ ratione præsi-*
 T 3 gura-

INDEX RERVM.

gnratus per serpentem. 117
Ciconijs honor summus, serpentium exitio. 68
Cleopatra Regina amuleta. 94
Cnephus, Deus Egyptiorum. 69
idem ac Niphus Hieronymo memoratus. 70. *Columba, Christi & Christianorum figura.* 116. 117
Commodus Imp. sacrorum Mithriacorum irrisor. 13. *Solis amulus.* 38. *debiles pedibus, ut gigantes conficit.* 39
Coracica sacra. 71. 72
Corax, portentosum simulacrum. 15. 71. 72
Coruus sacer Apollini. 71. 72
Cribrum cur in Gemmâ Isiacâ.

90

Crystallus sexangulata. 95
Cymbion ansatum in Pompâ Isidis. 91
Cynocephalus sistratus. 90. *cultus à Basilidianis.* 98. *Capitolio prohibitus inferri.* 136

D.

D *Aden, vnus ex dijs Basilidianis.* 26
Decani caelestes, quâ formâ representati. 119. 120
Dij Gentilium quales. 35. 141. *quâ utilitas à fœdâ illorum effigie.* 36. 142
Draco radiatus, Gemmâ insculptus, nihil prodest. 30

Draconis species pro Sole. 119

E.

E *Lileus, vnus ex dijs Basilidianis.* 26
Eloaus, qui & Adoneus, deus Basilidianus. ibid.
Ephesia littera. 105. 106
Epicuri imago passim Roma spectari solita. 137
Epula in Pompâ Isidis. 90
Erichthonius anguinis pedibus. 22. *magna illi & Mithræ in ortu affinitas.* 23

G.

G *Allinaceus Soli sacer.* 58. 91
Gemma Abraxæ ad Amuleta formata. 23. 42. 64. *cur tanto numero reperiantur.* 25
electa à Basilidianis ad varios effectus. 30. *quis fructus ex earum inspectione.* 40. 59. *designata ab Irenæo.* 41. *perforata, & e collo suspensæ pro Amuletis.* 137
Gigantes anguinis pedibus. 22. *quare.* 36
Gigantum fractor Abraxas. 23. 80. 122
Gladius cervicibus admotus initiandis honore Militiæ. 103
Gnostici magicis artibus addicti. 25. 29. 30. *gentilium fabulas sectati.* 39
Grac-

INDEX RERVM.

Gracchus, nobilis Romanus, spe-
cum Mithræ subuertit. 15
Gryphus Soli dicatus. 77

H.

Harpocrates silentij deus,
cultus à Basilidianis. 83.
84.85. cur loto insidens. ibid.
quâ formâ representatus. 83.
85. cur in Gemmis medius in-
ter Serapidem & Isidem. 135.
Roma curiâ deorum pulsus.
136

Hecate triceps, venefica. 24. cul-
ta à Basilidianis. 104. 105

Helios, portentosum simula-
crum. 15. 58

Heliotropium herba. 83. Gem-
ma. 123. eius vsus ad magi-
cas præstigijs. 124.

Hemitritæ morbi magica cura-
tio characteribus Basilidia-
nis. 64

Hercules pro Sole. 126. eius
imago Gemma insculpta ad-
uersus dolores colicos. 127

Horus Terminus. 26. 27. cur re-
presentatus cum vupâ. 88.
cur vittis obuolutus. 89. in
parentes summè pius. 91

I.

Ialdabaoth, deus Basilidianus.
26. 28
Iaspis viridis stomachũ iuuat. 30

IAΩ in primo celo cultus à Ba-
silidianis. 26

IAΩ, inscriptio Abraxæa. 16.
18. 28. 43. 44. 58. 59. 105. tes-
sera sectæ Basilidianæ. 26.
122. unde id nominis ex he-
resi Valentinianorũ. 27. eius
vera significatio. 59

IAO SABAOTH voces usurpate
ad pisces capiendos. 29

Ibis culta ab Aegyptijs. 68
Imagines veterum Philosopho-
rum adorata à Basilidianis.
137.

Imaginum sacrarum cultus à
priscis Ecclesiæ Patribus
commendatus. 142. Basilidia-
na damnata. 142. 143

Inscriptiones Abraxæa quales.
16. 17. 18. 25. 26. 29. 43. 44.
pleraque Aegyptiaca. 45. 63.
65. 95. 120. 122.

Iouinianus Monachus Romanus,
factus Basilidis discipulus, &
Epicuri minister. 136

Isis dea Gentilibus formidabi-
lis. 23. 24. culta ab Alexan-
drinis. 36. eius apotheosis &
triumphus de repudiato Ty-
phone. 88. 90. 91. 92. plurimum
inuentrix medicamentorum.
ibid. illi & Serapidi commu-
nes honores habiti. 135

Iuno dea velata in Gemmis,
cum auersâ inscriptione Gno-
sticâ. 135. 136

Iupiter Sabazius unde. 85. 86
Iupi-

INDEX R E R V M.

Iupiteres trecenti introducti à Varrone. 141

L

L *Acertus, Solis symbolum.* 82
Laurus efficax aduersus venena & fulmina. 128
Leo reiectus ab Horo in inquisitione Osiridis. 91
Leones sacri Mithra, simulacra portentosa. 15.77.78
Leonis imago in Gemmis aduersus calculum. 81
Leusibora, ridiculum numen, Basilidianis familiare. 25
Lotus flos, cur in Gemmis Abraxeis. 82.83
Lucinus ab Hieronymo laudatus, quòd Basilidiano dogmati restiterit. 25
Luna cum Sole congregientis & orientis symbolum apud Aegyptios. 108

M.

M *Agi monstris verborum uti soliti.* 43.44.64. Angelicis nominibus abusi. 75. 76.140
Magia vanitas in Gemmis. 42. 74.78.79. 99.108.124.126. Annulis.61.62.81.120.125 132. Characteribus. 64.105. 106

Marcellina sectatrix nefandissima secta Gnosticorum. 134
Marcob, Propheta Basilidis commentitius. 28
Marcosi, haeretici Hebraicis quibusdam nominibus initiati. 27.45. litteris Alphabeti totam perfectionem tribuebant. 140
Marcus heresiarcha de Basilidis stirpe descendens. 25. Magus. 87
Menander heresiarcha. 57
Menandriani haeretici. 26
Mercurij imago in annulis magicis. 61
Mercurius Cynocephalus vnde. 93. idem ac Sol. 94. 101. cultus ab Aegyptijs & Romanis tamquam spiritus vniversi. 135
Miles, portentosum simulacrum. 15.129.130
Mithra cultores mera larua, portentosissimi. 21
MIOPHΣ idem atque Abraxas. 11.12.65.66. Persarum deus à Romanis cultus. 11. 12. illi milites initiati. 13. non differt à Titane, Apolline, & Osiri. 14 21. eius simulacrum leonis vultu. ibid. sub aliâ specie portentosa cultum etiam Romae sub Principibus Christianis. 15.19. eius typus taurum iugulantis. 71
Mithriacum sacrum, Sole arietem permeante. 101.102
 N. Nero

INDEX RERVM.

N.

- N**ero Imp. magia addictissimus. 62
 Niphus, portentosum simulacrum. 15. corruptè apud Hieronymum pro Cnepho, Ægyptiorum Deo. 69.70
 Noctua, hereticorum figura. 57
 Numismata ad collum appensa Amuletorum loco. 24

O.

- O**ΔΑΡΓΑΖΑΣ, inscriptio Abraxea. 17. pro Adergati deâ Syrâ. 70
 Osiris interfectus à Typhone. 89.90 mortem eius Horus ulciscitur. 91

P.

- P**ater uniuersorum, siue Πάτερ ὁ ὅλων, quâ specie cultus à Basilidianis. 119
 Peres, Portentosum simulacrum. 15.136
 Phaëthō pro Sole. 17.73. quâ ratione representatus in Gemmis Abraxeis. ibid. & 74
 Phanes pro Sole. 73
 Pharisei heretici astronomie addicti. 118
 Pisces pra alijs reiecti ab Ægyptijs. 90.91

- Planetarum imagines Gemmis insculpta ad magicas operationes. 125.126
 Priapus pro Sole habitus. 73
 Priscillianista, Basilidis sectatores. 84
 Priscillianistarum heresis damnata in Concilio Bracharensi. 124. & à Leone magno. 125
 Protogenus, idem ac Sol. 73

R.

- Rhombus Magicus. 95.96

S.

- S**ABAO, inscriptio Abraxea. 16.18.28
 Sabaoth, numen Basilidianum. 26.28 44. eius forma. 29.85
 Saclan, princeps scortationis. 26
 Saturnilus Antiochenus heresiarcha. 57
 Scarabæus Solis imago. 131.132. impressa smaragdo tempestatibus auertendis. ibid.
 Serapis cultus ab Alexandrinis. 36. ritu Romano consecratus. 134. cur insignitus calathō. 135
 Serenus Sammonicus, Basilidis sectator. 64
 Serpens rectus, caudâ circumuolutâ, capite radiato, pro Abraxa. 119
 Serpentes culti ab Ophitis hereticis.

V

INDEX RERVM.

ticus. 109. 110. à *Gnosticis*, &
Basilidianis. 111
Serpentarius in Gemmâ pro
Amuleto sculptus. 108
Seth, vnus ex *dys principibus*
Basilidianis. 26
Silentium in sacris Gentilium,
& Gnosticorum, vnde. 42. 43
Simia adorata ab Aegyptijs &
Basilidianis. 107
Simon Magus cultus à suis se-
ctatoribus Iouis imagine. 42.
Primus hareticus ab Euange-
lio. 57
Simoniani haretici. 26
Sol magnâ in veneratione apud
Romanos euo Basilidianorû. 19
Solis imago triceps. 36. *Abraxea*
alata, specie imberbi, capite ra-
diata. 58

T.

T *Ali exercitatio in ipsis sa-*
cris. 97
Terminus deus. 128
Terminalis arbor. ibid.
Thaitis siue Thyites gemma,
eiusq; sculptura, ad Amuletum
conficiendum. 44

Theodosius Imp. Idololatria re-
liquias euertit. 35
Theophilus, Alexandria Anti-
stes, reseruat è deorum signis
vnum turpius ceteris. 35
Thoyth Mercurius. 79. vnde Ger-
mani Theutones. 80.
Tripus temporum differentias
signat. 91
Triuia pro Hecate. 24. 104. 105
Trochus è Calcedonio lusorius.
 95. 96
Turbo magicus. ibid.
Typhon repudiatuS ab Iside, ob
Osirim interfectum. 89. 90

V.

V *Alentiniani Gnosticorum*
proles. 26
Veneris sidus in Gemmis Abra-
xeis. 74. *Talus secundus*. 97
Vpupa in parentes pie. 88. 89.
aves praestigiosa & augurales.
 108

Y.

ΥΓΕΙΑ, *prosperitatis symbo-*
lum. 134

APPROBATIO CENSORIS.

OANNIS MACARII *Magistri* Canonici Arienſis
Abraxas APISTOPISTVS, & nobilis atque admodum
Reuerendi D. IOANNIS CHIFLETII Canonici Tor-
nacenſis Abraxas Proteus, Gemmæ Abraxæ, ac Soles
Bafilidiani retegunt monſtra, quæ primi hæretici aluerunt, tanto
numero, tantâque reconditiſſimæ doctrinæ copiâ, vt ſatis pro-
bare, ſatis æſtimare nequeam ſuſceptos in his vndequaue ve-
ſtigandis labores, quibus erudiſſimi cuiuſque ſitis extingui
poſſit; in argumento præſertim tam veteri & tam nouo, quod
audiffima æui noſtri ingenia latuit hætenus: neque ſubtiliùs,
neque elegantius verſari potuit, quàm duùm Canonicorum do-
ctiſſimorum manu & ſtilo. Ita cenſui, Bruxellæ XXIIV. Decem-
bris, M. DC. LVI.

*Antonius Sanders, Presbyter,
S. Th. Licent. Can. & Pœnit.
Ipreſis, lib. Cenſor.*

SVMMA PRIVILEGII.

HILIPPVS IV. *Hiſpaniarum & Indiarum Rex Catholi-
cus, nec non potentiſſimus Belgarum & Burgundionum
Princeps, diplomate ſuo ſanxit, nequis præter Balthaſa-
ris Moreti, Ioannis iunioris filij, voluntatem, librum cui
titulus, Ioannis Macarij, Canonici Arienſis, Abraxas, ſeu Api-
ſtopiſtus; quæ eſt antiquaria de Gemmis Baſilidianis diſquiſitio:
cui accedit Abraxas Proteus, ſeu multiformis Gemmæ Baſili-
dianæ portentofa varietas; exhibita & Commentario illustrata à
Ioanne Chifletio, Canonico Tornaceni, &c. vlllo modo imprimat,
aut alibi terrarum impreſſum in has Inferioris Germania ditiones
importet, venalémve habeat. Qui ſecùs faxit, conſiſcatione libro-
rum & aliâ graui pœnâ mulctabitur; vti latius patet in litteris
datis Bruxella die XV. Martij, M. DC. LVII.*

Signat.

Loyens.

